КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНЕ КАРАШТУУ ЖАРАНДЫК АВИАЦИЯ МАМЛЕКЕТТИК АГЕНТТИГИ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ АГЕНТСТВО ГРАЖДАНСКОЙ АВИАЦИИ ПРИ КАБИНЕТЕ МИНИСТРОВ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БУЙРУК
ПРИКАЗ

2025 ж. 29 сентябрь № 01

Бишкек ш.
г. Бишкек

«Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин кабиналык экипаж мүчөлөрү жөнүндө жобосун» бекитүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2025-жылдын 4-июнундагы № 319 «Мамлекеттик органдардын укуктук мүнөзгө ээ актыларын кабыл алуу тартиби жөнүндө» токтомуна ылайык, ошондой эле Эл аралык жарандык авиация уюмунун (ИКАО) стандарттары жана сунушталуучу тажрыйбасы менен максималдуу бирдейликти камсыз кылуу максатында, **буйрук кылам:**

1. «Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин кабиналык экипаж мүчөлөрү жөнүндө жобосу» мамлекеттик жана расмий тилдерде тиркемеге ылайык бекитилсин.
2. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттигине:
   - ушул буйрук аткарууга кабыл алынсын;
   - ушул буйрук Жарандык авиация мамлекеттик агенттигинин сайтына мамлекеттик жана расмий тилдерде жарыялансын;
   - ушул буйрукту мамлекеттик жана расмий тилдерде электрондук түрдө электрондук документ жүгүртүү системасы аркылуу Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине Укук маалыматтарынын борбордоштурулган банкына киргизүү үчүн күчүнө кирген күндөн тартып жети иш күнүнүн ичинде жөнөтүлсүн;
3. Кыргыз Республикасынын министрликтеринде, ведомстволорунда, жарандык авиация тармагындагы уюмдарында жана окуу борборлорунда «Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин кабиналык экипаж мүчөлөрү жөнүндө жобосу» аткарууга кабыл алынсын.
4. Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттигинин 2025-жылдын 20-июлундагы № 03-238 «Кыргыз

Республикасынын аба кемелеринин эксплуатациялоочуларынын ишмердүүлүгүнө сертификациялоонун жана көзөмөлдөөнүн тартиби боюнча «Кабиндик экипаждын жетекчилигин боюнча нускамасын»», «Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин эксплуатациялоочуларынын ишмердүүлүгүнө сертификациялоонун жана көзөмөлдөөнүн тартиби боюнча «Кабиндик экипажды даярдоо программасы боюнча нускамасын»» жана «Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин эксплуатациялоочуларынын ишмердүүлүгүнө сертификациялоонун жана көзөмөлдөөнүн тартиби боюнча «Жүргүнчүлөр үчүн коопсуздук боюнча нускамасын» бекитүү жана күчүнө киргизүү жөнүндө» буйругунун 1-пунктунун экинчи жана үчүнчү абзацтары күчүн жоготту деп табылсын.

5. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттигинин 2025-жылдын 26-майындагы № 06-2 «Кыргыз Республикасынын кабиналык экипажы жөнүндө» Директивасы күчүн жоготту деп табылсын.

6. Бул буйрук кабыл алынган күндөн тартып күчүнө кирет.

7. Бул буйруктун аткарылышын көзөмөлдөөнү өзүмө калтырам.

Об утверждении «Положения о членах кабинного экипажа воздушных судов Кыргызской Республики»

В соответствии с постановлением Кабинета Министров Кыргызской Республики «О порядке принятия актов государственных органов, обладающих правовым характером» от 4 июня 2025 года № 319, а также в целях обеспечения максимального единообразия со Стандартами и Рекомендуемой практикой Международной организации гражданской авиации (ИКАО), **приказываю:**

1. Утвердить «Положение о членах кабинного экипажа воздушных судов Кыргызской Республики» на государственном и официальном языках согласно приложению.

2. Государственному агентству гражданской авиации при Кабинете Министров Кыргызской Республики:

– принять к исполнению настоящий приказ;

– опубликовать настоящий приказ на государственном и официальном языках на сайте Государственного агентства гражданской авиации при Кабинете Министров Кыргызской Республики;

– направить настоящий приказ на государственном и официальном языках на электронном носителе в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Централизованный банк данных правовой информации в течении семи рабочих дней со дня вступления в силу;

3. Министерствам, ведомствам, организациям гражданской авиации и

учебным центрам принять к исполнению «Положение о членах кабинного экипажа воздушных судов Кыргызской Республики».

4. Признать утратившими силу абзацы второй и третий пункта 1 приказа Государственного агентства гражданской авиации при Кабинете Министров Кыргызской Ресапублики от 20 июля 2025 года № 03-238 Об утверждении и введении в действие «Инструкции по процедурам сертификации и надзора за деятельностью эксплуатантов воздушных судов Кыргызской Республики в части касающейся утверждения Руководства кабинного экипажа», «Инструкции по процедурам сертификации и надзора за деятельностью эксплуатантов воздушных судов Кыргызской Республики в части касающейся утверждения «Программы подготовки кабинного экипажа» и «Инструкции по процедурам сертификации и надзора за деятельностью эксплуатантов воздушных судов Кыргызской Республики в части касающейся утверждения «Инструкции по безопасности для пассажиров»

5. Признать утратившей силу Директиву Государственного агентства гражданской авиации при Кабинете Министров Кыргызской Республики «О кабинном экипаже Кыргызской Республики» № 06-2, от 26 мая 2025 года.

6. Настоящий приказ вступает в силу со дня его принятия.

7. Контроль над исполнением настоящего приказа оставляю за собой.

Директордун орун басары **К.Т. Төлөгөнов**

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетине
караштуу Жарандык авиация
мамлекеттик агенттигинин
буйругуна тиркеме
№ 01 «29» сентября 2025-ж.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН АБА КЕМЕЛЕРИНИН КАБИНАЛЫК ЭКИПАЖ МҮЧӨЛӨРҮ ЖӨНҮНДӨ ЖОБО

ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ ЖАНА ТОЛУКТООЛОРДУ КАТТООНУН ТИЗМЕСИ

№	Кабыл алуу күнү	Күчүнө кирген күнү	Өзгөртүүлөрдү жана/же толуктоолорду кабыл алуу актысы	Ушул нускага өзгөртүүлөр жана/же толуктоолордун датасы	Бул көчүрмөгө өзгөртүү жана/же толуктоо киргизген адамдын колу

Эскертүү. Бул нускага өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизилген даталар боюнча жазуулар жана өзгөртүү киргизген адамдын колу ушул Эрежелердин ээси үчүн тиешелүү болуп саналат.

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ ... 3

КИРИШ ... 8

1-Бөлүм. Кабиналык экипаждын ишин уюштуруу, кесиптик даярдыгы жана учуу-штабтык документтерди жүргүзүү тартиби ... 9

2-бөлүм. Медициналык текшерүү ... 19

3-бөлүм. Борткоштоочуларды өз алдынча иштөөгө уруксат алуу тартиби ... 20

4-бөлүм. Бортпроводниктерди даярдоонун типтүү программалары ... 21

Бөлүм 5. Кабиналык экипаждын жетекчилигин бекитүү (CCOM бекитүү) ... 46

6-Бөлүм. Кабиналык экипаждын ишмердүүлүгүнө көзөмөл жүргүзүү иш-чаралары ... 53

Тиркеме 1 ... 56

Тиркеме 2 ... 60

Тиркеме 3 ... 62

Тиркеме 5 ... 65

Тиркеме 6 ... 66

Тиркеме 8 ... 69

9-тиркеме ... 72

10-тиркеме ... 73

11-тиркеме ... 95

ТЕРМИНДЕР ЖАНА ТҮШҮНДҮРМӨЛӨР

Бул Жободо (Положение) төмөнкү терминдер тиешелүү түшүндүрмөлөрү менен колдонулат:

Кыргыз Республикасынын авиациялык эрежелери. Кыргыз Республикасынын аймагында жарандык авиация тармагындагы ишмердүүлүктү жөнгө салган нормативдик документтер;

Жокко чыгаруу. Кыргыз Республикасынын жарандык авиация органдары тарабынан документтин, укуктун жана/же келишимдин күчүн жоюу процедурасы, кайра калыбына келтирүү мүмкүнчүлүгүсүз;

Авиациялык персонал. Атайын жана/же кесиптик даярдыкка ээ болгон, учактарды башкаруу, тейлөө, аба кыймылын уюштуруу жана башкаруу менен алектенген адамдар;

Авариялык чыгуу. Эшик же терезе, же башка чыгуу түрү (мисалы, учуу кабинетиндеги люк), эвакуациянын максималдуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу үчүн колдонулат;

Адам факторунун аспектилери. Авиациядагы адам менен башка системалык компоненттердин коопсуз жана эффективдүү өз ара аракеттешүүсүн камсыздоого багытталган принциптер;

Жүк. Жүргүнчүлөрдүн же экипаждын жеке буюмдары, эксплуатант менен макулдашуу менен учакта ташылуучу;

Учуу коопсуздугу. Зыян келтирүү коркунучун белгилүү деңгээлде азайтуу жана үзгүлтүксүз тобокелдикти башкаруу процесси;

Борткоштоочу. Жүргүнчүлөрдүн коопсуздугу үчүн милдеттерди аткарган экипаж мүчөсү, учкуч эмес;

Кыргыз Республикасынын аба кодекси. Жарандык авиация тармагындагы мамилелерди жөнгө салган негизги мыйзам;

Учак. Абадагы аэродинамикалык күч менен көтөрүлгөн жана кыймылдагы аппарат;

Адамдын мүмкүнчүлүктөрү. Коопсуздукка жана эффективдүүлүккө таасир этүүчү адамдын жөндөмдүүлүктөрү;

Дем алуу убактысы. Кызматтык милдеттен бошондолгон үзгүлтүксүз убакыт;

Экинчи учкуч. Командирден башка учкуч функцияларын аткаруучу;

Милдеттүү эмес учуу убактысы. Учакты башкарууга байланышпаган кызматтык милдеттен бош убакыт;

Сууга конууга мажбур. Учактын сууга конууга мажбур болуусу;

Гипоксия. Кычкылтек жетишсиздиги;

Гипотермия. Дене температурасынын нормадан төмөндөшү;

Дезинсекция. Санитардык нормага байланыштуу, учакта же коммерциялык жүктө курт - кумурскаларды жок кылуу чаралары;

Дезинфекция. Санитардык нормага байланыштуу адамдын жана жаныбардын денесинен, учактын ичинде жана сыртында, коммерциялык жүктөөдө кала турган инфекцияны агенттерди жок кылуу;

Өз алдынча иштөөгө уруксат. Авиациялык персоналдын квалификациясын тастыктаган документ;

Кызмат адам. Уюштуруучулук же административдик милдеттерди аткаруучу;

Инструктордук курам. Атайын даярдыктагы авиациялык персонал;

Инспектор. Квалификацияны баалоо укугу бар адам;

Квалификация. Капшырманы аткаруу үчүн зарыл билим, жөндөм жана мамиле;

Учактын командири. Учууну башкарган пилот;

Текшерүү карталары. Аудитордун негизги жардамчылары;

Литердик рейс. Кызматтар тарабынан атайын көзөмөл талап кылган рейс;

Учуу бөлүмү. Учууну уюштуруучу жана аткаруучу бөлүм;

Учуу машыгуусу. Учкучтарды даярдоо процесс;

Учуу жумушу. Учкучтар тарабынан аткарылган учуу милдеттери;

Учкуч курамы. Учакты башкарууга укуктуу мүчөлөр;

Учуу текшерүүсү. Экипаждын билим жана көндүмдөрүн баалоо;

Минималдуу жабдуулардын тизмеси (MEL). Белгилүү жабдуунун иштен чыкканына карабастан учууга уруксат берүү тизмеси;

Медициналык күбөлүк. Саламаттыкка жарактуулукту тастыктаган документ;

Жердеги тейлөө. Учактын аэропортто тейлениши;

Коркунучтуу жүк. Ден-соолукка же айлана-чөйрөгө коркунуч туудурган жүк;

Өзгөчө категориядагы жүргүнчүлөр. Өзгөчө шарттарды талап кылган адамдар: кызматчы, инвалид, жүрүшү чектелген, оорулу адамдар, депортацияланган.

Жүргүнчү. Учак менен жүргүнчүлүк келишим түзгөн адам;

Учуу убактысы учактын жүрүп. Баштоосунан токтогонго чейинки жалпы убакыт;

Практикалык машыгуулар. Жабдууну колдонуу көндүмдөрү;

Борткоштоочуларды текшерүүчү (экзаменатор). Квалификациялык текшерүүлөрдү учуу убагында өткөрүүчү учактын типине жараша уруксааты бар инструктор, жээ болбосо инспектор курамына кирген ЖАМА (ОГА) КР адиси;

Кесиптик окуу. Борткоштоочулардын билимин сактоо окуусу;

Психоактивдүү заттар. Алкоголдук жана башка психоактивдүү заттар;

Учуу учурунан кийинки иш. Учак токтогондон кийин жүргүзүлгөн иштер;

Учуу алдындагы даярдык. Рейстен мурда аткарылуучу милдеттер;

Транзит. Пункту жүргүнчүлөрдүн алмашуусу же жүктүн кайра жүктөлүшү;

Жыйындар (Разбор). Экипаждын жыйындары;

Экипаждын учуу боюнча талкуусу. Командир тарабынан экипаждын ишинин анализи;

Иш жүзүндөгү нускамалар. Иш жүргүзүү эрежелери;

Иш планы (FPL). Учууну уюштуруучу тарабынан түзүлгөн пландар;

Рейс. Учактын белгиленген маршруту боюнча учушу;

Учуу өндүрүшү боюнча колдонмо. Эксплуатациялык кызматкерлерге арналган нускамалар;

Кошумча жүк. Жүргүнчүнүн учууда керек болгон жеке буюмдары;

Учак аэродинамикалык күч менен учкан, кыймылдагы аппарат;

Эксплуатанттын сертификаты (СЭ). Учактарды иштетүү укугу бар документ;

Кызмат убактысы. Экипаждын милдеттерин аткаруу үчүн келген убактысы;

Учуу коопсуздугун башкаруу системасы. Учуу коопсуздугун камсыздоого багытталган системалар;

Коопсуздук. Документациясы учуу жана жердеги операциялар үчүн керектүү документтер;

Сапатты көзөмөлдөө системасы. Сапатты камсыздоо процедуралары;

Улуу (старший) борткоштоочу. Экипаждын башчысы;

Стерильдүү кабина. Учуунун критикалык этаптарында экипаждын сыртка байланышуу эрежеси;

Типтүү минималдуу жабдуулар тизмеси (ММЕЛ). Мамлекет бекиткен жабдуулар тизмеси;

Тренажер. Учуу кабинанын симулятору;

Бортуоштоочу. Кабиналык экипаждын мүчөсү;

Экипаждын мүчөсү. Учакта милдеттерди аткаруучу;

Учкуч. Экипаждын мүчөсү учакты башкарган экипаж;

Жарандык авиация органы. Авиацияны жөнгө салуучу мамлекеттик орган;

Эксплуатант. Учакты иштетүүчү уюм;

Эксплуатациялык спецификациялар (ЭС). Эксплуатанттын сертификатына байланыштуу уруксаттар жана чектөөлөр.

Термин	Түшүндүрмө
АБ	Авиациялык коопсуздугу
AED	Автоматтык тышкы дефибрилляторлор
АСЖ	Авариялык-куткаруучу жана жашоону камсыздоочу каражаттар
КРАЭ	Кыргыз Республикасынын Авиациялык эрежелери
БП	Учуу коопсуздугу
ВЛЭК	Учууга жарактуулук боюнча медициналык комиссия
ВПП	Учуп-конуу тилкеси
ВС	Аба кеме
ГКК	Мамлекеттик квалификациялык комиссия
СЭ	Мамлекеттик квалификациялык комиссия
ЭС	Эксплуатациялык спецификациялар
ТО	Техникалык тейлөө
КР КМ караштуу ЖАМА	Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттиги
ИКАО	Эл аралык жарандык авиация уюму (ICAO)
ИАТА	Эл аралык аба транспорту ассоциациясы (IATA)
КВС	Аба кемесинин командири
ОГА КР	Кыргыз Республикасынын Жарандык авиация органы
РПП/ ОМ	Учуу өндүрүшү боюнча колдонмо / Operations Manual
РКЭ/CCOM	Кабина экипажынын колдонмосу / Cabin Crew Operations Manual
СУБП/ SMS	Учуу коопсуздугун башкаруу системасы / Safety Management System
CRM	Экипаждын өз ара аракетин оптималдаштыруу / Crew Resource Management
ОГ/DG	Кооптуу жүктөр / Dangerous Goods
MEL	Минималдуу жабдуулардын тизмеси / Minimum Equipment List
MMEL	Үлгү минималдуу жабдуулардын тизмеси / Master Minimum Equipment List
OPS	Учуу өндүрүшү / Летная эксплуатация
SEC	Авиациялык коопсуздук / Security
SOP/СЭП	Стандарттык иш тартиби / Standard Operating Procedures
PBE	Кычкылтек дем алуу жана коргоо жабдуусу
QMS	Сапатты башкаруу системасы
УПК	Универсалдуу профилактикалык комплект

КИРИШ

Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин кабиналык экипаж мүчөлөрү (мындан ары - Жобо (Положение)) жөнүндө борткоштоочулар ишин коопсуз, натыйжалуу жана сапаттуу уюштурууну камсыз кылуу максатында иштелип чыккан. Бул документ борткоштоочуларды даярдоо процессин стандартташтырууну жана аларды өз алдынча ишке уруксат берүү тартибин белгилөөнү камтыйт. Ошондой эле ал борткоштоочулардын кесиптик ишмердүүлүгүнүн негизги аспектилерин - милдеттерин, укуктарын жана жоопкерчилигин - эл аралык талаптарга жана жарандык авиация тармагындагы мыкты практикаларга ылайык чагылдырат.

Борткоштоочу аба кеменин кабиналык экипажынын мүчөсү болуп саналат. Анын функциялары жана милдеттери эксплуатант тарабынан аткарылуучу иштердин көлөмү жана өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен аныкталат жана учуу ишин жүзөгө ашыруу боюнча нускамада же анын ажырагыс бөлүгүндө көрсөтүлөт.

Бул Жобо (Положение) эксплуатант тарабынан кабиналык экипаж мүчөлөрүн даярдоого жоопту кызмат адамдарына пайдалануу үчүн арналган жана окутуунун баардык этаптарынын компетенциясын текшерүүнү жана өз алдынча ишке уруксат берүү процессин аткаруу боюнча колдонмо болуп саналат. Анын максаты - даярдоо, кайра даярдоо, көндүмдөрдү калыбына келтирүү жана кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн квалификациясын жогорулатуу үчүн зарыл болгон так эрежелерди жана тартиптерди белгилөө.

Кабиналык экипаж мүчөлөрү өз ишмердүүлүгүндө Кыргыз Республикасынын Аба кодексин, Кыргыз Республикасынын Авиациялык эрежелерин, Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексин, Жарандык авиация органынын (мындан ары - ЖАМА (ОГА)КР) буйруктарын, көрсөтмөлөрүн, нускоолорун жана башка нормативтик укуктук актыларын, ошондой эле эксплуатанттын учуу ишин жүзөгө ашыруу боюнча нускамасын жана тиешелүү кызматтык нускоолорун жетекчиликке алышат.

1-Бөлүм. Кабиналык экипаждын ишин уюштуруу, кесиптик даярдыгы жана учуу-штабтык документтерди жүргүзүү тартиби

§ 1.1 Жалпы жоболор (Положение)

1. Бул Жобо (Положение) Кыргыз Республикасынын ичинде жана чет өлкөлөргө каттамдарды аткарган аба кемелеринде борт коштоочулардын ишин уюштуруу тартибин белгилейт. Документ эл аралык коопсуздук стандарттарын, жүргүнчүлөрдүн ыңгайлуулугун, экипаж мүчөлөрүнүн өз ара натыйжалуу аракетин эске алуу менен иштелип чыккан жана учуулардын коопсуздугун, тейлөөнүн сапатын камсыздоого багытталган. Мында Кыргыз Республикасынын аба мыйзамдарынын жана жарандык авиация боюнча эл аралык нормалардын талаптарын сактоо каралган.

2. Борткоштоочулар жүргүнчүлөрдүн коопсуздугу, учуу убагындагы тартипти сактоо жана өзгөчө кырдаалдарда жардам көрсөтүү боюнча милдеттерди аткарууга жооптуулук тартышат.

3. Борткоштоочулардын иши Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин, жарандык авиация чөйрөсүндөгү нормативдик укуктук актылардын, ЖАМА (ОГА) КР тарабынан бекитилген жоболордун жана эксплуатанттын ички регламенттик документтеринин негизинде уюштурулат. Борткоштоочулар эксплуатанттын бекитилген даярдоо программалары боюнча окутулууга, учуу жана авиациялык коопсуздук тармагындагы акыркы өзгөрүүлөргө кабардар болууга, ошондой эле үзгүлтүксүз түрдө кайра даярдоодон өтүүгө тийиш.

4. Борт коштоочулар төмөнкүдөй кесиптик билимдерге жана көндүмдөргө ээ болушу керек:

– учуу коопсуздугу, авариялык-куткаруу иш-чаралары жана биринчи медициналык жардам көрсөтүү боюнча билимдер;

– стресске туруктуулук жана жогорку жоопкерчилик шартында иштөөгө психофизиологиялык даярдык;

– жалпы максаттарга жетүү, көйгөйлөрдү чечүү жана биргелешип иш алып баруу жөндөмү, ошондой эле жүргүнчүлөргө ар кандай кырдаалдарда жогорку деңгээлде тейлөө көрсөтүү мүмкүнчүлүгү.

5. Өз ишмердүүлүгүндө борткоштоочулар Кыргыз Республикасынын аба мыйзамдарынын жана эл аралык келишимдердин, ошондой эле учуу коопсуздугун жөнгө салуучу авиациялык стандарттардын бардык жоболорун сактоого милдеттүү.

6. Борткоштоочу - аба кемесинин кабиналык экипажынын мүчөсү болуп саналат. Анын функциялары жана милдеттери эксплуатант тарабынан белгиленет жана аткарылуучу иштердин көлөмү менен

өзгөчөлүгүнө жараша учуу өндүрүшү боюнча жетекчиликте (РПП), же анын ажырагыс бөлүгүндө чагылдырылат.

7. Борткоштоочулар өз милдеттерин толук кандуу аткаруусу үчүн эксплуатант төмөнкү иштерди уюштурат:

1) даярдоо, кайра даярдоо жана кесиптик деңгээлин сактоо;
2) өз алдынча ишке киргизүүгө уруксат берүү;
3) алдын ала жана учууга чейинки даярдыктарды өткөрүү;
4) аба кемесинде жүргүнчүлөрдү тейлөө;
5) учуу учурунда ишин текшерүү;
6) учуудан кийинки анализдерди жүргүзүү;
7) борткоштоочулардын ишин уюштурууну контролдоо.

8. Эксплуатант кесиптик деңгээлди жогорулатуу боюнча даярдоону ЖАМА (ОГА) КР тарабынан бекитилген программаларга ылайык, жарандык авиациянын сертификатталган окуу борборлорунда камсыз кылат.

9. Борткоштоочулардын баштапкы даярдыгы жарандык авиациянын сертификатталган окуу жайларында ЖАМА (ОГА) КР бекиткен программалар боюнча жүргүзүлөт.

10. Борткоштоочу – инструктор / экзаменатор (текшерүүчү) кесиптик деңгээлди сактоо максатында үч жылда бир жолу квалификациясын жогорулатуу курсун өтөт.

– Борткоштоочуларды текшерүүчү — бул эксплуатанттын ыйгарым укуктуу кызмат адамы, жарандык авиациянын окуу борборлорунун текшерүүгө уруксаты бар инструктордук жана инспектордук курам болушу мүмкүн.

– Каттам шарттарында текшерүүчү борт коштоочу бригададагы улук болуп эсептелет жана аба кемесинин командирине баш иет.

– Ал негизги курамдан тышкары кошумча мүчө катары бригадага кошулат.

– Кабиналык экипаждын курамы РЛЭде көрсөтүлгөн минималдуу талаптарга ылайык түзүлөт же 50 жүргүнчүнүн ар бири үчүн 1 борткоштоочу эсеби менен эсептелет. Бул — жүргүнчүлөрдү эвакуациялоодо коопсуздукту камсыз кылуу үчүн зарыл.

– Кошумча борткоштоочулар авариялык чыгуу эшиктерине жакын орундар бар болсо жана учуу милдетин аткарууда зарылчылык туулса, бригадага кошулушу мүмкүн.

– Башка эксплуатанттын борт коштоочулары тартылган учурда, алар менен эмгек келишими түзүлөт жана ушул Жобонун 59-пунктунун "е" подпунктунун талаптарын сактоо менен жана эксплуатанттын окутуу программасына ылайык (анын ичинде CRM курсу) даярдалып, андан кийин гана өз алдынча каттамдарга катыша алат.

11. Башка типтеги аба кемелерине кайра даярдоо жаңы учактын өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен функционалдык милдеттерди аткарууга керектүү билим жана көндүмдөрдү алуу максатында жүргүзүлөт.

12. Опасные грузыны ташууга борт коштоочуларды даярдоо КРАЭ 18 талаптарына ылайык иштелип чыккан жана ЖАМА (ОГА) КР тарабынан бекитилген программалар боюнча жүргүзүлөт.

13. Борткоштоочу бир убакта үч типтеги аба кемесинде иштөөгө уруксат алат. Төртүнчү типте иштөөгө уруксат - ЖАМА (ОГА) КР чечими менен, эгерде эки учактагы жабдуулар жана процедуралар окшош болсо гана берилет.

14. Учуудагы үзгүлтүк болгондо борт коштоочуну кайра жумушка чыгаруу эксплуатант тарабынан типтүү программага ылайык жүргүзүлөт (ЖАМА (ОГА) КР тарабынан бекитилет).

15. Учуу коопсуздугун жогорулатуу максатында эксплуатант борткоштоочулар менен алдын ала жана учууга чейинки даярдыктарды өткөрөт.

§ 1.2. Рейс аткарууда борт коштоочулардын ишин уюштуруу.

1.2.1. Борткоштоочулардын алдын ала даярдыгы

16. Борткоштоочулардын алдын ала даярдыгы жакынкы рейстерге чейин өткөрүлүшү керек. Даярдыктардын түрлөрү тиешелүү журналдарда катталат.

− *Алдын ала даярдык өткөрүлөт:*

а) борткоштоочулар тобу менен;

б) борткоштоочулар бригадалары менен;

в) жеке тартипте.

− *Алдын ала даярдык формалары:*

а) борткоштоочулардын бөлүмүндө машыгуулар:

- учуу программасын учакта өтүүдө;
- учуулардан тыныгуудан кийин;
- белгилүү, маанилүү рейстерди аткаруу үчүн;
- массалык жүргүнчү ташуулардагы атайын рейстерди аткаруу үчүн, белгилүү категориядагы жүргүнчүлөргө ылайык;
- жаңы маршрут боюнча биринчи рейстен мурун;
- өзгөчө заказдык жана чартердик рейстерди аткаруу үчүн;
- татаал өзгөчө регулярдуу рейстерди аткаруу үчүн;

б) борткоштоочулар бригадаларынын брифингдери, учактын учуп чыгаардын алдында регулярдуу рейстер үчүн.

17. Алдын ала даярдыкты борткоштоочу - бригадир өткөрөт, зарыл учурда - жетекчиликтин дайындоосу менен борткоштоочу – окутуучу (инструктор).

18. Алдын ала даярдыкты улук борткоштоочу (бригадир), а зарыл болгон учурда – жетекчилик тарабынан дайындалган борткошчу-инструктор жүргүзөт.

19. Алдын ала даярдык борткоштоочулардын учууга даярдыгын көзөмөлдөө менен аяктайт, натыйжалар тиешелүү каттоо документтерине киргизилет, бул тартип эксплуатант тарабынан аныкталат.

20. Алдын ала даярдык учурунда борткоштоочулар аткаруучу бардык жумуш процессин өздөштүрүшөт. Даярдык мазмуну жана көлөмү эксплуатант тарабынан аныкталат.

1.2.2. Учууга чейинки даярдык жана учуудан кийинки жумуштар

21. Ар бир учуудан мурун учууга чейинки даярдык өткөрүлөт. Учууга чейинки даярдык - алдын ала даярдыктын акыркы баскычы болуп, учактын учуп чыгышына жакын пайда болгон маселелерди чечүү үчүн жүргүзүлөт, алар алдын ала даярдыкта каралбай калган болушу мүмкүн.

22. Учууга чейинки даярдык жана учуудан кийинки жумуштардын технологиясы эксплуатант тарабынан учактын түрү жана борткоштоочулардын санына жараша иштелип чыгып бекитилет, ошондой эле эксплуанттын башка түзүмдүк бөлүмдөрү менен макулдашылат.

§ 1.3. Учактагы жүргүнчүлөрдү тейлөө

23. Учактагы жүргүнчүлөрдү тейлөө сервис технологиясына ылайык жүргүзүлөт, бул технология кабинанын жетекчилик жана инструктордук курам тарабынан иштелип чыгып, эксплуатант тарабынан бекитилип эске алынат:

1. учактын түрү;
2. бортпроводниктердин саны;
3. тейлөө класстары;
4. көрсөтүлүүчү кызматтардын түрлөрү;
5. учуунун убактысы.

§ 1.4. Борткоштоочулар ишин көзөмөлдөө жана анализ

24. Борткоштоочулардын жетекчилик, инструктордук жана инспектордук иши персонал тарабынан системалуу, максаттуу жана объективдүү көзөмөлдөнөт.

Көзөмөл жана анализ төмөндөгү багыттарга багытталат:

a) борткоштоочулардын иш пландаштырылышы;

b) кесиптик даярдык жана ишке кирүү уруксаттары;

c) авариялык процедуралар жана коркунучтуу жүктөрдү ташуу боюнча теориялык жана практикалык даярдык.

25. Борткоштоочулардын ишин көзөмөлдөө эксплуатант тарабынан учууну уюштуруу нускамаларынын талаптарын аткаруу максатында жүргүзүлөт.

26. Көзөмөлдө эксплуатант тарабынан системалуу текшерүүлөр жүргүзүлүп, учуулардын коопсуздугу, авиациялык коопсуздук жана жүргүнчүлөрдү тейлөөнүн сапаты жогорулайт.

27. Учакта борткоштоочулардын практикалык ишин текшерүү ЖАМА (ОГА) КР макулдаган программаларга ылайык эксплуатант тарабынан уюштурулат жана өткөрүлөт:

1. өз алдынча иштөөгө уруксат алуу үчүн;
2. 6-12 айга чейинки учуу тыныгуусунан кийин ишке уруксат алуу үчүн;
3. 1 жылдан 5 жылга чейинки учуу тыныгуусунан кийин уруксат алуу үчүн;
4. 5 жылдан ашык учуу тыныгуусунан кийин уруксат алуу үчүн;
5. кесиптик квалификацияны аныктоо же тастыктоо үчүн.

28. Практикалык текшерүүлөр төмөнкү мөөнөттөрдө жүргүзүлөт:

1) квалификациясына карабай — жаңы учак түрүндө биринчи жылы 6 айда бир жолудан кем эмес;

2) квалификациясына карабай, бир жылдан ашык стажы бар — жылына кеминде бир жолу.

29. Практикалык иштин жыйынтыктары учуу китепчелерине (летные книжки) жазылат жана күчүндө болуп саналат:

1) квалификациясына карабай борткоштоочулар үчүн — бир жыл;

2) жаңы учак түрүнө даярдалгандан кийин биринчи жыл ичинде — үч ай.

§ 1.5. Жыйындар (разборлор)

30. Жыйын — Борткоштоочулардын кесиптик деңгээлин, ишин уюштуруунун эффективдүүлүгүн жана сапатын жогорулатуу формаларынын бири.

− *Жыйындын максаттары:*

а) жетекчилик жана инструктордук курамдын методикалык жана тарбиялык иштерин жакшыртуу;

б) кесиптик даярдык формаларын, методдорун жана технологияларын өркүндөтүү;

в) мыкты тажрыйбаларды жайылтуу.

− Борткоштоочулардын иши төмөнку жыйандарга бөлүнөт:

а) учуудан кийинки анализдер;

б) инструктордук персонал менен анализдер;

в) жалпы бөлүмдүк анализдер.

31. Жыйындар тиешелүү журналдарга катталап жана эксплуатанттын эрежелерине ылайык сакталат.

1.5.1. Учудан кийинки жыйындар

32. Учудан кийинки жыйындар ар бир рейстен кийин өткөрүлөт:

а) борткоштоочу - бригадир тарабынан (зарыл учурда учуу персоналынын катышуусу менен);

б) борткоштоочулардын учуу персоналынын учудан кийинки жыйынга катышуусу менен.

33. Жыйындын материалдары жана жыйынтыктары жалпы жыйында борткоштоочуларга жеткирилет

1.5.2. Инструктордук персонал менен жыйындар

34. Инструктордук персонал менен жыйындар ай сайын өткөрүлүп, иштин уюштурулушу боюнча маалымат топтолуп, келерки айга иш-чаралар планы түзүлөт.

35. Инструктордук жыйын борткотоочулар бөлүм башчысы тарабынан жогорку жетекчи бекиткен планга ылайык өткөрүлөт.

36. Инструктордук жыйын журналы жүргүзүлүп, зарыл учурда мазмуну жалпы анализде борткотоочуларга жеткирилет.

1.5.3. Жалпы жыйындар

37. Келерки айга план түзүү максатында, эксплуатант борткотоочулар менен жалпы айлык анализдерди уюштуруп, маалымат топтоп, иш уюштурат.

38. Жалпы жыйын, айына бир жолудан кем эмес, борткоштоочулар бөлүмүнүн бардык кызматкерлери катышат.

а) жетекчилик жана инструктордук курамдын методикалык жана тарбиялык ишин өркүндөтүү;

б) кесиптик даярдык формаларын жана технологияларын өркүндөтүү;

в) мыкты тажрыйбаларды жайылтуу.

Жалпы анализди бортпроводниктер кызматынын жетекчиси жогорку жетекчи бекиткен планга ылайык өткөрөт.

39. Жыйындын мазмуну инструктордук персонал менен анализге катышпаган борткоштоочуларга төмөнкү ыкмалар менен жеткирилет:

а) жыйынды кайталоо;

б) профессионалдык окууларда, алдын ала даярдыктарда жана брифингдерде жеткирүү;

в) учуу тыныгуусунан кийин материалдарды өз алдынча изилдөө.

§ 1.6. Иш пландары (отчеттор)

40. Борткоштоочулар бөлүмү эксплуатанттын учурдагы жана келечектеги планын эске алуу менен белгилүү мезгилге (ай, жыл) план түзөт.

41. Иш планы өндүрүштүк тапшырмаларды, кесиптик даярдыкты жана методикалык иш-чараларды камсыз кылат.

42. Планда так иш-чаралар, мөөнөттөр жана жооптуу адамдар көрсөтүлөт.

43. Планда жылдык, айлык иш-чаралар, ошондой эле буйруктар, нускамалар, учуу ишинин анализи жана коопсуздук абалы боюнча иш-чаралар камтылат.

44. Инструктордук курамдын индивидуалдык планы ай сайын түзүлүп, бөлүм башчысы менен макулдашылып бекитилет.

45. План жана отчеттор эксплуатанттын эрежелерине ылайык атайын бланктарда түзүлөт.

46. Бөлүм башчысы бекитилген планга ылайык белгиленген мөөнөттөрдө жогорку жетекчиликке отчет берет.

47. Ар бир отчеттук мезгилде (айынын, жылдын аягында) адис аткарылган иштин жыйынтыгы боюнча отчет толтурат. Отчет индивидуалдык пландарга негизделет.

§ 1.7. Инструктордук курамдын жана кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн иш жана тыныгуу план-графиги.

48. Кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн иш жана тыныгуу план-графиги алардын иш убактысын жана тыныгуу убактысын пландаштыруу жана эсепке алуу үчүн арналат. Ал учурдагы учуу кыймылынын расписаниесинин, бөлүмдүн иш планынын негизинде, учуу убактысынын нормаларын жана анын ай ичинде бирдей бөлүштүрүлүшүн эске алуу менен, ошондой эле эксплуатачынын РППсынын 7-бөлүмүнүн жоболоруна ылайык түзүлөт.

49. Маалыматтарды киргизүүнү жана оңдоону жеңилдетүү үчүн бул документ кагаз жүзүндө да, атайын программалык камсыздоо аркылуу да түзүлүшү мүмкүн. Ал борткоштоочулардын кесиптик даярдыгынын план-

графигине, эмгек өргүүлөрдүн графигине, медициналык кароолорго жана учактардын каттам графигине негизделип иштелип чыгат.

§ 1.8. Кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн кесиптик даярдыгынын план-графиги

50. Кабиналык экипаж мүчөлөрүн даярдоо жана текшерүү (кесиптик даярдык) боюнча план-график – бул борткоштоочунун квалификациясын колдоо жана жогорулатуу боюнча иш-чараларды пландоо жана көзөмөлдөөчү документ.

51. План-график түзүлгөндө, ар бир борткоштоочунун аты-жөнүнө каршы сапка белгилүү шарттуу белгилер жана кыскартмалар аркылуу тиешелүү даярдык, машыгуу жана текшерүү түрлөрү көрсөтүлөт. Зарыл болгон учурда бул белгилердин жана кыскартуулардын түшүндүрмөсү графиктин астыңкы бөлүгүндө келтирилет.

52. Узак убакыт талап кылган иш-чаралар (мисалы, кызматка киргизүү, курстарда окуу ж.б.) тиешелүү мезгил аралыгында түз сызык менен белгиленип, шарттуу белги коюлат. Эгер иш учурунда пландаштырылган иш-чараларды жылдыруу же жаңыларын кошуу зарылчылыгы жаралса, анда тиешелүү өзгөртүүлөр графикке киргизилет.

53. Эгерде кабиналык экипаж мүчөсүнүн бир нече учак түрүнө уруксаты болсо, анда анын аты-жөнүнө каршы ар бир учак түрү үчүн өзүнчө сап бөлүнүп, анда тиешелүү иш-чаралар шарттуу белгилер менен көрсөтүлөт.

§ 1.9. Эсепке алуу журналдары

54. Эмгек китепчелери, жеке иштер, учуу китепчелери атайын металл шкафттарда же сейфтерде сакталууга тийиш.

55. Эсепке алуу журналдары Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин эксплуатациялоочуларынын учуу-усулдук иштерин уюштуруу боюнча сертификациялоо жана көзөмөл жүргүзүү процедуралары жөнүндө Инструкциясынын тиркемелеринде көрсөтүлгөн формаларга ылайык түзүлүшү жана/же ылайыкташтырылышы мүмкүн.

Эсепке алуу журналдары эксплуатациялоочу тарабынан белгиленген учуу-штабтык документтерди жүргүзүү тартибине ылайык .

56. Башкаруучу документтерди өз алдынча окууну каттоо журналы — бул башкаруучу документтерди, учуш коопсуздугу боюнча маалыматтарды, буйруктар менен көрсөтмөлөрдү таанышып чыкканы тууралуу кызматкердин жеке каттоосу үчүн арналган журнал. Документтерди таанышып чыкканын тастыктоо (кол коюу менен) эксплуатанттын жогорку жетекчилигинин же борт коштоочулар бөлүмүнүн чечими менен

белгиленет. Журнал борт коштоочулардын бөлүмүндө инструктордук курамдын бардыгы үчүн жүргүзүлөт.

57. Авиациялык кырсыктарды жана окуяларды изилдөө жана талдоо журналы, ошондой эле авиациялык окуяларды каттоо журналы — борт коштоочунун (борт коштоочулардын) айыбынан улам жер үстүндө же учуу маалында болгон авиациялык окуялар, кырсыктар, өзгөчө кырдаалдар, учакка зыян келтирүү учурларында толтурулат. Бул окуялар эксплуатанттын учуш коопсуздугун башкаруу системасы (СУБП) алкагында иликтенип, талданып жана мониторингден өтөт.

58. Кабиналык экипаж үчүн учууга берилген тапшырма эксплуатант тарабынан белгиленген формада толтурулат жана Кыргыз Республикасынын учак эксплуатанттарынын ишмердүүлүгүн сертификациялоо жана көзөмөлдөө боюнча Инструкциянын учуш-методикалык ишти уюштуруу бөлүгүнө ылайык, ЖАМА (ОГА) КР тарабынан бекитилген тартипте жүргүзүлөт.

59. Борт коштоочунун жеке ишинде, жок дегенде, төмөнкү документтер болушу керек:

– Резюме / анкеталык маалыматтар;

– Эксплуатанттын өз алдынча учууга уруксат берүү тууралуу буйругу;

– Паспорттун көчүрмөсү;

– УЧЭ көчүрмөсү (экипаж мүчөсүнүн күбөлүгү);

– Сүрөттөр (эксплуатанттын стандартына ылайык);

– Билими тууралуу документтердин көчүрмөлөрү: аттестат, диплом, сертификаттар (анын ичинде авиация багытындагы адистик окуулар);

– Медициналык корутундунун көчүрмөсү тиешелүү пунктка ылайык;

– Чет тилдерди билүү жөнүндөгү документтер (эгер бар болсо);

– Сертификаттар жана уруксаттар хронологиялык тартипте (мисалы: жыл сайын өтүлүүчү авариялык-куткаруу даярдыгы, алгачкы медициналык жардам көрсөтүү, эвакуация боюнча даярдыктар ж.б.);

– Билим деңгээлин жана квалификацияны текшерүү боюнча протоколдор;

– Баалоо барактары / Текшерүү тизмелери (тажрыйбадан өтүү, учуулар ж.б. жыйынтыгы боюнча).

Борткоштоочулардын жеке иштери өз убагында толукталып, көзөмөлгө алынышы жана түзүлүшү бөлүм тарабынан дайындалган кызмат адамына жүктөлөт.

Эскертүү: жумуштан бошонгондо жээ башка жагдайда, жеке иштер архивде кагаз / электрондук түрүндө сакталышы керек.

§ 1.10. Борткоштоочуларга коюлган квалификациялык талаптар

60. Борткоштоочу - жүргүнчүлөрдүн кабинасынын коопсуздугун камсыз кылуу үчүн учактын курамына кирген кабина экипаж категориясына кирет жана учуу тапшырмасына учактын учуу китебинин алдыңкы бетинде киргизилет же эксплуатациялоочу авиакомпаниянын учуу-штабдык документтеринин формаларына ылайык түзүлөт.

61. Эксплуатант кабиналык экипаж мүчөлөрү үчүн минималдуу квалификациялык талаптарды иштеп чыгат. Бул талаптар төмөнкү минималдуу критерийлерге жооп бериши керек:

а) Борткоштоочу кызмат ордуна Кыргыз Республикасынын жарандары, Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин талаптарына ылайык, 18 жашка толгон, орто билимден төмөн эмес билимге ээ жана бортпроводник кызмат ордуна талапкерлерди тандоо критерийлерине жооп бергендер дайындалат;

б) Борткоштоочу кызмат ордуна талапкер мамлекеттик тилди, расмий тилди, ошондой эле кызматтык милдеттерди аткаруу үчүн зарыл болгон бир же бир нече чет тилдерин билүүгө тийиш;

в) Борткоштоочу кызмат ордуна талапкер Кыргыз Республикасынын Авиакодексинин, Кыргыз Республикасынын Авиациялык эрежелеринин, Эксплуатанттын ички эрежелеринин жана Кыргыз Республикасынын жарандык авиациясынын башка нормативдик документтеринин талаптарын билүүгө жана так аткарууга тийиш;

г) Борткоштоочу кызмат ордуна талапкер авариялык-куткаруу жабдууларын алып чыгып, аларды колдонууга, ошондой эле учактын үстүңкү багаждык сөрөлөрүн ачып-жабууга жана авариялык эшиктерди ачып-жабууга жөндөмдүү болушу керек;

д) Борткоштоочу кызмат ордуна талапкер жабдууларды жана системаларды эксплуатациялоочу авиакомпаниянын процедураларына ылайык, нормалдуу эксплуатациялык шарттарда жана авариялык абалдарда колдонууга жөндөмдүү жана физикалык күчкө ээ болушу керек;

е) Борткоштоочу кызмат ордуна штаттык же штаттан тышкаркы негизде дайындалуудан мурун, эксплуатациялоочу авиакомпания бардык тиешелүү талаптардын аткарылышын текшериши керек, анын ичинде бортпроводниктин башка эксплуатанттарга көрсөткөн кызматтары эске алынып, төмөнкүлөр аныкталышы керек:

– бар болгон учак түрлөрүнүн жана модификацияларынын жалпы саны; ошондой эле

– учуу жана кызматтык убакыттын чектөөлөрү, эс алуу убактысына коюлган талаптар, анын ичинде эксплуатанттардын ортосунда

бортпроводниктин иш графигин жана эс алуу убактысын пландаштыруу жана эсепке алуу системасы;

ж) 2-бөлүмгө ылайык тиешелүү медициналык корутунду болушу керек;

з) соттолгондугу жок жана анкета маалыматтары боюнча оң жыйынтыктар болушу керек.

62. Жүргүнчүлөр борткоштоочларды, анын ичинде стажёрлорду, рейстерди аткарып жатканда алардын учуу коопсуздугун жана жүргүнчүлөрдүн коопсуздугун камсыз кылуудагы ролун так аныктоого тийиш.

63. Борткоштоочлардын ишин текшерүү боюнча инструктор талапкерине коюлган талаптар:

1. Орто билимден төмөн эмес билимге ээ жана эксплуатациялоочу авиакомпаниянын бортпроводник-инструктор кызмат ордуна талапкерлерди тандоо критерийлерине жооп бергендер;
2. Учуу ишмердүүлүгүндө 2 жылдан кем эмес үзгүлтүксүз иштеген бортпроводник болушу керек;
3. Жалпы учуу убактысы минимум 1500 саат болушу керек;
4. СУБП боюнча тиешелүү даярдык жана иштеп жаткан сертификат болушу керек;
5. Эксплуатанттын даярдык программасы боюнча тиешелүү даярдыкты ийгиликтүү аякташы керек.

2-бөлүм. Медициналык текшерүү

64. Кабиналык экипаж мүчөлөрү - борткоштоочулар үчүн медициналык текшерүүлөр жана изилдөөлөр Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо министрлигинин медициналык текшерүү боюнча жетекчилик документтери жана декреттелген контингент үчүн башка нормативдик документтерге ылайык жүргүзүлөт.

65. Борткоштоочулардын медициналык текшерүүлөрүнүн жана изилдөөлөрүнүн максаты - алардын учакта иштөөдө ден соолуктарынын талаптарга жооп берерин аныктоо.

66. Алдын ала (периодикалык) медициналык текшерүүлөрдүн максаты - борткоштоочулардын ден соолугуна динамикалык байкоо жүргүзүү, кесиптик зыяндардын таасиринен алдын алуу, оорулардын баштапкы белгилерин эрте аныктоо, кырсыктардын алдын алуу жана ден соолукту сактоо жана эмгек жөндөмдүүлүгүн калыбына келтирүү үчүн профилактикалык жана реабилитациялык чараларды өз убагында жүргүзүү.

67. Медициналык көрсөтмөлөргө ылайык, борткоштоочулардын текшерүү көлөмү кеңейтилиши мүмкүн.

68. Алдын ала (периодическая) медициналык текшерүүнүн жыйынтыктары боюнча авиациялык саламаттык сактоо мекемесинин жетекчиси белгиленген үлгүдөгү медициналык корутунду (сертификат) жана кийинки текшерүүнүн мөөнөтүн берет.

3-бөлүм. Борткоштоочуларды өз алдынча иштөөгө уруксат алуу тартиби

69. Кыргыз Республикасынын аймагында борткоштоочулардын өз алдынча иштөөгө уруксат алуу тартиби улуттук жана эл аралык стандарттарга, ошондой эле Эл аралык жарандык авиация уюмунун (ИКАО) сунуштарына ылайык жүргүзүлөт.

70. Борткоштоочулардын өз алдынча иштөөгө уруксат алуу тартибин эксплуатант уюштуруп, учакта теориялык даярдыкты жана учуу стажировкасын ийгиликтүү аяктаган соң, уруксат берүүчү/текшерүүчү экзаменатордун оң баасын алган соң ишке ашырат.

71. Өз алдынча иштөөгө уруксат алуу үчүн борткоштоочу атайын даярдыктан өтүшү керек, ал теориялык жана практикалык окутууну камтыйт. Бул даярдык эксплуатант тарабынан иштелип чыккан жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн авиация боюнча жалпы башкармалыгы тарабынан бекитилген программаларга, ошондой эле эл аралык билим берүү стандарттарына ылайык жүргүзүлөт.

72. Окутуу борткоштоочулардын учактагы коопсуздук боюнча милдеттерин аткарууга, анын ичинде өзгөчө кырдаалдарда иш алып барууга жана биринчи жардам көрсөтүүгө, ошондой эле жүргүнчүлөргө эффективдүү тейлөө көрсөтүүгө керектүү билимдерди жана көндүмдөрдү алууга багытталат.

73. Эксплуатант тарабынан берилген өз алдынча иштөөгө уруксат, ушул Регламенттин тиркемеси 7ге ылайык, бортпроводниктин квалификациясын жана Кыргыз Республикасынын аба кемелеринде кызматтык милдеттерин аткарууга укугун тастыктаган расмий документ болуп эсептелет.

74. Борткоштоочулардын даярдыгы жана квалификациясын баалоо төмөнкү негизги этаптарды камтыйт:

1. Теориялык даярдык жана окутуу: борткоштоочулар коопсуздук, медицина, жүргүнчүлөрдү тейлөө жана өзгөчө кырдаалдардагы аракеттерди камтыган теориялык жана практикалык сабактардан өтүшөт.
2. Текшерүү жана баалоо: даярдыкты ийгиликтүү аяктаган соң, билимдери жана көндүмдөрү текшерилип, практикалык жөндөмдөрү бааланат.

3. Уруксат берүү: теориялык даярдыкты жана текшерүү учурундагы рейс шарттарында квалификациялык текшерүүнү ийгиликтүү өткөн соң, эксплуатант өз алдынча иштөөгө уруксат берет.

75. Бул стандарттарга жана өз алдынча иштөөгө уруксат алуу тартибинен өтүү процесси аба кемелеринде коопсуздукту жогорулатууга, инциденттердин алдын алууга жана жүргүнчүлөр үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүүгө шарт түзөт. Ушул Регламентте белгиленген нормалар эл аралык талаптарга жооп берип, бортпроводниктердин кесиптик даярдыгын жана квалификациясын жогорулатууга багытталган.

4-бөлүм. Бортпроводниктерди даярдоонун типтүү программалары

§ 4.1 Жалпы жоболор

76. Бул жобонун (Положение) Типтүү программалар бөлүмүн эксплуатантомдорго өздөрүнүн кабиналык экипаж мүчөлөрүн даярдоо программаларын иштеп чыгуу үчүн Кыргыз Республикасынын авиациялык эрежелерине жана жарандык авиация тармагындагы жетекчи документтерге, ошондой эле ИКАО-нын сунушталган практикасына ылайык, аба кемесинин салонундагы жүргүнчүлөрдүн коопсуздугун камсыздоо максатында кабиналык экипаж тарабынан аткарылган бардык функционалдык милдеттерди камтышы үчүн иштелип чыккан.

77. Ушул Жобонун (Положение) Типтүү программалары бортпроводниктердин ар кандай квалификация деңгээлин эске алуу менен кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн даярдыгын бирдиктүү система менен камсыз кылган нормативдик документ болуп саналат. Ушул Жобонун Типтүү программалары бортпроводниктердин коопсуздук процедуралары жана өзгөчө кырдаалдардагы аракеттер боюнча даярдыгынын көлөмүнө минималдуу талаптарды белгилейт.

Борткоштоочуларды кесиптик даярдоо төмөнкүлөрдү камтыйт:

а) баштапкы даярдык (Initial Training)

б) мамлекеттик тил боюнча даярдык;

в) англис тили боюнча даярдык (керектүү учурда);

г) экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча даярдык (CRM);

д) аба кемесинин түрүнө жана модификацияларына ылайык даярдык жана эксплуатанттын даярдыгы (Aircraft Type Specific Training And Operator Conversion Training);

е) аба кемесинин түрүнө ылайык даярдык программасы;

ж) эксплуатанттын даярдык программасы (Operator Conversion Training);

з) модификацияларга ылайык даярдык (Differences Training);

и) модификацияларга ылайык даярдык программасы;

к) кесиптик деңгээлди сактоо боюнча даярдык (Recurrent Training)

л) ар 36 ай сайын өткөрүлүүчү периоддук даярдык;

м) калыбына келтирүүчү даярдык (Refresher Training);

н) улук кабиналык экипаж мүчөсү/бортпроводник-бригадир боюнча даярдык (Senior Cabin Crew Member Training Course);

о) жалгыз бортпроводник катары учуу үчүн кабиналык экипаждын даярдыгы (Single Cabin Crew Member Operations);

п) кесиптик (техникалык) окутуу;

р) Минималдуу жабдуулардын тизмесин (MEL) колдонуу боюнча кабиналык экипаждын даярдыгы (MEL Training);

с) бортпроводник-инструктордун даярдык программасы;

т) бортпроводник-экзаменатордун даярдык программасы;

у) компьютердик тестирлөө менен билимдерди текшерүү;

ф) кооптуу жүктөрдү ташуу боюнча даярдык;

х) авиациялык коопсуздук боюнча даярдык.

78. Окутууда негизги басым бортпроводниктердин өзгөчө кырдаалдардагы же авариялык кырдаалдардагы функциялары жана милдеттерине жасалат, бул алардын тиешелүү квалификацияны сактап калуусун жана зарыл болгон тапшырмаларды аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылат.

79. Ушул Жобонун Типтүү программаларынын талаптарын эске алуу менен, ар бир эксплуатантом өзүнүн бортпроводниктерин даярдоо боюнча өзүнүн толук программаларын иштеп чыгат, бирок ушул Жобонун 4-бөлүмүндө белгиленгендерден кем эмес. Ар бир программа теориялык жана практикалык окутууну, ошондой эле ар бир окуу предмети үчүн тиешелүү квалификация деңгээлин жетишүү жана сактоо үчүн топтук машыгууну камтыйт. Өзгөчө кырдаалдардагы экипаждын аракеттери боюнча биргелешкен сабактарды өткөрүү, айрыкча экипаждын ишин уюштуруу сыяктуу негизги теманы өтүү экипаж мүчөлөрүнүн өз ара аракеттенүүсүн жана координациясын жакшыртат жана экипаж мүчөлөрүнүн функциялары жана милдеттери боюнча жакшы түшүнүктү камсыз кылат.

Кабиналык экипажды даярдоо боюнча жетекчилик 2-бөлүмгө ылайык структуралык түрдө даярдалат, А Жалпы жоболор бөлүмү «Учуу ишин уюштуруу боюнча жетекчиликти бекитүү боюнча көрсөтмөлөр» деп аталган Кыргыз Республикасынын аба транспорту боюнча эксплуатанттардын учуу ишин уюштуруу боюнча көрсөтмөлөргө ылайык бекитилет.

80. Баштапкы даярдык, аба кемесинин түрүнө ылайык даярдык, кайра даярдык жана башка даярдык түрлөрү Кыргыз Республикасынын авиациялык башкармалыгы тарабынан бекитилген программалар боюнча авиациялык окуу мекем

81. Даярдык толугу менен аяктагандан кийин же даярдык мезгилинде ар бир борт коштоочу тиешелүү окуу программасына кирген бардык окуу модулдарын камтыган текшерүүдөн өтөт, борттук топтун өз ара аракетин оптималдаштыруу боюнча окуудан (CRM) тышкары. Бул текшерүүлөр Кыргыз Республикасынын АГА (Авиакомпанияларды жөнгө салуучу орган) тарабынан дайындалган жана тиешелүү квалификациясы бар кызматкерлер тарабынан жүргүзүлөт, борт коштоочунун талап кылынган даярдык деңгээлине ылайык келерин ырастоо үчүн. Жүргүзүлгөн текшерүүлөрдүн жыйынтыгы боюнча тиешелүү түрдө сертификаттар/күбөлүктөр жана/же белгилүү даярдыктын аякташы тууралуу корутундулар берилет/расмий түрдө таризделет. Текшерүүлөр тиешелүү квалификацияга ээ болгон инструктордук же инспектордук курам тарабынан жүргүзүлөт, борт коштоочунун даярдык жана квалификация деңгээли талапка ылайык экенине ынануу үчүн.

§ 4.2. Ар бир даярдык түрү боюнча талап кылынган текшерүү төмөнкүлөрдү камтыйт:

1) тренажёрдук даярдык (же реалдуу аба кемесинде);
2) компьютердик тест;
3) рейс учурундагы текшерүүлөр;
4) оозеки же жазуу түрүндөгү тесттер.

§ 4.3. Борткоштоочулардын билим деңгээлин компьютердик тест аркылуу текшерүү

82. Борткоштоочулардын билим деңгээлин компьютердик тест аркылуу текшерүү - учууга уруксат берүү/ырааттуулукту калыбына келтирүү максатында жүргүзүлөт, эгерде учууга байланыштуу иштерде алты айлык тыныгуу болуп калса, квалификациялык белгини алуу же жарандык авиациянын окуу борборлорунда окутуу учурунда.

83. Компьютердик тестирлөө контролу эксплуатанттын компьютердик жабдуулар менен камсыздалган жана Кыргыз Республикасынын Жарандык авиация органынан ЖАМА (ОГА) КР уруксат алган бөлүмдөрүндө жүргүзүлөт.

84. Компьютердик тест аркылуу билим деңгээлин текшерүүнүн тартиби, жыйынтыктарды таразалоо жана алардын расмий бекитилиши эксплуатанттын жетекчиси тарабынан аныкталат жана бекитилет.

85. Борткоштоочулардын билим деңгээли бардык даярдык түрлөрү аяктагандан кийин компьютердик тест аркылуу бааланат. Билим деңгээли беш баллдык система боюнча бааланат.

86. Борткоштоочулардын даярдоону жүзөгө ашырган эксплуатанттын инструктордук курамы теориялык жана практикалык даярдыктын толук кандуу жана сапаттуу өткөрүлүшүнө, тапшырмалар менен көнүгүүлөрдүн ирееттүү жана системалуу түрдө өтүлүшүнө, ошондой эле ар бир борткоштоочунун өз алдынча иштөөгө даяр экендигине берилген баанын тууралыгы менен объективдүүлүгүнө жеке жоопкерчилик тартат.

87. Эксплуатанттын инструктордук курамы окуу жана тарбия берүү теориясынын илимий негиздерин билиши, методикалык көндүмдөргө ээ болушу жана ар бир бортпроводникке индивидуалдуу мамиле жасай билиши керек. Билимди өздөштүрүү, көндүм жана жөндөмдөрдү калыптандыруу процессинин мыйзамченемдүүлүктөрүнө таянып, заманбап техникалык каражаттарды жана окутуу ыкмаларын туруктуу түрдө ишке киргизүүгө милдеттүү.

88. Теориялык даярдыктын негизги түрү - бул өз алдынча даярдык. Борткоштоочу-инструктор борткоштоочунун билим деңгээлин көзөмөлдөйт жана консультация берет. Даярдык программасынын алкагында практикалык сабактар (көнүгүүлөр) бардык элементтер толук өздөштүрүлгөнгө чейин жүргүзүлөт. Айрыкча көңүл авариялык кырдаалдарда аракет кылуу жөндөмүнө бурулат. Зарылчылыкка жараша инструктор борткоштоочу үчүн кошумча даярдык көлөмүн белгилейт, эксплуатанттын талаптарына жооп берүү жана борткоштоочулардын квалификациясын сактап калуу максатында.

89. Борткоштоочу-экзаменаторлор өздөрү жүргүзгөн текшерүүлөрдүн эсеп-кысабын жана контролун жүргүзүшөт жана ай сайын, ошондой эле жылдык жыйынтык отчетту ЖАМА (ОГА) КРга тапшырышат. Бул маалыматтар учуулардын коопсуздугу жана эксплуатациялык ишмердүүлүк боюнча отчетко кошумча катары, аба транспорту эксплуатанттарына туруктуу көзөмөл жүргүзүү процедуралары боюнча Нускаманын 1-тиркемеси катары берилет. Отчет таблица түрүндө төмөнкү маалыматтарды камтыйт: дайындалган инструктордун жана борткотоочунун толук аты-жөнү, рейс номери, учуу журналынын номери, маршрут, учуулардын саны, өз алдынча иштөөгө уруксат берүү/бербөө белгилери, тип боюнча квалификациялык белгилөөнүн ырааастамасы.

90. Кыргыз Республикасында мурда эксплуатацияланбаган учак тибине борт коштоочу-инструктор/экзаменатордун квалификациялык белгисин берүү жана/же тастыктоо максатында жана ошол учак тиби боюнча иштеген борт коштоочу-инструктор/экзаменатор жок болгон учурда, өзгөчө учурларда эксплуатант жүргүзгөн тобокелдиктерди баалоонун жыйынтыгына жараша, борт коштоочу-

инструктор/экзаменатордун квалификациясына шайкештикти камсыз кылуу максатында, Кыргыз Республикасынын ЖАМАнын уруксаты менен бир борт коштоочу-инструктор/экзаменаторго текшерүүнү ушул учак тибинде уруксаты бар КВС инструктор-экзаменатор жүргүзө алат.

91. Эксплуатант өзүнүн борткоштоочуларын өз убагында тиешелүү даярдыктан өткөрүүгө милдеттүү, бул өз кезегинде даяр эместердин ишке киришүүсүн жана учуулардын коопсуздугуна шек келтирүүчү жагдайларды алдын алуу максатын көздөйт.

§ 4.4 Баштапкы даярдык (Initial Training)

92. Борткоштоочуга талапкер, ушул Жобонун (Положение) Типтүү программаларында көрсөтүлгөн талаптарга ылайык:

– авиация чөйрөсү менен таанышуу жана жүргүнчүлөрдүн, ошондой эле учуунун коопсуздугун камсыздоого байланыштуу милдеттерди аткаруу үчүн зарыл болгон жалпы билимдерди жана негизги көндүмдөрдү алуу максатында, Кыргыз Республикасынын жарандык авиация органдары (ОГА КР) тарабынан бекитилген программалар боюнча сертификатталган авиациялык окуу жайларда/борборлордо баштапкы даярдыктан өтөт;

– кийинки даярдык модулун баштоого чейин тиешелүү текшерүүдөн ийгиликтүү өтөт;

– инструктордун же экзаменатордун көзөмөлү астында учакты таанытуу максатындагы кароону жана таанышуу учууларын (эксплуатациялык стажировка) өткөрөт, мунун соңунда учуу стажировкасы текшерүүчү-контролдук учуу менен (квалификациялык текшерүү) жыйынтыкталат, бул даярдыктын Типтүү программаларынын 4-бөлүмүнүн 4.13.1-пунктуна ылайык жүргүзүлөт.

93. Бул даярдык модулдары кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн даярдыгы боюнча тиешелүү текшерүү баракча/жыйынтык/отчетторунда «баштапкы даярдык модулдары» катары көрсөтүлүүшү керек.

§ 4.5. Баштапкы даярдык курсу жана текшерүү

94. Баштапкы даярдык курсу толугу менен кеминде 128 саатты түзөт жана ушул Жобонун 1-, 2-, 3- жана 4-тиркемелеринде көрсөтүлгөн модулдарды камтыйт. Ал теориялык жана тренажёрдук даярдыкты өзүнө камтыйт, алардын көлөмү кеминде 12 саат болушу керек.

95. Жогоруда көрсөтүлгөн даярдык бүткөндөн кийин теориялык билимдерди жана практикалык көндүмдөргө текшерүү жүргүзүлөт, бул Жобонун 1, 2, 3 жана 4 тиркемелеринде белгиленген билим жана көндүмдөр деңгээлине жетүү максатында өткөрүлөт. Экипаждын ишин

оптималдаштыруу боюнча даярдыкты (CRM) текшерүү бул текшерүүгө кирбейт.

96. Адамдык фактор (HF) жана экипаждын ишин оптималдаштыруу (CRM) боюнча киришүү курсу борткоштоочу-инструктор (CRM) тарабынан өткөрүлөт.

97. Кабиналык экипаждын баштапкы даярдык курсунун курамына кирген милдеттүү дисциплиналардын минималдуу тизмеси ушул Жобонун 1-тиркемесинде берилген.

§ 4.6. Мамлекеттик тил боюнча даярдык

98. Кыргыз тили баштапкы жана мезгилдүү даярдык программаларына киргизилет жана анын көлөмү эксплуатант тарабынан аныкталат. Бул көлөм угармандардын/талапкерлердин категориясына жана аларга коюлган квалификациялык талаптарга жараша белгиленет. Даярдык, борткоштоочуга зарыл болгон документтерди колдонууга жана функционалдык милдеттерин аткарууга жетиштүү деңгээлде кыргыз тилин өздөштүрүүнү камсыз кылууга тийиш.

99. Эгер бортборткоштоочу төмөнкү документтердин бирине ээ болсо, мамлекеттик тил боюнча кошумча даярдык талап кылынбайт:

– мамлекеттик орган «Кыргызтест» тарабынан берилген B2 жана андан жогору деңгээлдеги кыргыз тилин билүү сертификаты;

– кыргыз тили жана адабияты багытындагы мамлекеттик үлгүдөгү диплом.

§ 4.7. Англис тили боюнча даярдык

100. Англис тили зарылчылыкка жараша даярдык программаларына катарына кирет. Анын көлөмү угармандардын/талапкерлердин категориясына жана эксплуатант тарабынан коюлган квалификациялык талаптарга жараша аныкталат. Даярдык, борткоштоочунун зарыл болгон документтерди колдонууга жана функционалдык милдеттерин аткарууга жетиштүү деңгээлде англис тилин өздөштүрүүсүн камсыз кылууга тийиш.

101. Эгер борткоштоочу төмөнкү документтердин бирине ээ болсо, англис тили боюнча даярдык талап кылынбайт:

– TOEFL баалоо системасы боюнча 100 баллдан кем эмес, же IELTS системасы боюнча 7.0 баллдан кем эмес деңгээлдеги англис тилин билүү сертификаты;

– чет тилдер багытындагы мамлекеттик үлгүдөгү диплом.

§ 4.8. Экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча даярдык (CRM)

102. Экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча (CRM) окуу курстары жана модулдары CRM боюнча борткоштоочу -инструктор тарабынан өткөрүлөт. CRM инструктору бул модулдар башка даярдык түрлөрүнө киргизилген учурда CRM программасынын окуу планынын иштелип чыгышын жана анын ишке ашырылышын көзөмөлдөйт.

103. Экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча (CRM) даярдык программаларын түзүү максатында учкучтук жана кабиналык курамды даярдоо бөлүмдөрүнүн ортосунда эффективдүү өз ара аракеттенүү камсыздалат. Программа ошондой жол менен түзүлөт, андагы инструктордук курам бири-биринин сабактарына байкоо жүргүзүп, сунуш-пикирлерин билдире алышат. Учкучтар кабинасында авариялык кырдаалдардын видеосабактары жазылып, алар жыл сайын мезгилдүү даярдык учурунда кабиналык экипаждын бардык мүчөлөрүнө көрсөтүлөт. Бул, өзгөчө, кабинадагы улук мүчөлөрдүн учкучтардын LOFT (Line-Oriented Flight Training) программасындагы көнүгүүлөргө катышуусуна мүмкүнчүлүк берет.

104. Экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча ар бир окуу курсуна тиешелүү программа, анын мазмуну жана талап кылынган деңгээл ушул Жобонун (Положенеие) 2-тиркемесинде көрсөтүлгөн элементтерге ылайык болушу керек.

4.8.1. Старший кабиналык экипаж мүчөлөрү үчүн CRM курсу боюнча окуу:

1) Улук кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн/бригадирлердин CRM курсу боюнча даярдыгы — мурдагы CRM окууларында алынган билимдерге жана улук мүчөнүн/бригадирдин тиешелүү милдеттери менен функцияларына байланышкан иш тажрыйбасына негиздейт;

2) Старший кабиналык экипаж мүчөсү/бригадир — жумуш процесстерин башкаруу жөндөмүн көрсөтөт жана туура башкаруучулук чечимдерди кабыл алуу үчүн талап кылынган лидерлик сапаттарды көрсөтө алат.

4.8.2. CRM инструкторунун квалификациясы

105. Экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча (CRM) модулдар тиешелүү даярдык түрлөрүнө, борткоштоочу квалификациясына ээ болгон персонал тарабынан кошулат.

106. CRM инструкторлору үчүн төмөнкү компоненттерди камтыган атайын окуу программасы иштелип чыгат:

– адамдын ишке жөндөмдүүлүгүнө жана мүмкүнчүлүктөрүнүн чегине таасир этүүчү факторлорду, ошондой эле CRM программасынын бардык модулдарын изилдөө;

– CRM боюнча окутуу жүргүзүүчү инструкторлор үчүн курстардан өтүү жана CRM боюнча баштапкы даярдык учурунда квалификациялуу CRM инструктору тарабынан текшерүүдөн өтүү;

– топ менен иштөө, топтук динамика жана жеке аң-сезим жаатында кошумча билим алуу.

Эскертүү: Эгерде эксплуатант CRM боюнча баштапкы даярдыкты уюштурууга жетиштүү ресурстарга ээ болбосо, ЖАМА (ОГА) КР тарабынан бекитилген башка эксплуатанттын же окутуу уюмунун даярдыгын колдонсо болот. Бул учурда эксплуатант окуу мазмуну өзүнүн эксплуатациялык талаптарына шайкеш келерин камсыз кылууга милдеттүү. Эгер кабиналык экипаждын мүчөлөрү бир нече эксплуатанттан бир эле курстан өтүп жатышса, анда CRM боюнча негизги элементтер ар бир эксплуатанттын жана борткоштоочунун өндүрүштүк ишмердүүлүгүнүн өзгөчөлүктөрүнө шайкеш келиши керек.

107. CRM курстарын кабиналык экипаж үчүн өткөрүүгө, кабиналык экипаждын мүчөсү катары тажрыйбага жана квалификацияга ээ болгон CRM инструкторуна уруксат берилет, ал учурдагы борткоштоочу болуусу милдеттүү эмес. Бирок Жободогу (Положение) 105-пунктта көрсөтүлгөн талаптарга жооп берүүгө жана төмөнкү тармактар боюнча канааттандырарлык билимге ээ болууга тийиш:

– ишмердүүлүктүн мүнөзү;

– белгиленген учак түрлөрүнүн өзгөчөлүктөрү;

– кабиналык экипаждын өндүрүш шарттары.

Борткоштоочунун CRM көндүмдөрү баштапкы даярдык учурунда бааланбашы керек.

108. CRM модулдарын төмөнкү даярдык программаларына инструкторлор кошкон:

– учактын тиби боюнча кайра даярдоо

– кесиптик деңгээлди колдоо боюнча мезгилдүү даярдоо

– кабиналык экипаждын улук мүчөлөрүн даярдоо

адамдык фактор жаатында тиешелүү билимге ээ болушу жана CRM боюнча тиешелүү даярдыктан өткөн болушу зарыл.

4.8.3. Экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча (CRM) окуу курстарын өткөрүү

– Экипаждын ишин оптималдаштыруу CRM – бул баардык жеткиликтүү ресурстарды (экипаж мүчөлөрү, учак системалары жана колдоо каражаттары) коопсуз жана натыйжалуу ишмердүүлүккө жетишүү үчүн эффективдүү пайдалануу болуп саналат.

– CRMдин максаты – экипаж мүчөлөрүнүн ортосунда эффективдүү координацияны жана эки тараптуу байланыштарды камсыз

кылуу, натыйжада экипаждын баарлашуу жана башкаруу көндүмдөрүн жакшыртуу болуп саналат.

– Эксплуатанттын CRM боюнча даярдыгы эксплуатанттын маданий өзгөчөлүктөрүн, ишмердүүлүгүнүн көлөмүн жана масштабын, ошондой эле иш процесстери менен татаалдыктар жараткан иш тармактарын эске алуу менен иштелип чыгат.

– Эгерде белгилүү бир учак түрү үчүн CRM окутуусу учурунда тиешелүү тематикалык кейс-изилдөөлөр жок болсо, анда эксплуатанттын ишинин көлөмүнө жана өзгөчөлүгүнө ылайык келген башка тематикалык изилдөөлөрдү пайдалануу сунушталат.

– Кабиналык экипаж үчүн CRM окутуусу негизинен кабинадагы милдеттерге байланышкан маселелерге багытталат жана бул учкучтар үчүн CRM окутуусунан айырмаланат. Бирок учкучтар менен кабиналык экипаждын функцияларын жана милдеттерин координациялоого өзгөчө көңүл буруу зарыл.

– Зарыл болгон учурда учкучтар жана кабиналык экипаж үчүн биргелешкен окутуу жүргүзүлөт, өзгөчө кабинадагы улук мүчөлөр үчүн. Мындай окутуу өз ара байланышуу жана пикир алмашууну камтыйт.

– CRM принциптери кабиналык экипаждын бардык даярдык түрлөрүндө колдонулат.

– CRM окутуусу жамааттык талкууларды жана окуялар менен инциденттерге сереп салууну камтыйт.

– CRM модулдары атайын тренажёрлордо же учакта жүргүзүлгөн окутуунун курамдык бөлүгү болуп эсептелет.

– CRM курстары структуралаштырылган жана эксплуатант колдонгон учактардын иш жүзүндөгү шарттарына максималдуу жакындатылган болушу керек.

– CRM көндүмдөрүн формалдуу баалоо жүргүзүлбөйт. Бирок инструкторлордун же топ мүчөлөрүнүн ар бир катышуучунун ишин аткаруусу боюнча пикирлери окуу учурунда кабиналык экипаж мүчөлөрүнө берилет. Ошондой эле учкуч жана кабиналык инструкторлор бири-биринин даярдыгына байкоо жүргүзүү жана комментарий берүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушу керек.

109. Ар бир даярдык түрүнө киргизилген CRM окутуу модулдары ушул Жобонун 2-тиркемесинде көрсөтүлгөн.

§ 4.9. Учактын тибин, модификацияларын жана эксплуатанттын даярдык программасын эске алуу менен даярдоо (Aircraft Type Specific Training and Operator Conversion Training)

110. Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү учактын тибин, анын модификацияларын жана эксплуатанттын даярдык талаптарын эске алуу

менен даярдыктан өтөт. Бул даярдык ЖАМА (ОГА) КР тарабынан бекитилген программалар боюнча сертификацияланган авиациялык окуу жайларында/жарандык авиация борборлорунда, ошондой эле эксплуатант тарабынан бекитилген даярдык программасы боюнча өткөрүлөт жана төмөнкү учурлардан мурун тиешелүү текшерүүдөн өтөт:

1. эксплуатант тарабынан кабиналык экипаж мүчөсү катары рейске дайындалаар алдында;

2. эксплуатант тарабынан башка учак тибинде рейске чыгууга дайындалаар алдында.

111. Учактын тибине, модификацияларына жана эксплуатанттын талаптарына ылайык даярдык курсу жалпысы кеминде 28 саатты түзөт. Анын ичинен кеминде 3 саат тиешелүү учак тибинде тренажёрдук даярдыкка арналат. Бул даярдык атайын окутуу тренажёрлорунда же реалдуу учакта жүргүзүлөт.

112. Учактын тибине кайра даярдоо учурунда экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча (CRM) даярдык, CRM инструктору болгон борткоштоочу тарабынан өткөрүлөт.

4.9.1. Учактын тибине же модификациясына уруксат алуу үчүн негизги квалификациялык талаптар

113. Кабиналык экипаждын мүчөлөрү учактын бортуна коюлган функционалдык милдеттерин ушул Типтик программалардагы даярдык талаптарына ылайык аткара алышат

114. Учактын тибине же модификациясына уруксат алуу же аны ырастоо үчүн кабиналык экипаждын мүчөлөрү төмөнкү талаптарга жооп бериши керек:

1) тиешелүү учак тибинде даярдык, текшерүү жана даярдык мөөнөтү боюнча колдонулуучу талаптарга ылайык болуу, тактап айтканда:

– учактын тибин, модификацияларын жана авиакомпаниянын даярдык программасын эске алуу менен даярдык өтүү;

– таанышуу максатындагы каттамдарга (эксплуатациялык стажировка) катышуу;

– жыл сайын өтүүчү кайра даярдыктан өтүү;

2) эгерде учуу ишмердүүлүгүндө алты айлык тыныгуу болгон болсо, борттук милдеттерин кайра аткара баштоонун алдында калыбына келтирүүчү даярдык жана текшерүүдөн өтүү.

§ 4.10. Учак тибин эске алуу менен даярдоо программасы

115. Учак тибин эске алуу менен даярдоо программасы төмөнкүлөрдү камтыган теориялык жана практикалык даярдыкты өзүнө алат жана

тиешелүү окутуу тренажёрунда же реалдуу учакта жүргүзүлөт. Программа төмөнкү модулдардан турат:

– Учактын сүрөттөмөсү (кабина экипажына тиешелүү бөлүгүндө);

– Авариялык-куткаруу жабдуулары жана учакта орнотулган системалар;

– Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү тарабынан негизги жана авариялык чыгуу эшиктеринин штаттык жана өзгөчө кырдаалдарда ачылышы жана пайдаланылышы (учактын тибине же модификациясына жараша);

– Башка чыгууларды, анын ичинде учкучтар кабинасынын терезелеринен авариялык чыгуу ыкмаларын колдонуу жөндөмүн көрсөтүү;

– Өрт өчүрүү жана түтүндөн коргонуу жабдуулары;

– Учактан эвакуациялоо ыкмаларын үйрөнүү;

– Учкучтар өз милдетин аткарууга жөндөмсүз болгон учурда, алардын отургучтарын, коопсуздук куруларын жана кычкылтек системасын колдонуу.

116. Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү учак тибине жараша бардык авариялык-куткаруу жабдууларынын, ошондой эле учакка орнотулган системалардын жайгашуусу жана пайдаланылышы боюнча теориялык жана практикалык даярдыктан өтөт.

117. Эшиктерди жана чыгууларды колдонуу боюнча практикалык даярдык атайын окутуу тренажёрунда же реалдуу учакта жүргүзүлөт. Бул жерде автоматтык ачылуу системасы иштебей калган сценарийлер иштелип чыгып, эвакуациялык трапты өз алдынча ачуунун аракеттери үйрөтүлөт. Ошондой эле учкучтар кабинасынын брондолгон эшигин ачуу жана колдонуу боюнча даярдык да кирет.

118. Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү өрт өчүрүү жана түтүндөн коргонуу жабдууларын колдонуу боюнча теориялык жана практикалык даярдыктан өтөт.

119. Эвакуациялоо ыкмалары боюнча даярдоо төмөнкүлөрдү камтыйт:

1) Ар бир экипаж мүчөсү учактын негизги палубасынын эшик порогунан авариялык трап менен ылдый түшөт;

2) Трап окутуу тренажёруна же реалдуу учакка орнотулат;

3) Эгерде жаңы учак тибинин палуба бийиктиги мурда колдонулган учактардан кескин айырмаланса, анда бул учак тибине допуск алуу үчүн эвакуациялык түшүү сөзсүз аткарылат.

120. Учак тибине жараша даярдоо программасы учкучтар дееспособдугун жоготкон учурларына байланыштуу факторлорду жана шарттарды эске алат. Ар бир экипаж мүчөсү белгилүү бир жабдууларды

колдонуу боюнча даярдыктан өтөт, алар учкучтар ишке жарамсыз болгондо колдонулат.

121. Учак тибине ылайык кабиналык экипаждын даярдыгы учурунда ар бир мүчө экипаждын ишин оптималдаштыруу (CRM) боюнча даярдыктан өтөт. Бул даярдык Жобонун (Положение) 2 таблицасында тиешелүү колонкада көрсөтүлгөн деңгээлге жараша модулдарды камтыйт.

122. Учак тибине ылайык кабиналык экипаждын даярдык программасына кире турган милдеттүү сабактардын минималдуу тизмеси ушул Жобонун (Положение) 3-тиркемесинде берилген.

§ 4.11. Эксплуатанттын даярдоо программасы (Operator Conversion Training)

123. Бул даярдыктын максаты - эксплуатантка жаңыдан кабыл алынган (биринчи жолу дайындалган) борткоштоочунун жеке кызматтык милдеттерин жана жоопкерчилигин аткарууга киришүүдөн мурда, Кыргыз Республикасынын Жарандык авиациясынын мамлекеттик агенттигинин (ЖАМА) КР талаптары, эксплуатанттын Учактарын иштетүү эрежелери (РПП), эксплуатанттын ишмердүүлүк түрлөрү жана каттамдардын географиясы боюнча маалымат берүүнү камсыз кылуу болуп саналат. Бул талаптар кабина экипажынын белгилүү бир учак тибине тиешелүү бөлүгүнө байланыштуу.

Эксплуатанттын даярдоо программасы ар бир иштетилип жаткан учак тиби үчүн төмөнкүлөрдү камтыйт:

1) тиешелүү тренажёрдо же реалдуу учакта теориялык жана практикалык даярдык;

2) кабиналык экипаж мүчөлөрү үчүн кызматтык милдеттерин аткаруу боюнча эксплуатанттын стандарттык иш тартибине үйрөтүү;

3) төмөнкү атайын даярдык элементтери, алар учак тибине тиешелүү:

кабина конфигурациясынын сүрөттөлүшү;

– бардык көчмө авариялык-куткаруу жабдууларынын жайгашуусу, чыгарылышы жана колдонулушу;

– бардык стандарттык, стандарттык эмес жана өзгөчө кырдаал процедуралары;

– жүргүнчүлөрдү ташуу жана башкаруу;

– өрт өчүрүү даярдыгы, анын ичинде учакта бар болгон өрт жана түтүндөн коргонуу жабдууларынын үлгүлөрүн колдонуу;

– эвакуация процедуралары: даяр же даяр эмес конуу/сууга конуу учурунда колдонулуучу бардык процедуралар, ошондой эле жуп эшиктер/чыгуулар үчүн жооптуу экипаж мүчөлөрү аткара турган кошумча

аракеттер, эшиктердин/чыгуулардын же жабдуулардын жараксыздыгын аныктоо;

– учкучтардын дееспособдугун жоготуу менен байланышкан процедуралар;

– авиациялык коопсуздукка тиешелүү процедуралар жана талаптар;

– экипаждын ишин оптималдаштыруу (CRM).

124. Даярдык учурунда учак кабинасынын конфигурациясына ылайык түрдүү өзгөчө кырдаал шарттарында жүргүнчүлөргө нускама берүү жана топту башкаруу (Crowd Control) боюнча теориялык жана практикалык аспекттер каралат.

125. Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү реалдуу шарттарга жакындатылган шарттарда учактагы бардык өрт өчүрүү жана түтүндөн коргонуу жабдууларын колдонуу боюнча практикалык даярдыктан өтөт.

126. Эгер учкучтардын минималдуу курамы эки учкучтан турса, ар бир экипаж мүчөсү учкучтардын дееспособдугун жоготуу учурунда колдонулуучу процедуралар боюнча даярдыктан өтөт. Эгер эксплуатанттын стандарттык эксплуатациялык процедураларына ылайык, учкучтардын текшерүү баракчаларын колдонууга үйрөтүү талап кылынса, бул үйрөтүү практикалык демонстрация менен коштолот.

127. Эксплуатанттын даярдыгы учурунда ар бир кабиналык экипаж мүчөсү экипаждын ишин оптималдаштыруу (CRM) боюнча даярдыктан өтөт. Бул даярдык Жобонун (Положение) 2 таблицасынын тиешелүү колонкасында көрсөтүлгөн деңгээлге ылайык модулдарды камтыйт.

128. Эксплуатанттын даярдык программасына кирүүчү милдеттүү сабактардын минималдуу тизмеси ушул Жобонун (Положение) 4-тиркемесинде берилген.

§ 4.12. Модификацияны эске алуу менен даярдык (Differences Training)

129. Учак тибине ылайык даярдык жана эксплуатанттын даярдыгы бүткөндөн кийин, кабиналык экипаж мүчөсү төмөнкү учурларда жумушка уруксат алуудан мурун бардык айырмачылыктарды (эгер бар болсо) камтыган кошумча даярдыктан жана текшерүүдөн өтүшү керек:

1) эксплуатант учурда иштетип жаткан учак тибинин модификациясына дайындалууда;

2) учурдагы учак тибине же анын модификациясына дайындалууда, эгерде аларда төмөнкүдөй айырмачылыктар болсо:

– коопсуздукту камсыздоочу жабдууларда;

– коопсуздук жана авариялык жабдуулардын жайгашкан ордунда;

– стандарттык жана өзгөчө кырдаалдардагы процедураларда.

4.12.1. Модификацияларды эске алуу менен даярдоо программасы

130. Зарылчылыкка жараша, ушул Жобонун Типтик программалары менен салыштыруу негизинде, учактын тибине жана эксплуатациялоочунун даярдык программасына ылайык иштелип чыгат.

131. Теориялык жана практикалык даярдыкты камтыган, ага тиешелүү окуу тренажёрунда же иштеп жаткан учакта өткөрүлөт. Бул даярдыктын курамына айырмачылыктарды үйрөнүү элементтери да кирет.

132. Модификацияларды эске алуу менен даярдоо программасын жана окуу планын иштеп чыгууда эксплуатациялоочу ушул Жобонун (Положение) Типтик программаларында аныкталган тиешелүү учак тибине жана анын модификацияларына тиешелүү милдеттүү элементтерди камтыйт.

133. Модификацияларды эске алуу менен даярдоо программасына кирген сабактардын тизмеси ушул Жобонун (Положение) 3-тиркемесинде берилген.

§ 4.13. Учак менен таанышуу (Aircraft Familiarization Visits)

134. Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү, учактын минималдуу курамы менен учууга дайындалганга чейин, тиешелүү учак тибинде инструктордун көзөмөлү астында таанышуу процессинен өтөт.

135. Кабиналык экипаждын жаңы учак тиби же анын модификациясы менен таанышуусу төмөнкү тартипте жүргүзүлөт. Ар бир экипаж мүчөсү катышат:

1) учак менен таанышуу инспекциясына;
2) таанышуу учууларына (эксплуатациялык стажировка).

136. Учак менен таанышуу инспекциясы тиешелүү инструктордук курам же/же болбосо квалификациялуу персонал тарабынан өткөрүлөт жана төмөнкүдөй ички жана сырткы элементтерди камтыйт:

1) ички жана тышкы байланыш системалары;
2) эвакуациялык сигнал берүү системасы;
3) авариялык жарыктандыруу;
4) түтүндү аныктоо системасы;
5) авариялык-куткаруу жабдуулары;
6) учкучтар кабинасы;
7) кабиналык экипаждын жумушчу орундар (катлам отургучтары);
8) дааратканалар;
9) ашкана жабдуулары, алардын бекитүү жана дренаждык системалары;
10) жүк бөлүмдөрү (эгер салон аркылуу жеткиликтүү болсо);

11) салондо жайгашкан электр предохранителдеринин панелдери;

12) экипаждын эс алуу орундар;

13) эшиктер/чыгуучу жолдордун жайгашуусу.

137. Учак менен таанышуу инспекциясы, учак тибине жараша даярдык (пункт 4.9) же эксплуатанттын даярдык программасы менен бириктирилип өткөрүлүшү мүмкүн.

138. Учак менен таанышуу инспекциясынын жыйынтыгында, ыйгарым укуктуу инструктор 9-тиркемеге ылайык «Борткоштоочу эксплуатациялык стажировкасын өтүү тапшырма» бланкы толтурат. Кийинки тиешелүү жазуу киргизилет:

«Учактын сырткы көрүнүшү, ички түзүлүшү, борттогу жабдуулар жана ички системалар менен таанышкан. Таанышуу учууларына/эксплуатациялык стажировкага өткөрүүгө болот».

4.13.1. Таанышуу учуулары (эксплуатациялык стажировка)

139. Баштапкы даярдык курсун же учак тибине байланышкан башка даярдыкты аяктагандыгы тууралуу документти алган күндөн тартып үч ай ичинде, ар бир кабиналык экипаж мүчөсү, учууга дайындалганга чейин, дайындалган инструктордун көзөмөлү алдында эксплуатациялык стажировканы өтүшү керек. Болбосо, кабиналык экипаж мүчөсү учак тиби боюнча мурдагы даярдыктын мөөнөтү аяктаганга чейин кесиптик деңгээлди сактоо программасы боюнча теориялык даярдыктан кайра өтөт.

140. Эксплуатациялык стажировканын максаты - учуулардын коопсуздугун камсыздоого байланыштуу теориялык билимдерди жана кабиналык экипаж мүчөсүнүн төмөнкү учуу этаптарындагы милдеттерин аткаруу көндүмдөрүн бекемдөө:

1) жердеги жана учууга чейинки процедуралар;

2) буксирлөө жана кыймылдоо;

3) учуу;

4) бийиктикке көтөрүлүү;

5) круиздик/горизонталдык учуу;

6) төмөндөө жана конууга кирүү;

7) конуу;

8) конуудан кийинки жана учуудан кийинки процедуралар (транзиттик процедураларды кошкондо).

141. Экслуатациялык стажировканын учурунда стажер, колдонуудагы иштеп жаткан кабиналык экипаждын минималдуу курамына кошумча катары дайындалат (пункт 10 талаптарына ылайык).

142. Стажировка кабиналык экипаж бөлүмүнүн жетекчисинин жазуу түрүндөгү буйругунун негизинде жүргүзүлөт. Ар бир стажерго инструктор дайындалат, максат, объект, башталышы жана аякташы белгиленет. Бир инструкторго экиден ашык стажер дайындалбайт, стажер үчүн учакта

кошумча кызматтык же авариялык чыгуучу эшикке жакын жүргүнчү орду болушу шарт. Бул учурда стажер кызматтык орунду (экипаждын иш орду) ээлей албайт.

143. Стажировка учурунда - учууга чейинки, учуу, конууга чейинки жана учуудан кийинки коопсуздукту камсыздоочу милдеттерди аткаруусун камтыйт. Ар бир учуу тууралуу маалыматтар ушул Жободогу (Положение) 9-тиркемеде («Борткоштоочулардын эксплуатациялык стажировкасын өтүү тапшырмасы» документине жазылат катталат.

144. Стажировка учурунда кабиналык экипаж мүчөлөрү эксплуатант белгилеген формалуу кызматтык кийимде болушу керек (п.60 боюнча).

145. Таанышуу (тренировкалык) учууларынын минималдуу саны:

1) көп мүчөлүү кабиналык экипажы бар учактарда – кеминде 10 учуу,

2) ал эми бир мүчөлүү кабиналык экипажы бар учактарда – кеминде 15 учуу;

3) учак тибине жана эксплуатантка жараша даярдыкты өтсө – кеминде 2 учуу:

бирөө – таанышуу учуусу (стажировка), экинчиси – квалификация алуу учуусу

Стажировка бүткөн соң стажер учуунун бардык этаптарында бортпроводник милдеттерин өз алдынча аткаруу жөндөмүн көрсөтүүгө тийиш. Ийгиликтүү аяктагандан кийин, инструктор *«Эксплуатациялык стажировка аяктады. Квалификациялык учууга уруксат берүүгө болот»* деп жыйынтык чыгарат.

146. Квалификациялык учуу борткоштоочу-экзаменатор тарабынан жүргүзүлөт. Анын жүрүшүндө стажердун билими жана практикалык даярдыгы текшерилет. Жыйынтыгында Жобонун (Положение) 8-тиркемеде катталып жана учуу китепчеге (летная книжка) жазылат:

«ЖА_______ (эксплуатанттын аты) борткоштоочуларына коюлган талаптарга жооп берет. Бортпроводник катары өз алдынча учууга уруксат берүүгө болот (учак тиби көрсөтүлөт».

Учууга уруксатты эксплуатанттын жетекчиси буйрук чыгаруу менен бекемдейт.

147. Кесиптик даярдыкты объективдүү баалоо максатында, стажировканы өткөргөн инструктор, ал экзаменатор болсо да, квалификациялык учууну өткөрүүгө укуктуу эмес.

148. Эгер экзаменатордун жыйынтыгына ылайык стажер борткоштоочу катары өз алдынча иштөөгө даяр эмес болсо, стажировка кошумча мөөнөттө жана көлөмдө (биринчи белгиленген көлөмдөн ашпаган) улантылат.

149. Эгер кошумча стажировка учурунда да стажер талапка жооп берген чечим кабыл алуу жана милдеттерди аткаруу жөндөмүн көрсөтө

албаса, стажировка токтотулат. Тиешелүү жетекчиликке берилет жана Жобонун (Положение) 8-тиркемеде жазылат:

«ЖА ______ (эксплуатанттын аты) борткоштоочуларга коюлган талаптарга жооп бербейт (Программанын талаптарына жооп бербеген себептери көрсөтүлөт)».

150. Өз алдынча иштөөгө уруксат берүү Жобонун (Положение) 8-тиркеменин негизинде, экзаменатор тарабынан берилген тиркеменин негизинде, эксплуатанттын жетекчисинин буйругу менен расмий түрдө ишке ашат.

151. Стажировканы жана баалоону жүргүзгөн адамдар, стажерду өз алдынча кесиптик ишмердүүлүккө өткөрүү чечими үчүн толук жоопкерчилик тартышат.

§ 4.14. Кесиптик деңгээлди сактоо (Кайра даярдоо)

152. Жылдык мезгилдүү даярдоо

Кесиптик деңгээлди сактоо төмөнкү максаттарда жүргүзүлөт:

1) кесиптик квалификациянын деңгээлин сактоо;

2) өзгөчө жана штаттан тышкаркы кырдаалдарда иш-аракеттер боюнча билим жана көндүмдөрдү сактоо;

3) 6 айдан 12 айга чейинки иштөөдө тыныгуу болгондо, кесиптик көндүмдөрдү калыбына келтирүү.

153. Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү жыл сайын мезгилдүү даярдыктан жана текшерүүдөн өтөт. Натыйжада, эксплуатант тарабынан белгиленген формадагы документти же башка маалымат берүү жана каттоо ыкмалары менен тастыкталган далилдерди алат (мисалы, электрондук система, кесиптик даярдык жазуулары, документтештирүү процедураларынын негизинде же эксплуатанттын учуу-штабдык документтерине ылайык).

154. Мезгилдүү даярдоо төмөнкүлөрдү камтыйт:

1) кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн стандарттык жана өзгөчө кырдаалдардагы иш-аракеттер;

2) ар бир колдонулуп жаткан учак тиби жана модификациясына жараша тиешелүү процедуралар;

3) биринчи медициналык жардам көрсөтүү боюнча даярдык.

155. Мезгилдүү даярдоонун курамында:

– ар бир кабиналык экипаж мүчөсүнүн ар кандай колдонулуп жаткан учактардын негизги жана авариялык чыгуучу эшиктерин колдонуу боюнча симуляциялык практикалык сабактар жыл сайын өтүлөт.

156. Авария-куткаруу жабдууларын колдонуу жана жайгаштыруу боюнча үйрөтүү төмөнкүлөрдү камтыйт:

– тиешелүү кычкылтек системаларын;

– ошондой эле учакта бар болсо, мисалы дефибриллятор сыяктуу кошумча жабдууларды.

157. Өзгөчө кырдаалдар боюнча даярдоо төмөнкү процедураларды камтыйт:

– учкучтардын ишке жөндөмсүздүгүн жоготуу учурларында иш-аракеттер;

– адамдар топторун башкаруу (Crowd Control).

158. Экипаждын ишин оптималдаштыруу боюнча даярдоо (CRM), мезгилдүү даярдоонун курамында төмөнкү талаптарды камтыйт:

– 2-чи тиркемеде, "Жылдык мезгилдүү даярдоо" тилкесинде көрсөтүлгөн тиешелүү модулдар 3 жылдык цикл ичинде камтылышы керек;

– бул программаны түзүү жана ишке ашыруу борткоштоочу-инструктор (CRM) тарабынан жүзөгө ашырылат.

159. Кесиптик деңгээлди сактоо төмөнкү мөөнөттөрдө учуу шарттарында үзгүлтүксүз текшерүүлөр менен камсыздалат:

1) өз алдынча иштөөгө уруксат берилгенден кийинки алгачкы 12 айда — ар 6 айда бир жолу;

2) өз алдынча иштөөнүн биринчи жылынан кийин — жылына бир жолу.

160. Жылдык мезгилдүү даярдоо программасынын мазмуну бул Жобонун (Положение) 5-тиркемесинде келтирилген.

§ 4.15. Ар 36 ай сайын өткөрүлүүчү мезгилдүү даярдоо

161. Үч жылда бир өткөрүлүүчү мезгилдүү даярдоо программасынын мазмуну да бул Жобонун (Положение) 5-тиркемесинде көрсөтүлгөн.

162. Ар 36 ай сайын өткөрүлүүчү мезгилдүү даярдоо программасына кошумча элементтер кирет:

1) Стандарттык жана авариялык эшиктерди/чыгуучу жолдорду колдонуу боюнча даярдоо, ага төмөнкүлөр кирет:

– эшиктердин автоматтык ачылуу системалары жана алардын иштен чыгуу учурлары;

– кабиналык экипаждын траптарды колдонууда жана ачууда талап кылынуучу аракеттери жана физикалык күчү;

– парлап ачылуучу эшиктер/чыгуучу жолдор үчүн жооптуу кабиналык экипаж мүчөлөрү үчүн зарыл болсо кошумча даярдоо өткөрүлөт.

2) Өрт өчүрүү жана түтүндөн коргонуу жабдууларын колдонуу боюнча даярдоо, ага төмөнкүлөр кирет:

– учакта болгон үлгүдөгү жабдуулар менен практикалык машыгуулар;

– ар бир экипаж мүчөсү салондо болушу мүмкүн болгон бардык түрдөгү өрттү өчүрүү боюнча машыгат;

– машыгууда галлондук өрт өчүргүчтөрдүн ордуна альтернативдүү каражаттарды колдонуу сунушталат.

163. Өрттү өчүрүү боюнча машыгуу:

– өрттүн же түтүндүн чын себептерин аныктоого багытталган.

§ 4.16. Мезгилдүү даярдоонун аракет мөөнөтү

164. Жыл сайын өткөрүлүүчү мезгилдүү даярдоонун жарактуу мөөнөтү — 12 календардык айды түзөт. Бул мөөнөт мурунку текшерүү жүргүзүлгөн ай бүткөндөн тарта эсептелет.

165. Эгерде 164-пунктта көрсөтүлгөн мезгилдүү даярдоо жана текшерүү баштапкы мөөнөт бүтө турганга чейинки акыркы үч календардык айдын ичинде өткөрүлсө да, жаңы мөөнөт эсептөө баштапкы мөөнөттүн аяктоо датасынан башталат.

166. Үч жылда бир өткөрүлүүчү даярдоонун (3-жылдык даярдоо) кошумча элементтери үчүн жарактуу мөөнөт — 36 календардык айды түзөт. Бул мөөнөт дагы акыркы текшерүү өткөрүлгөн ай бүткөндөн тарта эсептелет.

167. Айрым учурларда жана оперативдик зарылчылыкка байланыштуу мезгилдүү даярдоо жана текшерүү пландан тышкары өткөрүлүшү мүмкүн, бирок ал келерки мөөнөттөн кечикпей жүргүзүлүшү керек.

§ 4.17. Калыбына келтирүүчү даярдоо (Refresher Training)

168. Калыбына келтирүүчү даярдоо төмөнкү учурларда өткөрүлөт — эгерде кабиналык экипаждын мүчөсү акыркы тиешелүү мезгилдүү даярдоосу жана текшерүүсүнөн кийин катары менен алты ай бою уча элек болсо:

1) Эгерде жалпысынан учууга байланыштуу тыным болгон болсо — анда ал мүчө кайрадан милдетине дайындалаардан мурун, ар бир аба кеменин тиби боюнча калыбына келтирүүчү даярдоо жана текшерүүдөн өтүшү керек;

2) Эгерде тыным белгилүү бир тибине гана тиешелүү болсо — анда ал мүчө кайра дайындалаардан мурун, дал ошол типт боюнча калыбына келтирүүчү даярдоо жана текшерүүдөн же 4.13.1-пунктуна ылайык эки таанышуу учушунан өтүшү керек.

169. Калыбына келтирүүчү даярдоо программасы төмөнкү модулдарды камтыйт:

1) Авариялык процедуралар;

2) Эвакуация процедуралары;

3) Ар бир негизги жана авариялык чыгуучу эшиктердин, ошондой эле бронирленген учкучтар кабинасынын эшигинин штаттык жана авариялык шарттарда ачылышы боюнча ар бир экипаж мүчөсүнүн тажрыйбасы;

4) Башка чыгуучу эшиктердин, анын ичинде учкучтар кабинасынын терезелеринин колдонулушунун демонстрациясы;

5) Учакта ташылган же орнотулган бардык тиешелүү авариялык-куткаруу жабдыктарынын жайгашуусу жана колдонулушу.

170. Эксплуатантка төмөнкүдөй тандоо мүмкүнчүлүгү берилет: эгерде экипаж мүчөсүнүн милдеттерге кайтуу датасы жылдык мезгилдүү даярдоонун жарактуу мөөнөтү ичинде болсо, анда калыбына келтирүүчү даярдоонун ордуна жылдык мезгилдүү даярдоо колдонулушу мүмкүн. Эгер бул мөөнөт өткөн болсо, анда калыбына келтирүүчү даярдоо АС тибине ылайык даярдоо жана эксплуатанттын даярдоосу менен алмаштырылат. Бул учурда жаңы 12 айлык мөөнөт даярдоонун аяктоо датасынан баштап эсептелет.

171. Эгерде кабиналык экипаждын мүчөсүнүн учууга болгон тынымы 1 жылдан 5 жылга чейин болсо, анда ал төмөнкү даярдоолордон өтүшү шарт:

1) Типке ылайык даярдоо,

2) Эксплуатанттын даярдоосу,

3) Жана эксплуатациялык стажировка (практика) талап кылынган көлөмдө.

172. Эгерде учууга болгон тыным 5 жылдан ашык болсо, анда экипаж мүчөсү баштапкы даярдоонун толук курсун кайрадан өтүшү керек.

§ 4.18. Кабиналык экипаждын улук мүчөсүн/борткоштоочу-бригадирди даярдоо (Senior Cabin Crew Member Training Course)

173. Улук борткоштоочуларды даярдоо төмөнкүдөй тартипте жүзөгө ашырылат:

1) Эксплуатанттын өзү тарабынан — теориялык жана практикалык даярдоо түрүндө;

2) Же авиациялык окуу борборунда — өзүнчө курс (тренинг) түрүндө.

Эксплуатант, ушул Жобонун (Положение) Типтүү Программаларына ылайык милдеттүү элементтерди өздөштүрүүнү камсыздайт.

174. Практикалык даярдоонун көлөмү төмөндөгүдөй:

а. Эки учуу: бири — таанышуу учушу (ознакомительный), экинчиси — квалификация алуу үчүн.

b. Практикалык даярдоону ийгиликтүү аяктагандан кийин, борткоштоочу-экзаменатор 8-чи тиркемеге тиешелүү жазуу менен төмөнкүдөй чечим чыгарат:

«___ (эксплуатанттын аталышы) талаптарына ылайык келет. Улук борткоштоочу/кабиналык экипаждын улук мүчөсү катары өз алдынча каттамдарды аткарууга жол берилет ВС ___».

175. Улук мүчөнү даярдоо курсу төмөнкү бардык жоопкерчиликтерди жана милдеттерди камтыйт:

1) Каттам алдындагы брифингди өткөрүү;

2) Экипаж менен натыйжалуу өз ара аракеттенүү;

3) Эксплуатанттын талаптары жана укуктук ченемдер менен таанышуу;

4) Инциденттер жана авиациялык окуялар боюнча сереп;

5) Адамдык фактор жана экипаждын ишин оптималдаштыруу (CRM);

6) Учуу/иш убактысынын чектөөлөрү жана экипаждын эс алуу талаптары.

176. Кабиналык экипаждын улук мүчөсүн даярдоо программасынын кеңири мазмуну ушул Жобонун (Положение) 6-чы тиркемесинде берилген.

§ 4.19. Учууга жалгыз курамда чыккан кабиналык экипажды даярдоо (Single Cabin Crew Member Operations)

177. Учууга жалгыз курамда (бортто бир гана бортпроводник менен) чыгууга дайындалган кабиналык экипаж мүчөлөрү үчүн даярдыктын атайын кошумча элементтери төмөнкүлөрдү камтыйт:

1) Учак командирине стандарттык жана өзгөчө кырдаалдардагы процедураларды жүргүзүү үчүн жоопкерчиликти түшүнүү;

2) Баш ийбеген же деструктивдүү жүргүнчүлөр бортто болгон учурда, учкучтар экипажы менен тыгыз координация жана байланыш жүргүзүүнүн маанилүүлүгү;

3) Эксплуатанттын талаптары жана укуктук ченемдер боюнча сереп;

4) Учуу документтерин жүргүзүү тартиби;

5) Инциденттер жана авиациялык окуялар боюнча отчет берүүнүн тартиби;

6) Учуу жана иш убактысынын чектөөлөрү, ошондой эле экипаждын эс алуу талаптары.

§ 4.20. Кесиптик (техникалык) окуу

178. Борткоштоочулардын кесиптик (техникалык) окуусу алардын квалификациясын сактап туруу максатында өткөрүлөт. Бул окуу

эксплуатанттын бортпроводниктеринин инструктордук курамы тарабынан атайын жабдылган окуу бөлмөлөрүндө жүргүзүлөт.

179. Борткоштоочулар үчүн кесиптик (техникалык) окуунун план-тематикасы инструктордук жана жетекчилик курам тарабынан түзүлүп, бортпроводниктер бөлүмүнүн жетекчиси тарабынан бекитилет.

180. Кесиптик (техникалык) окуунун өткөрүлүшү боюнча эсепке алуу кесиптик (техникалык) окуу журналына киргизилет. Анда төмөнкү маалыматтар чагылдырылат:

a) окуу датасы, убактысы жана темалары;

b) окутуучунун аты-жөнү;

c) катышуучу бортпроводниктердин тизмеси;

d) катышуучулардын катышуусу жана окуу темалары менен өз убагында таанышканы боюнча белгилер;

e) ар бир катышуучу үчүн өз алдынча тапшырма жана анын аткарылышы.

181. Кесиптик (техникалык) окууну ар бир бортпроводник милдеттүү түрдө өтүшү керек. Пландык сабактарга катышпаган бортпроводниктер, кесиптик (техникалык) окуунун материалдарын өз алдынча окуп чыгуу жана билимин текшерүү (контроль) шартында гана учууларга жол берилет. Билим деңгээлин текшерүү үчүн жоопкерчилик бортпроводник-инструкторго жана бөлүм жетекчисине жүктөлөт.

§ 4.21. Кабина экипажын Минималдуу Жабдуулар Тизмесин (MEL) колдонууга даярдоо

182. Борткоштоочуларды Минималдуу Жабдуулар Тизмесин (MEL) колдонууга даярдоо - аба кемесинин белгилүү бир жабдуулары иштебей турган (же колдонулбаган) шартта, бул учуу коопсуздугуна коркунуч келтирбестен, аба кемесине учууга уруксат берилген учурларда учуунун коопсуздук деңгээлин сактоо максатында жүргүзүлөт. Бул даярдоо төмөнкүдөй элементтерди камтыйт:

– MEL жана MMELдин негизги максаты тууралуу маалымат;

– Жабдуулардын жана системалардын тизмеси менен таанышуу, аларга «Уруксат берилет», «Төмөнкү шарттар аткарылса уруксат берилет», же «Уруксат берилбейт» деген белгилер коюлган;

– Аба кемесине эксплуатацияга уруксат берүү шарттары;

– Жүргүнчүлөрдү тейлөө жана алардын ыңгайлуулугу үчүн колдонулган жабдуулардын жана шаймандардын тизмеси.

§ 4.22. Бортпроводник-инструкторду даярдоо программасы

183. Бул программа кабинанын экипаж мүчөсүн инструктор катары иштөөгө даярдоо үчүн арналган жана теориялык, ошондой эле рейстик шарттарда жүргүзүлүүчү практикалык даярдыктан турат.

184. Профессионалдык деңгээлин сактоо максатында, бортпроводниктер-инструкторлор ар үч жылда бир жолу Кыргыз Республикасынын Жарандык Авиациясынын ЖАМА (ОГА) КР тарабынан сертификацияланган авиациялык окуу борборлорунда квалификацияны жогорулатуу курсунан өтүшөт.

185. Теориялык даярдыктын баштапкы жана мезгил-мезгили менен өткөрүлүүчү курсу төмөнкү сабактарды камтыйт:

1) Окутуу ыкмалары жана усулдары;
2) Катачылыктарды аныктоо жана анализдөө ыкмалары;
3) Иш технологиясын сактоо;
4) Аба кемесинин өзгөчөлүгүнө жараша милдеттер жана жоопкерчилик;
5) Стандарттык жана авариялык процедуралар;
6) Экипаждын ишин уюштуруу;
7) Эмгекти коргоо жана коопсуздук техникасы;
8) Учууга чейинки жана учуудан кийинки брифингдерди (талкуу) өткөрүүнүн өзгөчөлүктөрү.

186. Практикалык даярдык көлөмү —

– кеминде төрт рейс:
– үчөө таанышуу учуу катары;
– төртүнчүсү — инструктордук квалификация алуу үчүн аткарылат.

187. Борткоштоочу-инструктор талапкеринин практикалык көндүмдөрүн объективдүү текшерүү үчүн, учуу шарттарында текшерүүдө аба кемесинде борткоштоочу же стажер болушу керек, аларга рейстик шартта баалоо талап кылынат.Бул учурда борткоштоочу-экзаменатор борткоштоочу/стажер жана инструктор-кандидат тууралуу чечим чыгарып 8-чи тиркемеге ылайык төмөнкү жазуу менен каттайт:

- «_______ (эксплуатанттын аталышы) борткоштоочуларга коюлган талаптарга жооп берет. _____ (аба кемесинин түрү) борткоштоочуну-инструктору катары өз алдынча учууларга уруксат берүүгө мүмкүн».

Борткоштоочу-инструктордун өз алдынча учууга уруксаты эксплуатанттын жетекчисинин буйругу менен расмий түрдө берилет.

§ 4.23. Борт коштоочу-экзаменаторду даярдоо программасы

188. Бул программа борткоштоочу-инструкторду борткоштоочу-экзаменатор катары иштөөгө даярдоо үчүн арналган. Программа теориялык жана практикалык даярдыкты камтыйт, алар учуу шарттарында өткөрүлөт

жана Кыргыз Республикасынын ЖАМА КР Мамлекеттик квалификациялык комиссиясы тарабынан бекитилет.

189. Кесиптик деңгээлди кармап туруу максатында, борткоштоочу-экзаменаторлор ар үч жылда бир жолу Кыргыз Республикасынын ЖАМА (ОГА) тарабынан сертификатталган жарандык авиациянын авиациялык окуу борборлорунда квалификациясын жогорулатуу курсунан өтүшөт.

190. Алгачкы жана мезгилдүү даярдыктын теориялык курсу төмөнкү предметтерди камтыйт:

1) Кыргыз Республикасынын авиациялык мыйзамдары;

2) Адам мүмкүнчүлүктөрү, анын ичинде коркунуч жана ката факторлорун башкаруу принциптери;

3) Окутуу методикасы:

- натыйжалуу окутуунун элементтери;

- окутулуп жаткандардын типтүү каталары;

- каталарды талдоо жана оңдоо;

4) Текшерүүлөрдү жүргүзүүгө байланышкан процедуралар жана ыкмалар;

5) Брифингди жана де-брифингди жүргүзүү боюнча талаптар жана стандарттар;

6) Тиешелүү бардык формаларды жана документтерди толтуруу;

7) «АП-нин ГКК ЖА КР тарабынан билимин жана квалификациясын текшерүү боюнча Инструкциянын» жоболорун үйрөнүү.

191. Практикалык даярдыктын көлөмү – кеминде төрт учуу. Алардын үчөө тааныштыруу учуулары, ал эми төртүнчүсү экзаменатор квалификациясын/уруксаатын алуу үчүн өткөрүлөт.

192. Кандидаттын борткоштоочу-экзаменатор катары практикалык көндүмдөрүн объективдүү текшерүү үчүн учуу кемесинде рейс шартында текшерүүдөн өтүшү керек болгон борт коштоочу же стажер болушу шарт. Борткоштоочу/стажер жана экзаменаторго талапкер боюнча акыркы корутунду ушул Жобонун (Положение) 8-тиркемесине ылайык дайындалган борт коштоочу-экзаменатор тарабынан берилет. Жыйынтыгы мындай формада болот:

«Кыргыз Республикасынын Жарандык авиациясынын борт коштоочу-экзаменаторуна коюлган талаптарга жооп берет. Учуу кемесинде өз алдынча борткоштоочу-экзаменатор катары учууга уруксат берилет»

Борткоштоочу-экзаменатор катары өз алдынча учууга допуск эксплуатациялоочунун жетекчисинин буйругу менен, талапкер Кыргыз Республикасынын ЖАМА (ОГА) Мамлекеттик квалификациялык комиссиясы тарабынан бекитилгенден кийин берилет.

§ 4.24. Даярдоо жана текшерүү программаларын бекитүү, ошондой эле тиешелүү документтер

193. Кабинанын экипаж мүчөлөрүн даярдоо жана текшерүү программасы Кыргыз Республикасынын ЖАМА (ОГА) тарабынан «Кыргыз Республикасынын аба транспорту эксплуатанттарынын учуу өндүрүштүк жетекчилигин бекитүү жөнүндөгү нускамаларга» ылайык бекитилет жана эксплуатанттын учуу өндүрүштүк жетекчилигиндеги «D» бөлүмүнө («Training/Даярдоо») же өзүнчө ажырагыс бөлүк катары киргизилет.

194. Кабинанын экипажы окуу курсун жана тиешелүү текшерүүдөн ийгиликтүү өткөндөн кийин, эксплуатант төмөнкүлөрдү камсыздайт:

1) Кабинанын экипажын даярдоо боюнча отчеттордо жазууларды жаңыртат жана ар бир экипаж мүчөсүнүн даярдык файлдарын кагаз түрүндө же электрондук форматта сактайт;

2) Экипаж мүчөсүнө даярдык өткөн аба кемесинин түрү же модификациясына жараша учууларды аткарууга квалификациялык уруксаттын мөөнөттөрүн көрсөткөн тизмени берет;

3) Ай сайын Кыргыз Республикасынын ОГАга 4-бөлүмдүн 88-пунктуна ылайык экипаж мүчөлөрүнүн өз алдынча иштөөгө берилген уруксаттары жөнүндө маалыматтарды, ошондой эле ар бир экипаж мүчөсүнүн 7-тиркемесинин көчүрмөлөрүн же электрондук варианттарын берет.

§ 4.25. Даярдоо, текшерүү программалары жана тиешелүү документация. Аба кемесинин түрү/модификациясы боюнча квалификациялык уруксаттардын тизмеси (List of Aircraft Type/Variant Qualification(s)

195. Окуу курсун жана тиешелүү текшерүүнү ийгиликтүү аяктаган кабинанын экипаж мүчөлөрүнө аба кемесинин түрү/модификациясы боюнча квалификациялык уруксаттардын мөөнөттөрүн көрсөткөн жаңыртылган тизмени берүүдө, эксплуатант ушул Жобонун (Положение) 7-тиркемесинде көрсөтүлгөн форма форматынан пайдаланат.

196. Эгерде башка формат колдонулса, анда анда жок дегенде 1ден 5ке чейинки графаларда көрсөтүлгөн элементтер, ошондой эле 1 жана 2-графалардагы маалыматтар — квалификациялык уруксаттардын мөөнөттөрүн белгилөө үчүн көрсөтүлүшү керек. «Аба кемесинин түрү/модификациясы боюнча квалификациялык уруксаттар» формасынын сунушталган өлчөмү — 8 х 10 см.

197. Бул Жобонун (Положение) 7-тиркемесинин 1-графасында эксплуатант ар бир берилген квалификациялык уруксатка өз алдынча беш орундуу идентификациялык тартип номерин (мисалы, №00001) ыйгарып, эсепке алууну жүргүзөт.

Бөлүм 5. Кабиналык экипаждын жетекчилигин бекитүү (ССОМ бекитүү)

§ 5.1 Жалпы жоболор

198. Бул бөлүмдүн талаптары аба ташууларында коопсуздукту камсыздоо жана кабиналык экипаждын жетекчилигин иштеп чыгууда бирдиктүү мамиле түзүү максатында иштелип чыккан жана ИКАОнун 6-кошумчасына ылайык улуттук жана эл аралык стандарттарга жана сунушталган практикаларга жооп берет.

199. Кабиналык экипаждын жетекчилигин иштеп чыгуу учурунда, бул бөлүмдүн 200-пунктунун жоболоруна ылайык, экипаждын коопсуздугун камсыздоо, тобокелдиктерди минималдаштыруу жана экипаж мүчөлөрүнүн кызматтык милдеттерин аткарууда катачылыктарды азайтууга багытталган чараларды ишке киргизүү максатында, жетекчилик иштелип чыгат жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн авиация боюнча мамлекеттик агенттиги тарабынан бекитилет.

Эскертүү: Кабиналык экипаждын жетекчилиги Кыргыз Республикасынын аба транспорту боюнча иштеп чыгуучуларынын учуу өндүрүшү боюнча жетекчилигин бекитүү боюнча көрсөтмөлөрдүн 2-бөлүмүнүн А бөлүмүнүн 0-подбөлүмүнө ылайык түзүлөт.

200. Жетекчиликти баалоо процедурасы инспекторлор үчүн көрсөтмө катары кызмат кылат жана аларга иштеп чыгуучулардын ишмердүүлүгүн көзөмөлдөө жана туруктуу көзөмөл жүргүзүүдө, ошондой эле иштеп чыгуучуларга кабиналык экипаждын жетекчилигин иштеп чыгууда колдонулат, ал экипаж мүчөлөрүнүн аба кемесинде коопсуздукту камсыздоого байланыштуу кызматтык милдеттерин аткарууда колдонулуучу жетекчилик процедуралык документ болуп саналат.

201. Иштеп чыгуучу аба кемесинде жана ар бир борт кызматкеринде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн авиация боюнча мамлекеттик агенттиги тарабынан бекитилген жана күчүндө турган өзгөртүүлөр жана оңдоолор менен кабиналык экипаждын жетекчилигин камсыз кылат.

202. Кабиналык экипаждын жетекчилиги экипаждын кадимки, өзгөчө жана авариялык кырдаалдардагы аракеттеринин тартибин, ошондой эле алар менен байланышкан көзөмөл карталарын белгилейт жана иштеп чыгуучунун учуу өндүрүшүнүн бөлүнгүс бөлүгү болуп саналат.

203. Кабиналык экипаждын жетекчилиги аба кемесинин системалары тууралуу белгиленген талаптарга ылайык маалыматты камтыйт, анын ичинде учуу жана кабиналык экипаждардын аракеттерин координациялоо үчүн зарыл болгон процедураларды сүрөттөө.

204. Кабиналык экипаждын жетекчилиги ошондой эле авариялык эвакуациянын эрежелерин белгилейт, анын ичинде кырдаалдардын түрлөрү боюнча атайын процедураларды, экипаждын аракеттерин координациялоону, авариялык кырдаалда экипаж мүчөлөрүнө алардын жумушчу орундарын бекитүүнү жана ар бир экипаж мүчөсүнө тапшырылган авариялык милдеттерди камтыйт.

205. Кабиналык экипаждын жетекчилиги ар кандай маршруттар үчүн куткаруу жана авариялык жабдуулар тууралуу маалыматты камтыйт жана алардын учууга чейин нормалдуу иштешин текшерүү үчүн зарыл болгон процедураларды, анын ичинде кислороддун керектүү жана жетиштүү запасын аныктоо процедураларын камтыйт.

206. Кабиналык экипаждын жетекчилиги экипаждын аба кемесинде бар авариялык-куткаруу жабдууларын колдонуу боюнча процедураларды сүрөттөйт, мисалы, куткаруу жилеттерин, куткаруу плоттарын, авариялык траптарды (төшөктөрдү), авариялык чыгуу жолдорун, алып жүрүүчү өрт өчүргүчтөрдү, кислород жабдууларын, универсалдуу профилактикалык комплекттерди, биринчи жардам комплекттерин, ошондой эле аба кемесинде кооптуу жүктөрдү ташуу жана алардын идентификациясы боюнча колдонулуучу процедураларды камтыйт.

207. Кабиналык экипаждын жетекчилиги аба кемеси мыйзамсыз кийлигишүүгө дуушар болгон учурда экипаждын аракеттеринин тартибин белгилейт.

208. Кабиналык экипаждын жетекчилиги жарылуучу түзүлүштү же шектүү буюмду аныктоо учурунда экипаждын жасаган аракеттерин сүрөттөйт, ошондой эле белгилүү бир типтеги аба кемесинде бомбаны жайгаштыруунун эң коопсуз жайы тууралуу маалыматты камтыйт.

209. Кабиналык экипаждын жетекчилигинин минималдуу мазмунун текшерүү ушул жобонун 10-иловасындагы «Кабиналык экипаждын жетекчилигин баалоо картасы» боюнча жүргүзүлөт.

§ 5.2 Кабиналык экипаждын жетекчилигинин типтүү мазмуну

5.2.1 Жалпы маалымат / General

- Жалпы маалыматтар / Предисловие
- Түзөтүүлөрдү жана кайра кароону киргизүү системасы
- Иштеп жаткан беттердин тизмеси
- Киргизилген өзгөртүүлөрдүн / ревизиялардын кыскача баяны
- Кыргыз Республикасынын ЖАМА (ОГА) инспекторлорунун ролу
- Эрежелер, процедуралар жана милдеттер
- Борткоштоочулар компетенттүүлүгү

– Борткоштоочулардын милдеттери жана эксплуатациялык чектөөлөр
– Кабиналык экипаждын / борткоштоочулардын милдеттери жана жоопкерчилиги
– Кабиналык экипаждын / Борткоштоочулардын саны жана курамы
– Бир нече типтеги же варианттагы аба кемелерин эксплуатациялоо
– Ийреттүү баш ийүү тартиби
– Командирдин жоопкерчилиги жана ыйгарым укуктары
– Экипаждын бош орундарын колдонуу процедуралары
– Улук борткоштоочулар / бригадирлер, инструктор-борткоштоочулар жана кабиналык экипаждын мүчөлөрү
– Кабиналык экипаждын / улук борткоштоочу-бригадирлердин, инструктор- борткоштоочулардын минималдуу талаптары (жашы жана ден соолугу боюнча)
– Учуу убактысынын, кызматтык убакыттын, резервдин чектөөлөрү жана эс алууга болгон талаптар
– FRMS (эгер колдонулса)
– Инциденттер жана авиациялык окуялар боюнча отчеттор
– Ташуучу документтер
– Экипаждын саламаттыгын камсыздоо боюнча коопсуздук чаралары
– Аянттагы (перрондогу) коопсуздук
– Сапатты камсыздоо тутуму
– Байланыш тили
– Терминдер жана аныктамалар
– Учуудагы физиологиялык таасирлер

5.2.2 Стандарттык эксплуатациялык процедуралар / Standard Operating Procedures

– Жалпы маалыматтар / Предисловие
– Ар бир аба кемеси үчүн экипаж мүчөлөрүнүн жеке милдеттери
– Байланыш (Call Out) жана координация
– Учкучтардын кабинасынын стерилдүүлүк процедурасы
– Учкучтар кабинасына кирүүнү көзөмөлдөө жана уруксат берүү
– Борткоштоочулар үчүн алдын ала коопсуздук брифинги
– Коопсуздук жабдууларынын алдын ала текшерүүсү
– MEL колдонулушу (тиешелүү бөлүгүндө)
– Жүргүнчүлөрдү отургузуу жана орун бөлүштүрүү

- Жүргүнчүлөрдү брифинг/нускама берүү
- Коопсуздук жарыктары (таблолор)
- Авариялык эвакуация каражаттары (эшиктерди даярдоо/кайтаруу)
- Эшиктердин кол менен жана автоматтык абалы
- Кабинанын жарыктандырыуусу
- Борткоштоочулардын иш орундарында болушу
- Кабиналык экипаждын бардык учуу этаптарындагы иш орундарында болушу
- Рулдоодо, учуп чыкканда, учуудан кийин, конууга чейин жана конгондон кийин
- Транзиттик пункттардагы иш-аракеттер жана процедуралар
- Экипаж үчүн суусундуктар / тамак-аш
- Жүргүнчүлөр учурунда май куюу
- De-Icing / Anti-Icing процедурасы
- Аба кемесин токтоодо тазалоо
- Жүргүнчүлөрдү түшүрүү
- Жүргүнчү салонунун жана ашкананын коопсуздугун камсыз кылуу
- Жүргүнчүлөрдүн коопсуздук курулары
- Үстөлдөрдүн, отургучтардын арткы бөлүгүнүн, колтук таянычтардын, борттук көңүл ачуучу жабдуулардын жайгашуусу
- Жүк салуучу текчелер
- Жүргүнчүлөрдүн жана экипаждын жүгү
- Эвакуациялык чыгуу жолдору тосулбашы керек
- Ашкана / ашкана жабдуулары
- Тамак-ашты жеткирүү / кейтеринг жабдуулары
- Электрондук жабдуулар
- Дааратканалар
- Учкучтар кабинасын текшерүү тартиби жана аны жүргүзүү мөөнөттүүлүгү
- Жүргүнчүлөрдү отургузуу / жайгаштырыуудагы чектөөлөр
- Уруксатсыз жүк ташуу
- Учуудан баш тарткан жана учууга уруксат берилбеген жүргүнчүлөр
- Спирт ичимдиктеринин, баңги заттардын жана психотроптук каражаттардын таасири
- Коопсуздук коркунучу
- Өзгөчө категориядагы жүргүнчүлөрдү ташуу
- Жаракаттар жана өлүм (аба кемесинде)

– Кооптуу жүктөр
– Жүргүнчү салонунда жаныбарларды ташуу
– Жеке электрондук түзмөктөр
– Курал алып жүрүү
– Жалпы көзөмөл
– Өрттү алдын алуу
– Тамеки тартууга болгон чектөөлөр
– Аба кемесинин электр жабдуулары
– Өрттөн коргоо системасы
– Жүргүнчүлөр менен экипаждын коопсуздугун камсыздоочу каражаттар
– Турбуленттүүлүк
– Экипаж ичиндеги өз ара аракеттенүү
– Жүргүнчүлөр үчүн коопсуздук боюнча нускама

5.2.3 Авариялык жабдуулар / Emergency Equipment

– Киришүү
– Өрт өчүргүчтөр
– Авариялык балта
– Түтүнгө каршы капюшон (PBE)
– Түтүнгө каршы көз айнек
– Отко туруктуу кол каптар
– Фонарлар
– Кислороддук жабдуулар
– Биринчи медициналык жардам комплекттери / медициналык дары-дармек кутучалары
– Куткаруу жана аман калуу үчүн жабдуулар
– Пиротехника
– Маяктар / радиомаяктар
– Сууга сүзүүчү жабдуулар (балдар жана чоңдор үчүн куткаруучу жилеттер, куткаруучу люлькалар жана куткаруучу плоттор)
– Мегафондор
– Милдеттүү эмес же атайын жабдуулар

5.2.3 Авариялык жабдуулар / Emergency Equipment

– Киришүү
– Өрт өчүргүчтөр
– Авариялык балта
– Түтүнгө каршы капюшон (PBE)
– Түтүнгө каршы көз айнек
– Отко туруктуу кол каптар

- Фонарлар
- Кислороддук жабдуулар
- Биринчи медициналык жардам комплекттери / медициналык дары-дармек кутучалары
- Куткаруу жана аман калуу үчүн жабдуулар
- Пиротехника
- Маяктар / радиомаяктар
- Сууга сүзүүчү жабдуулар (балдар жана чоңдор үчүн куткаруучу жилеттер, куткаруучу люлькалар жана куткаруучу плоттор)
- Мегафондор
- Милдеттүү эмес же атайын жабдуулар

5.2.4 Авариялык-куткаруу процедуралары / Emergency Procedures

- Киришүү
- Авариялык эвакуация процедуралары
- Авариялык эвакуациянын аныктамасы жана түрлөрү
- Экипаждын өз ара аракеттенүүсү
- Авариялык кырдаал жөнүндө кабар берүү / маалымдоо
- Авариялык жарыктандыруу
- Эвакуация сигналдары
- Эвакуациянын башталышы
- Жүргүнчү жардамчылар
- Коопсуз абал (поза)
- Паниканы көзөмөлдөө / Элди башкаруу ыкмалары
- Эвакуация боюнча көрсөтмөлөр
- Жардамга муктаж жүргүнчүлөр
- Иштебей калган чыгуу эшиги
- Жүргүнчүлөрдү маалымдоо системасы
- Жерге жана сууга эвакуациялоо
- Үзгүлтүккө учураган учуп чыгуу
- Өзгөчө кырдаалдарга жооп кайтаруу боюнча жер кызматтары
- Учкучтардын жана кабиналык экипаждын ишке жараксыздыгы
- Герметизациянын бузулушу
- Өрт:
- Өрттүн жана түтүндүн теориясынын негиздери
- Өрттүн/тутануунун булагы
- Жалпы процедуралар
- Жүргүнчүлөрдү көзөмөлдөө
- Өрт сценарийлери

– Өрт өчүрүүчү каражаттар
– Түтүн жана буулар
– Кислородду колдонуу

5.2.5 Аба кемесинин түрүнө жараша өзгөчө системалар жана жабдуулар / Aircraft Type-Specific – Systems and Equipment

– Киришүү / Жалпы маалымат
– Аба кемесинин сүрөттөлүшү
– Аба кемесинин конфигурациясы
– Бортпроводниктердин милдеттери — белгилүү аймактар боюнча
– Авариялык жабдуулардын жайгашуу схемасы
– Электр системалары
– Кислород системалары
– Байланыш системасы
– Чыгуу эшиктери

5.2.6 Биринчи медициналык жардам / First Aid

– Киришүү / Жалпы маалымат
– Учуудагы физиология, анын ичинде кычкылтекке болгон муктаждык жана гипоксия
– Гипоксия шартында пайдалуу аң-сезимдин убактысы
– Авиацияда кездешкен медициналык өзгөчө кырдаалдар, анын ичинде:
– Биринчи жардам көрсөтүүнүн жана аман калуунун негиздери, анын ичинде кам көрүү:
– Жасалма дем алдыруу жана жүрөк-өпкө реанимациясы (ЖӨР/СЛР)
– Тиешелүү борттук жабдууларды колдонуу, анын ичинде биринчи жардам кутучалары жана кычкылтек баллондору
– Башка медициналык өзгөчө кырдаалдар

5.2.7 Аман калуу, издөө жана куткаруу / Survival, Search and Rescue

– Киришүү / Жалпы маалымат
– Душмандык шарттарда аман калуу принциптери (мисалы: түндүк кеңдиктер, чөл, джунгли, деңиз)

5.2.8 Кооптуу жүктөр / Dangerous Goods

– Кооптуу жүктөрдү ташуу боюнча маалымат жана саясат
– Кооптуу жүктөрдүн категориялары

– Кооптуу жүктөрдү белгилөө, маркалоо жана бөлүү

– Жүргүнчүлөр жана экипаж мүчөлөрү тарабынан ташылган кооптуу жүктөр боюнча жобо

– Кооптуу жүктөрдү жүктөө/түшүрүү

– Кооптуу жүктөргө байланыштуу өзгөчө кырдаалдар жана инциденттер

– Аба кемесинин командирин кооптуу жүк тууралуу маалымдоо (NOTOC)

– Кооптуу жүккө байланыштуу окуялар боюнча отчет берүү

– Жарыяланбаган кооптуу жүктөрдү таануу

– Жүргүнчүлөрдү аба кемесинде ташууга тыюу салынган же чектелген кооптуу жүктөр тууралуу эскертүү

– Курал жана ок-дары ташуу

– Ошондой эле кабиналык экипаждын ишине байланышкан башка процедуралар жана талаптар

5.2.9 Авиациялык коопсуздук, анын ичинде учакты басып алуу жана бомба коркунучу / Security Including Hijack and Bombs

– Киришүү / Жалпы маалымат

– Борткоштоочуларга тиешелүү авиациялык коопсуздук талаптары

– Мыйзамсыз кийлигишүү актылары (учакты басып алуу, бомба ж.б.) жөнүндө маалымдоо

– Аба кемесин текшерүү/издөө боюнча текшерүү тизмелери жана процедуралар

– Экипаж кабинасынын коопсуздугу

– Ошондой эле кабиналык экипаждын ишине байланыштуу башка авиациялык коопсуздук процедуралары жана талаптар

6-Бөлүм. Кабиналык экипаждын ишмердүүлүгүнө көзөмөл жүргүзүү иш-чаралары

210. Көзөмөл иш-чараларынын негизги максаты — учуу процедураларынын коопсуз, натыйжалуу жана сапаттуу аткарылышын камсыз кылуу, ошондой эле кабиналык экипаждын кесипкөйлүк деңгээлин жана квалификациясын жогорку деңгээлде кармоо болуп саналат. Бул Жобо (Положение) кабиналык экипаждын ишмердүүлүгүнүн бардык негизги аспектилерин текшерүүнү камтыйт — учууну пландоо жана ага даярдыктан баштап, мүчөлөрдүн квалификациясын баалоо жана жогорулатууга чейин, ошондой эле жүргүнчү кабинасынын коопсуздугун камсыздоого багытталган жаңы ыкмаларды жана технологияларды киргизүүнү камтыйт.

211. ЖАМА (ОГА) КР инспекторлору бортпроводниктердин ишин текшерүү учурунда, төмөнкү негизги багыттарды камтыган учуу-методикалык иштердин уюштурулушуна өзгөчө көңүл бурууга тийиш:

– эксплуатациялоочунун коопсуздук стандарттарын иштеп чыгуу жана киргизүү;

– кабиналык экипажды даярдоо;

– заманбап технологияларды колдонуу;

– процедуралардын аткарылышын көзөмөлдөө жана ката анализин жүргүзүү;

– коопсуздук башкаруу тутумунун (СУБП) алкагында тобокелдиктерди баалоо;

– окуу жана методикалык материалдарды үзгүлтүксүз жакшыртуу.

212. Маанилүү аспекти катары — эксплуатациялоочу, ОГА КР жана жарандык авиация тармагындагы эл аралык уюмдардын ортосундагы өз ара аракеттешүүнү камсыз кылуу эсептелет. Бул элементтер координацияланган системада иштеп, тобокелдиктерди минималдаштырууга жана жарандык авиация чөйрөсүн жөнгө салуучу мамлекеттик органдардын талаптарын жана сунуштарын сактоо аркылуу коопсуз шарттарды түзүүгө багытталышы керек. Муну менен катар, эксплуатациялоочунун ишмердүүлүгүнө байланыштуу үзгүлтүксүз инспекциялык текшерүүлөр да жүргүзүлөт.

213. Мындан тышкары, СУБП алкагында, эксплуатациялоочу кабиналык экипаждын учуу процедураларына байланышкан авиациялык тобокелдиктерди эсепке алып, баалап жана башкаруу аркылуу төмөнкүлөрдү камсыз кылат:

– коопсуздук коркунучтарын аныктоо жана жоюу;

– тобокелдиктерди алдын ала божомолдонуунун жана жооп кайтаруунун ыкмаларын өркүндөтүү;

– маалыматтарды мониторингдөө жана талдоо системасын колдонуу аркылуу учуу процедураларынын сапатын жогорулатуу жана авариялык кырдаалдардын алдын алуу.

214. Кабиналык экипаждын ишинин уюштурулушу жана кесиптик даярдыгы боюнча текшерүү ОГА КР тарабынан төмөнкү учурларда жүргүзүлөт:

– эксплуатациялоочуга карата көзөмөл иш-чараларынын алкагында;

– эксплуатациялоочуга сертификат берүү жана/же эксплуатациялык мүнөздөмөлөрдү бекитүү үчүн сертификациялык текшерүү жана демонстрация стадиясында.

Бул текшерүүлөр ушул Положениенин 11-Тиркемесинин талаптарына ылайык жүргүзүлөт.

215. Эгерде ЖАМА (ОГА) КР төмөнкү учурларда Кыргыз Республикасынын аба мыйзамдарынын жана жарандык авиация жаатындагы ченемдик-укуктук актыларынын, ошондой эле ушул Положениенин талаптарынын бузулушун аныктаса:

– борткоштоочунун өз алдынча учууга уруксат берүүдө;

– медициналык кароодон өтүүдө;

– кесиптик даярдыктын бардык түрлөрүн кармоодо;

– ЖАМА (ОГА) КР тарабынан бекитилген эксплуатациялоочунун РППсы жана анын бөлүктөрүнө ылайык учуу эрежелерин жана процедураларын сактоодо;

Жана ошондой эле төмөнкү учурларда:

– ЖАМА (ОГА) КР буйруктарынын, көрсөтмөлөрүнүн жана нускамаларынын талаптарынын аткарылбашы;

– аба кемесинде кызмат аткарууда жана бортпроводниктин жеке ишинде жасалма/жарамсыз/белгиленген үлгүдө эмес документтерди колдонуу;

– бортоштоочунун аба кемесинде коопсуз кызмат көрсөтүүсүнө байланыштуу олуттуу кооптонууну жарата турган башка учурлар;

ЖАМА (ОГА КР укуктуу:

– бортоштоочунун ыйгарым укуктарын чектөөгө;

– кызматтан убактылуу четтетүүгө;

– же эксплуатациялоочуга Кыргыз Республикасынын Бузуулар жөнүндө кодексине ылайык айып салууга.

Тиркеме 1

Кабиналык экипаждын баштапкы даярдоо программасына киргизилген милдеттүү сабактардын тизмеси

№	Аты	Мазмуну
1	Нормативдер	Улуттук жана эл аралык, эксплуатанттын талаптары
2	Авиациялык эрежелер	Кабина экипажына тиешелүү эрежелер жана Кыргыз Республикасынын ЖА органынын ролу
3	Кабина экипажынын ишине тиешелүү авиациянын негиздери	Авиациялык терминология. Кабина экипажынын кызматтык милдеттерин жөнөгө салуучу колдонмого жана башка документтерге өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду өз учурунда киргизүү. Учуу теориясы боюнча жалпы билим. Учактын негизги элементтери. Метеорология жана жер бетинде пайда болгон чөкмөлөрдүн кесепеттери. Басым берүү системасы. Учактын массасы жана балансы. Турбуленттүүлүк. Учак байланыш системалары. Аба кыймылын башкаруу.
4	Жогорку бийиктиктин физиологиясы	Усталдуктун учу мезгилинде кабина экипажынын милдеттерин аткарууда адам организмине тийгизген таасири, жумуш жана учуу убактысынын чектөөлөрү, эс алуу талаптары. Күзөтчүлүк, усталдуктун физиологиялык таасирлери, уйку физиологиясы, циркаддык ритм жана убакыт белги которулган өзгөрүүлөр. Бийиктик таасири.Гипоксия.Учуу каражаттарынын кычкылтек системалары жана алардын колдонулушу. Газдын кеңейиши. Герметизациянын бузулушу. Декомпрессиялык оору.
5	Стандарттык эксплуатациялык эрежелер (СЭЭ/SOP)	Философия, структура жана колдонуу СЭЭ. Кабина экипажынын кызматтык милдеттерин эксплуатанттын учуу өндүрүшү боюнча жетекчилигине (РПП) ылайык аткаруусу: Экипаж менен координация жана байланыш. Кабина экипажы менен учуу экипажынын эффективдүү өз ара аракеттешүүсү. Коммуникациялык ыкмалар. Жалпы сүйлөшүү тили жана терминология. Инструктаж, учууга чейинки / учуунан кийинки милдеттер. Кабина экипажынын алдын ала даярдыгын жүргүзүү, авариялык планды жана экипаж мүчөлөрүнүн коопсуздукту камсыз кылуу үчүн иш-аракеттерин аныктоо. Учуу коопсуздугу боюнча тиешелүү маалыматтарды берүү, экипаждын функционалдык милдеттерин аткарууда. Пилоттук кабинага кирүү жана пилоттук кабинанын стерилдүүлүгү. Жүргүнчүлөрдү кабыл алуу жана жайгаштыруу. Ар кандай категориядагы жүргүнчүлөр жана эвакуация учурунда күчтүүлүк жагынан жардам көрсөтө ала тургандарды авариялык чыгууларга жакын жайгаштыруу зарылдыгы. Кол жүгүү жайгаштыруу. Жүктү жана тейлөө жабдууларды коопсуз жайгаштыруу эрежелери, учакта жүргүнчүлөргө кандайдыр бир коркунуч туудурбоо жана куткаруу жабдууларынын, авариялык чыгуулардын

		колдонулушундагы кыйынчылыктарды же алардын бузулушун алдын алуу максатында. Учуу учурунда электрондук аппараттарды колдонуу. Учакта жаныбарларды ташуу эрежелери. Кабина экипажынын функционалдык милдеттери учуу учурунда, авариялык кырдаалдарда ыкчам жооп берүү аракеттери. Турбуленттүүлүк жана анын түрлөрү / турбуленттүүлүк учурунда кабина экипажы тарабынан көрүлүүчү чаралар, анын ичинде жүргүнчүлөр салонундагы коопсуздукту камсыз кылуу. Жүргүнчүлөр учактын ичинде болгон учурда күйүчү май куйю. Учкуч/кабина экипажынын мүчөсүнүн иштөө жөндөмсүздүгү.
6	Учактын түрүнө ылайык даярдоо, учактын модификациясына ылайык даярдоо жана эксплуатанттык даярдо.	Бул Жобонун 3, 4 Тиркемесине ылайык
7	Авиациялык коопсуздук	Учуу экипажынын кабинасынын коопсуздугу; Учакты текшерүү эрежелеринин контролдук тизмеси; мыйзамсыз кийлигишүүнүн/кээ бир окуялардын оордугун аныктоо; Экипаж мүчөлөрүнүн ортосунда байланыш жана координация; Өзүн коргоо үчүн тиешелүү чаралар; Экипаж мүчөлөрү үчүн коргоочу каражаттарды / убактылуу сокку берүүчү түзүлүштөрдү колдонуу, алар өлүмгө алып келбейт жана колдонууга ОГА уруксат берген; Террорчулардын жүрүм-турумун жана жүргүнчүлөрдүн реакциясын түшүнүү; Коркунуч шартында иш-аракеттерди машыгууларда иштеп чыгуу; Экипаж мүчөлөрүнүн иш-аракеттерин коркунучтардын ар кандай шарттарына ылайык машыгуулар; Жүк бөлмөсүндө ташылып жаткан жүктү, жүргүнчүлөргө таандык экендигин аныктоо процедуралары; Инциденттен кийин экипаж мүчөлөрү үчүн учуудан кийинки анализ. *Эскертүү: Окуу процессинин көлөмү жана мазмуну КРАЭ 17 талаптарына жана авиациялык коопсуздук боюнча кызматкерлерди даярдоо программасына ылайык белгиленет, жана бул программа Кыргыз Республикасынын ОГА тарабынан бекитилет.*
8	Коркунучтуу жүктөрдү ташуу	Жалпы принциптер: Жөнөтүүгө тыюу салынган жана чектелген жүк түрлөрү. Белги жана таңба. Жарнамаланбаган коркунучтуу жүктөрдү таануу. Жүргүнчүлөр жана экипаж мүчөлөрү боюнча нормалар. Курал жана аскердик боеприпастарды ташуу. Учактын капитанына коркунучтуу жүктөр тууралуу кабар берүү (NOTOC). Коркунучтуу жүктөрдү жүктөө/ түшүрүү. Авариялык процедуралар. *Эскертүү: Окуу процессинин көлөмү жана мазмуну КРАЭ 18 талаптарына жана коркунучтуу жүктөр боюнча кызматкерлерди даярдоо программасына ылайык белгиленет.*
9	Жогорку бийиктикте учактын разгерметизациясы	Кызматкерлерге жана жүргүнчүлөргө тийгизген таасир, иш-аракеттер.

		Герметикалык бузулуудагы иш аракеттер.
10	Гигиена, авиациялык медицина жана биринчи жардам көрсөтүү	Суткалык ритм жана десинхроноз. Жеке гигиена, эмдөөлөр. Учактагы гигиена. Инфекциялык оорулар. Инфекциялык оорулар менен байланышуу тобокелдиги жана мындай тобокелдиктерди алдын алуу чаралары. Учакты дезинфекциялоо жана дезинсекциялоо. Клиникалык калдыктарды иштетүү.Учакта өлүм. Авиациялык медицина боюнча жалпы даярдык жана аман калуу ыкмалары. Учуу учурунда физиологиялык таасирлер, атап айтканда: гипоксия, кислородго болгон муктаждык, Евстахиева түтүктүн иштеши жана баротравмалар. Биринчи жардам көрсөтүү төмөнкү учурларда:Учуу оорусу. Жулукту-ашказан оорулары. Гипервентиляция. Күйүктөр. Жаракаттар. Сознаниенин жоготулушу. Сынган жерлер жана жумшак тканьдардын жаракаттары.Авариялык медициналык жардам көрсөтүү жана биринчи жардам төмөнкү оорулар боюнча: Астма. Стресс жана аллергиялык реакциялар. Шок. Диабет. Ашыкча дем алуу. Эпилепсия. Инсульт Жүрөк кырсык. Биринчи жардам көрсөтүү үчүн тиешелүү жабдууларды колдонуу, анын ичинде кислородду колдонуу. Учакта биринчи доврачебный жардам, анын ичинде реанимациялык чаралар. Кабина экипажынын ар бир мүчөсүн жүрөк-өкпө реанимациясына (жүзөгө ашыруу эмес, жасалма дем берүү) практикалык даярдоо, атайын манекенди колдонуу, учактын конфигурациясын эске алуу жана практикалык уйронуу. Жаракаттар. Учакта төрөлүү. Толуктоону талап кылган документтер. Учактагы аптечкалар (составы жана колдонуу): Биринчи жардам сумкасы жана авариялык медициналык запас.
11	Өзгөчө жана авариялык кырдаалдардагы иш-аракеттер	Кабина экипажынын авариялык кырдаалдардагы иш-аракеттери: Учакта өрт чыгуу. Түтүн жана өрттү өчүрүү үчүн аракеттер, жана өрт чыгуунун аныктоо. Өрт чыгуу мүмкүн болгон аймакты дайыма текшерүү, анын ичинде ажаткана жана түтүн датчиктери. Өрттүн түрлөрүн классификациялоо, өрт өчүрүүчү заттардын туура түрүн колдонуу жана ар бир түрдөгү өрт үчүн тиешелүү процедураларды колдонуу. Өрт өчүрүүчү заттарды колдонуу ыкмалары, өрт өчүрүү каражаттарын туура эмес колдонууга болгон кесепеттер жана жабык жайларда колдонунун таасири, ошондой эле өрт учурунда иш-аракеттерге практикалык даярдык, жабдууларды кийүү жана колдонуу боюнча окутуу. Аэродромдордогу авариялык кызматтардын жалпы процедуралары. Түтүндө болгон шарттардын иш-аракеттери. Өрт, түтүн аныкталганда дароо учуу экипажын маалымдоо, координация жана жардам берүү үчүн зарыл болгон аракеттер. Жер/суу үстүнө авариялык отурумга даярдык. Кабина экипажынын жоопкерчилиги жана демилгеси, эвакуация жүргүзүү же авариялык кырдаалда башка иш-аракеттерди кабыл алуу керек болгон учурда. Жер/суу үстүнө даярдоо эвакуациясы. Жүргүнчү топту башкаруу үчүн колдонулган ыкмалар, авариялык эвакуацияны тездетүү үчүн зарыл болгон чаралар. Даяр эмес эвакуация жерде/суунун үстүнө. Авариялык

		медициналык абалдар. Аман калуу. Жаман шарттарда аман калуу принциптери (полярдык аймак, чөл, джунгли, деңиз). Сууда аман калуу боюнча аракети, реалдуу жашоодо куткаруучу жилетти кийүү жана колдонуу, куткаруу чөбү же окшош жабдууларды колдонуу жана жабдууларды сууда практикалык колдонуу.
12	Киришүү курсу: авиациядагы адам факторы жана экипаждын ишин оптималдаштыруу (CRM)	Авиациядагы адам фактору: CRM негизги принциптери жана милдеттери. Адамдын иштөө мүмкүнчүлүктөрү жана чектелүүшү. Ар бир кабина экипажынын мүчөсүнө жеке: 1. Жеке психологиялык багыт, адамдык каталар жана ишенимдүүлүк, мамилелер жана жүрүм-турум, өзүн баалоо; 2. Стресс жана стрессти башкаруу; 3. Усталдык жана күзөтчүлүк; 4.Өзүнө ишенич, кырдаалды башкаруу, маалыматты кабыл алуу жана иштетүү.

Экипаждын ишин оптималдаштыруу (CRM) боюнча кабиналык экипажды даярдоосу

Экипаждын ишин оптималдаштырууга (CRM) даярдоонун милдеттүү элементтери	Эксплуатанттын CRM боюнча даярдоо курсу	Учактын түрүн эске алуу менен даярдоо курсу	Жылдык мезгилдик даярдоо	Кабинанын башкы (улук) мүчөсүн (SCC) даярдоо курсу
Жалпы принциптер				
Авиациядагы адам фактору. CRM негизги принциптери жана милдеттери. Адамдын иштөө жөндөмдүүлүгү жана чеги.	Талап кылынат (башкы курска кирбеген болсо)	Талап кылынбайт.	Талап кылынбайт.	Таанышуу
Кабиналык экипаждын ар бир мүчөсүнө индивидуалдуу				
Жеке психологиялык багыт, адамдын катасы жана ишенимдүүлүгү, мамилелери жана жүрүм-туруму, өзүн-өзү сыйлоо. Стресс жана стрессти башкаруу. Чарчоо жана сергектик. Өзүнө ишенүү, кырдаалдык аң-сезим, маалыматты кабыл алуу жана иштетүү.	Талап кылынат (башкы курска кирбеген болсо)	Талап кылынбайт.	Таанышуу (3 жылдык цикл).	Талап кылынбайт.
АКнин жалпы Кабиналык экипажына				
Каталарды аныктоо жана алдын алуу.	Тереңдетип окуу.	АКнин түрүнө (түрлөрүнө) ылайык.	Таанышуу (3 жылдык цикл).	Тереңдетип окуу (кабинанын улук мүчөсүнүн милдеттерине тиешелүү).
Кырдаалды биргелешип көзөмөлдөө, маалыматты чогултуу жана иштетүү.				
Жумуштун жүгүн бөлүштүрүү.				
Экипаждын бардык мүчөлөрүнүн, анын ичинде стажерлордун ортосундагы эффективдүү байланыш жана координация жана маданий айырмачылыктар.				
Лидерлик жөндөмдөр, кызматташуу, командада иштөө, чечим кабыл алуу, милдеттерди ыйгаруу.				

Жеке жана топтук жоопкерчилик, чечим кабыл алуу жана иш-аракет.				
Жүргүнчүлөрдүн адамдык факторун аныктоо жана башкаруу, анын ичинде элди башкаруу, стрессти башкаруу, чыр-чатактарды чечүү жана медициналык факторлор.				
Учактын түрлөрүнө (тар/кең корпустуу, бир/көп палубалуу), учуунун жана кабина экипажынын курамына жана жүргүнчүлөрдүн санына байланыштуу өзгөчөлүктөр	Талап кылынат.	Тереңдетип окуу		
Эксплуатантка жана уюмга				
Компаниянын коопсуздук маданияты, стандарттык операциялык процедуралар (SOPs), уюштуруу факторлору жана оператордун ишмердүүлүгүнө байланыштуу факторлор. Компаниянын башка кызматкерлери жана жер үстүндөгү кызматтар менен натыйжалуу байланыш жана координация. Борттогу коопсуздук инциденттери жана кырсыктары жөнүндө билдирүүгө катышуу.	Тереңдетип окуу.	АКнин тибине (типтерине) ылайык.	Таанышуу (3 жылдык цикл).	тереңдетип окуу (кабинанын улук мүчөсүнүн милдеттерине тиешелүү).
Окуяларды изилдөө жана методологиялык талдоо (Case Studies).	Талап кылынат.		Талап кылынат.	Жүктөө

Тиркеме 3

Экипаждын кабиналык мүчөлөрүн учак тибине жана модификациясына ылайык даярдоо программасына кирген милдеттүү дисциплиналардын тизмес

№	Аты	Мазмуну
1	Учактын сүрөттөлүшү	Учактын тиби (түрү). Башкы өлчөмдөрү. Фюзеляждын формасы: тар же кең, бир кабаттуу же эки кабаттуу. Ылдамдыгы, бийиктиги, уча ала турган аралык. Жүргүнчү сыйымдуулугу. Жүргүнчүлөрдүн орундуктары жана коопсуздук курулары. Учкучтардын саны жана минималдуу керек болгон кабиналык экипаж мүчөлөрүнүн саны. Борт коштоочулардын жумушчу орундарындагы коопсуздук курулары. Кабинанын эшиктери/чыгуулары жана алардын бийиктиги. Багаж бөлүмдөрү жана герметикалык эмес бөлүктөр. Кабиналык экипаждын милдеттерине тиешелүү учак системалары: 1) ашкана-бюфет жабдыктары; 2) жарык берүү системасы; 3) дааратканалар; 4) эшиктер, сигналдар жана белгилер. Учкучтар кабинасы: 1) жалпы тааныштыруу; 2) пилоттордун отургучтары жана авариялык чыгуу жолдору; 3) учкуч кабинасынын эшигин колдонуу; 4) авиациялык жабдуулар бөлүгүнө кирүү. Болжолдуу жарылуучу жабдууну коё турган эң аз тобокел аймакты аныктоо.
2	Авариялык-куткаруучу жабдуулар жана учактын орнотулган системалары	Траптын, болбогон учурунда эвакуация үчүн колдонулуучу кошумча каражаттар. Куткаруучу кайыктар жана траптар, алардын ичиндеги бардык жабдуулар. Кислород системасы, маскалар аркылуу кислород берүү. Байланыш системалары
3	Эшиктер жана чыгуу жолдорун колдонуу	Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү тарабынан учактын негизги жана авариялык чыгуу жолдорун штаттык жана авариялык шартта иш жүзүндө ачуу жана колдонуу. Пилот кабинасынын авариялык терезелерин колдонууну көрсөтүү.
4	Өрт өчүрүү жана түтүнгө каршы жабдуулар	Өрт өчүрүү жана түтүнгө каршы жабдууларды колдонуу.
5	Эвакуация ыкмаларын үйрөтүү	Авариялык трапты колдонуу боюнча окутуу
6	Пилоттун иш жөндөмүн жоготуу учурлары	Пилот иш жөндөмүн жоготкондо колдонулуучу жабдуулар.
7	Экипаж ишин оптималдаштыруу (CRM)	Учак тибине (түрүнө) жараша экипаж ишин оптималдаштыруу.
8	Учактын модификациясын эске алуу менен даярдоо	Чыгуу жолдору (түрү, саны, жайгашуусу жана колдонуу). Эвакуацияга арналган каражаттар (трап, кайык, аркан). Авариялык жабдуулар жана алардын жайгашуусу. Кабиналык экипаждын милдеттерине тиешелүү учак системалары. Стандарттык жана авариялык процедуралар, ошондой эле практикалык сабактар жана/же тренажердогу машыгуулар. Учак конструкциясынын өзгөчөлүктөрү, алар штаттык же авариялык тартипке таасир этиши мүмкүн (баскычтар, өрткө туруштук бере турган тосмолор, тиричилик зоналары, артка караган орундар, жүк бөлмөлөрү ж.б.).

Тиркеме 4

Кабиналык экипаждын эксплуатантын даярдоого кирген милдеттүү дисциплиналардын тизмеси

№	Аты	Мазмуну
1	Кабинанын конфигурациясынын сүрөттөлүшү	Башкы жана кошумча кабиналык экипаж орундары — жайгашкан жери, кыймылды чектөө системасы (коргоочу кур), башкаруу панелдери. Жүргүнчү орундары — жалпы маалымат, эксплуатант учагына тиешелүү спецификациялар жана жабдуулар. Багаж жана башка буюмдарды коюу үчүн белгиленген аймактар. Даараткананалар — спецификациялары, жабдуулары жана ошол учак типинде жана эксплуатантта орнотулган өзгөчөлүктөрү. Ашкана-бюфет жабдуулары — жайгашкан жери, борттук ашкана жабдууларыры, суу берүү жана төгүү системалары, суу өчүрүү механизмдери, жуугуч казандар, суу агызуучу түтүктөр, буюмдарды коюу аймактары, башкаруу панелдери, сигналдар жана эскертүүлөр. Экипаждын эс алуу зоналары (эгер учак жабдылган болсо) — жайгашкан жери, системалары, башкаруу каражаттары, авариялык-куткаруу жабдуулары. Кабинадагы бөлгүч тосмолор жана перделер. Лифттин жайгашуусу, колдонулушу, башкаруу каражаттары. Таштандыларды чыгаруу аймагы (жайгашуусу жана таштандыларды сактоо). Жүргүнчүлөр үчүн кармагычтар/коргоолор системасы (эгер учак жабдылган болсо) же альтернатива каражаттар.
2	Авариялык куткаруучу жабдуулар	Үлкөндөр жана балдар үчүн куткаруучу жилеттер жана суу бетинде калуучу жабдуулар. Биринчи медициналык жардам көрсөтүү, кабинанын кислород берүү системасы, кошумча кислород системалары. Өрт өчүргүчтөр. Түтүнгө каршы кислороддук капюшон (PBE). Балта. Авариялык жарык берүүчү жабдуулар, анын ичинде портативдүү жарыктар. Байланыш каражаттары, мегафондор. Авариялык траптар, куткаруучу кайыктар жана алар менен бирге берилген жабдуулар. Пиротехника (чыныгы же окутуучу). Биринчи жардам кутулары жана медициналык жабдуулар. Башка портативдүү авариялык-куткаруучу жабдуулар (эгер каралган болсо).
3	Стандарттык жана авариялык процедуралар	Жүргүнчүлөрдү нускамалоо, коопсуздук көрсөтмөлөрүн демонстрациялоо жана кабинаны туруктуу текшерүү. Катуу аба туруксуздугу. Аба басымынан айырылуу, жай жана күтүүсүз декомпрессия, ар бир кабиналык экипаж мүчөсү тарабынан жеке кислород жабдууларын колдонуу. Башка штаттык эмес кырдаалдар учууда.
4	Толпу менен башкаруу (Crowd Control)	Учкучтар менен кабиналык экипаждын ортосунда байланыш ыкмалары жана бардык байланыш каражаттарын колдонуу, түтүн менен толгон чөйрөдө координациядагы кыйынчылыктар. Оозеки буйруктар. Жүргүнчүлөрдү тез эвакуациялоого жардам берүү үчүн физикалык күч. Келишсиз эшиктерге/чыгуулары бар жерлерге жүргүнчүлөрдү багыттан чыгаруу. Эвакуациядан кийин жүргүнчүлөрдү учактан коопсуз аралыкка чыгаруу. Мүмкүнчүлүгү чектелген жүргүнчүлөрдү өзгөчө категорияларда эвакуациялоо. Кыймылдагы жетекчилик жана укуктар.
5	Өрт өчүрүү жана түтүндөгү аракеттер боюнча даярдоо	Учак кабинасындагы чыныгы өрттү өчүрүү. Түтүн толгон чөйрөдө PBE капюшонун кийүү жана колдонуу, өрттүн жана түтүндүн чыныгы булагын аныктоо максатында.
6	Эвакуация процедуралары	Эксплуатанттын эвакуация процедуралары:

		1) даярдалган эвакуация (кургактыкка/суугa); 2) даярдалбаган эвакуация (кургактыкка/суугa).
7	Учкучтун иш жөндөмүн жоготуу учурунда процедуралар	Учкучтун иш жөндөмүн жоготуу учурларына байланыштуу процедуралар.
8	Экипаж ишин оптималдаштыруу (CRM)	Эксплуатанттын CRM боюнча даярдоо курсу.

Кабиналык экипаждын мөөнөттүү даярдоого кирген милдеттүү дисциплиналардын тизмеси

№	Мөөнөттүк даярдоонун милдеттүү дисциплиналарынын тизмеси (ар 12 ай сайын)	Мазмуну
1	Ар бир эксплуатталган учактын типинде жана модификациясында негизги жана авариялык чыгуулардын демонстрациясы, бирок чыныгы колдонусуз	
2	Учакта орнотулган же ташылган бардык авариялык-куткаруучу жабдуулардын жайгашуусу жана колдонулушу	
3	Куткаруучу жилетти, портативдүү кислород баллонду жана түтүндөн коргоочу жабдууну (PBE) колдонуу	
4	Стандарттык иш процедуралары (SOP):	жүргүнчүлөрдүн салондогу буюмдарды жайгаштыруу; учактын сыртын тазалоодо колдонулуучу процедуралар
5	Авариялык процедуралар:	түтүн түшкөн учурдагы аракеттер; учактагы өрттү өчүрүү; бийиктик боюнча басымдын жоголушу; пилоттордун иш жөндөмүн жоготуу учурларындагы процедуралар; жүргүнчүлөрдү башкаруу ыкмалары.
6	Ар бир учак түрү үчүн авариялык расписание (жол-жоболор)	
7	Ар бир учак тибинде (эгер болсо) модификациялардын өзгөчөлүктөрү.	
8	Эвакуация процедуралары:	кургактыкта авариялык конууга даярдык; даярдалган эвакуация кургактыкта; даярдалбаган эвакуация кургактыкта.
9	Инциденттер жана кырдаалдардын обзорлору	
10	Экипаж ишин оптималдаштыруу	
11	Авиациялык медицина жана биринчи жардам көрсөтүү, тиешелүү жабдууларды колдонуу менен	
12	Авиациялык коопсуздук боюнча процедуралар	
13	Кооптуу жүктөрдү ташуу	
	36 ай сайын (ар 3 жылда) мөөнөттүү даярдоонун кошумча милдеттүү дисциплиналары:	
14	Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү тарабынан тренажерде же иштеп жаткан учакта негизги жана авариялык чыгуулардын чыныгы колдонулушу, штаттык жана авариялык режимде.	
15	Ар бир кабиналык экипаж мүчөсү тарабынан тренажердо же учакта брондолгон учкуч кабинанын эшигин штаттык жана авариялык режимде колдонуу; учкучтун креслосунун механизмин колдонуу; коргоочу курууларды жана кислороддук жабдууну пилоттун иш жөндөмүн жоготуу учурунда колдонуу.	
16	Учкуч кабинанын терезелеринен авариялык чыгуу сыяктуу башка чыгуулардын демонстрациясы.	
17	Учкуч экипажы үчүн (эки пилоттон турган экипаж үчүн) текшерүү листтерин колдонуу боюнча практикалык демонстрация.	
18	Түтүнгө каршы жабдууну (PBE) колдонуп өрттүн түрлөрүн өчүрүү.	
19	Учактагы бардык өрт өчүрүү жабдууларын чыныгы жана практикалык колдонуу боюнча окуу.	
20	Эвакуация процедуралары:	кургактыкта/сууда авариялык конууга даярдык; даярдалган жана даярдалбаган эвакуация
21	Куткаруучу кайык же үйлөтүлүүчү трапты колдонуу демонстрациясы (эгер бар болсо)	
22	Пиротехника (көргөзмөлүк жабдууларды колдонуу)	

Тиркеме 6

Кабиналык экипаждын башчысы (старший член) даярдоого кирген милдеттүү дисциплиналардын тизмеси

№	Аталышы	Мазмуну
1	Учуп кетүүдөн мурун кыскача брифинг өткөрүү	Кабиналык экипаждын ишин уюштуруу. Авариялык жүгүртмө боюнча милдеттерди жана позицияларды бөлүштүрүү. Учуп жаткан учак жөнүндө маалымат (учактын типи, авариялык-куткаруучу жабдуулар, учуунун узактыгы, айрым категориядагы жүргүнчүлөр, бөбөктөр, мүмкүнчүлүгү чектелген жүргүнчүлөр жана алардын куралдары)
2	Учак экипажы менен өз ара байланыш	Экипаждагы тартип, милдеттер жана башкаруу түзүлүш. Экипаж ичиндеги координациянын жана өз ара аракеттенүүнүн мааниси. Пилоттордун иш жөндөмүн жоготуу
3	Экипаждагы тартип, милдеттер жана башкаруу структурасы.	Экипаж ичиндеги координациянын жана өз ара аракеттенүүнүн мааниси. Пилоттордун иш жөндөмүн жоготуу. Буфет-ашкана жабдуусун бекемдөө. Салондо кол жүгү жайгаштыруу. Учакта электрондук каражаттарды колдонуу. Жүргүнчүлөр менен күйүүчү май толтуруу процедуралары. Турбуленттик. Учуу документи боюнча иш
4	Инциденттер жана кырдаалдар боюнча отчет берүү	
5	Адам факторы жана экипаждын ишин оптималдаштыруу (CRM)“Кабиналык экипаждын башчысы даярдоо курсу”.	
6	Учуу жана жумуш убактысынын чектөөлөрү, эс алуу талаптары (FTL)	

Тиркеме 7

Учактын тиби/модификациясы боюнча квалификациялык уруксаттар тизмеси

<table>
<tr><th colspan="3">Кабина экипажынын учактын тибине / модификациясына жараша квалификациалык уруксаты / Cabin Crew Aircraft Type/Variant Qualification(s)</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="2">Кабиналык экипаждын идентификациялык документинин номери
Cabin Crew Member Company ID Number
______________________</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="2">Кабиналык экипаж мүчөсүнүн толук аты-жөнү /Cabin Crew Full Name
____
Жогорудагы адам учакта кабиналык экипаж мүчөсү катары анын учактын типи жана/же модификациясы боюнча квалификациялык уруксаты (астындагы даталар менен DD/MM/YYYY форматында) аталган (эксплуатанттын аты) тарабынан бекитилген даярдоо программасынын шарттарына дал келсе гана иштей алат /
The above-mentioned person may act as an operating cabin crew member during flight operation only if his/her aircraft type and/or variant qualification(s) listed below, and dated DD/MM/YYYY, comply with the applicable validity period(s) specified in approved (company name) training program (OM D)</td></tr>
<tr><td>3</td><td>Берген органдын аталышы/Issuing Organization Name: ______________________________
№ СЭ/АОС _________________________
Почта дареги/post address:___________
____________________________________</td><td rowspan="2">Эксплуатанттын мөөрү же/жана логотиби/Stamp</td></tr>
<tr><td>4</td><td>Берилген күнү/Date of issue: (ДД/ММ/ГГГГ/ DD/MM/YYYY)</td></tr>
<tr><td>5</td><td>Тип ВС/AC Type:</td><td>Квалификациянын жарамдуу мөөнөтү/Qualification valid until:</td></tr>
</table>

1	2	3	4	5	6	7	8
	Квалификациянын жарактуулук мөөнөтү / Qualification valid until:	АК тибин эске алуу менен даярдоо/ Aircraft type specific training	Эксплуатантты даярдоо/Operator conversion training	АК модификациясын эске алуу менен даярдоо/ Differences training If relevant	Эксплуатациялык стажировка/ Familiari sation	Акыркы мезгилдик даярдоо/ Last recurrent training	Калыбына келтирүүчү даярдоо (эгер мүмкүн болсо)/ Refresher training If relevant
АК тиби/A/C type: 1							
Модификация/ Variant…							
АК тиби /A/C type: 2							
Модификация/ Variant…							
АК тиби /A/C type: 3							
Модификация/							

Variant…							
Бекитилген болсо /if Approved Тип ВС/А/С type: 4							
Модификация/ Variant…							

Тиркеме 8

Борткоштоочунун квалификациясын текшерүү барагы

Фамилиясы …………………......Аты .... Атасынын аты ………………………

Кызмат орду .... Иштеген жери……………………………………

Мурунку тажрыйбасы...Текшерген күнү…………………

(мурунку учуунун күнү)

Текшерүү максаты ……………………………………………………………..…………

(Ыйгаруу / квалификациялык белгисин тастыктоо ж.б.)

……………………………………………………………………………………… …………

Учактын түрү/тиби……………………….…………………………………………………… ….

Текшерүүчү……………………………………………………………………………..

(Аты жөнү / кызмат орду / иштеген жери)

Учуу алдындагы процедуралар

	Элементтер / Суроолор	Баа ("+" көрсөтүү)		/П	Эскертүүлөр
		Ийгил иксиз	Канаат.		
1.	Учуу алдындагы брифинг (өткөрүү/катышуу)				
2.	Жеке документтер				
3.	Форма кийүү эрежелерин сактоо				
4.	Учактын коопсуздугун текшерүү				
5.	Өзгөчө кырдаалдардын жол-жоболорун билүү				
6.	Кырсык-куткаруу жабдууларын текшерүү				
7.	Коммерциялык жүктөөнү көзөмөлдөө				
8.	Учуу документтерин даярдоо				
9.	Учуучу экипаж менен брифинг				
10.	Учууну ишке ашырууга учактын даярдыгы жөнүндө билдирүүлөр				

Учууну аткаруу

.	Элементтер / Суроолор	Баа ("+" көрсөтүү)		//П	Эскертүүлөр
		Ийгил иксиз	Канаат.		
11.	Жүргүнчүлөр үчүн нускама, АСОнун көрсөтүүсү				
12.	Учууга/конууга даярдануу				
13.	Улук борткоштоочу учактын учууга/конууга даярдыгы жөнүндө билдирүү				
14.	Аба кемесинин учуп/конууга даярдыгы жөнүндө улук борткоштоочу баяндамасы				
15.	Турбуленттик зоналардан өтүүдө коопсуздук чаралары				
16.	Жүргүнчүлөрдү тейлөө				

17.	Жүргүнчүлөр менен жекече иштөө (жүргүнчүлөрдүн өзгөчө категориялары)				

Учуудан кийинки процедуралар

№.	Элементтер / Суроолор	Баа ("+" көрсөтүү)		/П	Эскертүүлөр
		Ийгиликсиз	Канаат.		
18.	Жүргүнчүлөрдү түшүрүү				
19.	Учактын коопсуздугун текшерүү				
20.	Коммерциялык жүктөрдү түшүрүүнү көзөмөлдөө				
21.	Учуу документтерин даярдоо				
22.	Учуудан кийинки брифинг (өткөрүү/катышуу)				

Жалпы процедуралар

№.	Элементтер / Суроолор	Баа ("+" көрсөтүү)		/П	Эскертүүлөр
		Ийгиликсиз	Канаат.		
23.	Эшикти колдонуу				
24.	Маалыматтык билдирүүлөр				
25.	Учуучу экипаж менен өз ара аракеттенүү				
26.	Кабинанын экипажы менен өз ара аракеттенүү				
27.	Биринчи жардам көрсөтүүнүн каражаттарын жана ыкмаларын билүү				
28.	Коопсуздук эрежелерин сактоо				

Эскертүүлөр / Сунуштар:

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

Корутунду/отчет:

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

Борткоштоочу-
инструктор…………………………………………………………………………………………

(инспектордун колу)

Таанышты
Борткоштоочу ………………………………………………………………………………………

(текшерилип жаткан адамдын колу)

9-тиркеме

Оперативдүү өткөрүү тапшырмасы
Борткоштоочунун стажировкалары

Фамилиясы ……………………....Аты .... Атасынын аты ………………………

Кызматы……………………………………………………………………………… …………

Тренингдин максаты/түрү ………………………………………………………………………

Учактын түрү/ окутуу жабдуусу……………………………………………………………………

Дата	Аэродром		Учуу убактысы	Каттамдардын саны	Баа	Эскертүү	Кол коюу инструкторлор
	кетүү	конуу					
		Бардыгы					

Комментарийлер/сунуштар:

…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………….
…………………………………………………………………………………………
………
…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………

Корутунду(заключение)/отчет:

…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………….
…………………………………………………………………………………………
………
…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………
…………………………………………………………………………………………

Борткоштоочу-инструктор (текшерүүчү) ……………………………………………………

(колу/фамилиясы, инициалдары/датасы/иштеген жери)

Төмөнкүлөр тарабынан тапшырма берилди: Эксплуатант түзүмдүк бөлүмүнүн башчысы

____
МО (оператордун колу/фамилиясы/датасы/мөөрү жана/же логотиби)

ДОКУМЕНТТИ БААЛОО

КАБИНАЛЫК ЭКИПАЖДЫН БАШКАРУУ ДОКУМЕНТИ

ЭКСПЛУАТАНТТЫН АТЫ	
ДАРЕК	
ТЕКШЕРҮҮНҮН МАКСАТЫ	
ТЕКШЕРҮҮ АЙМАГЫ	

ИНСПЕКТОР	**КҮН/КОЛ**

КАБИНАНЫН БАШКАРУУСУНА БААЛОО ТЕКШЕРҮҮ СИСТЕМАСЫ

CCOM Reference/РКЭ References; NA = Колдонулбайт; C = Шайкеш, NC = Кабинанын мүчөлөрү жөнүндө жобо (мындан ары - RCCM), Кыргыз Республикасынын аба транспортунун операторлорунун Учууларды пайдалануу боюнча колдонмосун бекитүү боюнча нускама (мындан ары - IURPP), Кыргыз Республикасынын Авиациялык эрежелери (мындан ары - ARKR) Сапатты кепилдөө тутумунун (мындан ары - Сапат боюнча нускаманын) шарттарында Кыргыз Республикасынын аба кемелерин эксплуатанттары, Кыргыз Республикасынын аба транспортунун эксплуатантынын сертификатын берүү боюнча колдонмо (мындан ары - ARTEC).

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
				1. Жалпы	
1.1.	ИУРПП 2-бөлүм, А Жалпы жобо 0-бөлүм КЭМЖ б.201	Кирүү сөз / Жалпы маалымат		Колдонмонун мазмуну Операциялык нускамалардын жалпы эрежелерин чагылдырышы керек жана оператордон бардык оперативдүү персонал алардын милдеттерине тиешелүү болгон Нускаманын ар бир бөлүгүнүн көчүрмөсүн алууга даяр болушун камсыздоону талап кылышы керек. Мындан тышкары, оператор кабина экипажына/кабинанын күтүүчүлөрүнө алардын милдеттерине тиешелүү болгон Колдонмонун бөлүктөрүнөн көчүрмөлөрдүн жеке көчүрмөлөрүн берүүгө милдеттүү. Эксплуатант ар бир рейстин бортунда экипаждын милдеттерине тиешелүү Учуу боюнча нускаманын тиешелүү бөлүктөрүнүн болушун жана Учуу боюнча нускаманын учууну аткаруу үчүн зарыл болгон бөлүктөрүнүн аба кемесинин бортундагы экипаж үчүн оңой жеткиликтүү болушун камсыз кылат.	
1.2	ИУРПП 2- бөлүм, А Жалпы жобо 0-бөлүм КЭМЖ б.201	Өзгөртүүлөр жана кайра карап чыгуулар системасы.		Колдонмо андагы нускамалар жана маалыматтар актуалдуу болушу үчүн өзгөртүлүшү же кайра каралышы керек. Оператор бардык оперативдүү персонал алардын милдеттерине таасир этүүчү ар кандай өзгөрүүлөр жөнүндө кабардар болушун камсыз кылууга тийиш. Түзөтүүлөрдү жана кайра карап чыгууларды киргизүүнүн жол-жоболору Нускамада аныкталат. Кабинанын экипажынын колдонмосу Кыргыз Республикасынын Облустук мамлекеттик администрациясы тарабынан бекитилген " Кыргыз Республикасынын аба транспортунун эксплуататорлорунун Учуу иштерин жүргүзүү боюнча колдонмосун бекитүү боюнча нускаманын " 2- бөлүмдүн Жалпы жоболорунун 0-бөлүмүнө ылайык түзүлөт .	
		Активдүү барактардын тизмеси		Оператор РКЭдеги активдүү барактардын тизмесин аныктайт	
1.2.1	ИУРПП 2-глава, А Жалпы жоболор 0-бөлүм КЭМЖ б.201	Киргизилген өзгөртүүлөргө/ревизияларга сереп салуу		Оператор РКЭге, өзгөртүүлөрдү/түзөтүүлөрдү берүү форматын киргизет	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
1.3	ИУРПП 2-бөлүм, Жалпы жоболор 2-бөлүм КЭМЖ р.5.2.1	Райондук мамлекеттик администрациянын инспекторлорунун ролу		Колдонмо органдын ролу жөнүндө маалыматты камтууга тийиш. Колдонмодо ошондой эле ыйгарым укуктуу органдын инспекторлорунун ыйгарым укуктары, алардын инсандыгын ырастоочу документтер жана алар жүргүзүүгө ыйгарым укук берилген текшерүүлөрдүн түрлөрү көрсөтүлүшү керек.	
1.4	ИУРПП 2-бөлүм, Жалпы жоболор 1-бөлүм КЭМЖ р.5.2.1	Эрежелер, жол-жоболор жана жоопкерчиликтер		Колдонмодо учуу жүргүзүлүп жаткан аймактарда жана алардын милдеттерин аткарууга тиешелүү болгон эрежелердин жана жол-жоболордун сакталышы жөнүндө маалыматтар камтылган. Колдонмо борткоштоочуларга таасир этүүчү авиациялык эрежелерди билүүнү камсыз кылган маалыматтарды камтууга тийиш.	
1.5	ИУРПП 2- бөлүм, А Жалпы жоболор 1-бөлүм КРАЭ 6 КЭМЖ р.5.2.1	Стюардессалардын компетенттүүлүгү		Эксплуатант жердеги жана учуу иштерине дайындалган же түздөн-түз катышкан бардык персонал тийиштүү инструкциядан өтүшүн, алардын конкреттүү милдеттерин аткарууга жөндөмдүүлүгүн көрсөтүшүн жана алардын жоопкерчиликтерин жана мындай милдеттердин бүтүндөй операцияга болгон байланышын билишин камсыз кылууга тийиш. Эксплуатант ар бир кабина экипажынын мүчөсүнүн/бортсериктин РЭКте көрсөтүлгөн жол-жоболорго ылайык өз милдеттерин аткарууга компетенттүү болушун камсыз кылууга милдеттүү.	
1.6	ИУРПП 2- бөлүм, А Жалпы жоболор 1 жана 6-бөлүмчөлөр КРАЭ 6 КЭМЖ р.5.2.1	Стюардессанын милдеттери жана эксплуатациялык чектөөлөр		Колдонмодо кабина экипажы/борткоштоочу кандай жагдайларда иштебеши керектиги көрсөтүлгөн. Эксплуатант ар бир кабина экипажынын мүчөсүнүн/борткоштоочунун РКЭде көрсөтүлгөн милдеттерди аткарууга медициналык жактан жарамдуу болушун камсыздайт.	
1.7	ИУРПП 2- бөлүм, А Жалпы жоболор 1-бөлүм КРАЭ 6 КЭМЖ р.5.2.1	Кабинанын экипажынын/учуучулардын милдеттери жана жоопкерчиликтери		РКП мүчөлөрүнүн милдеттерин жана жоопкерчилигин такташы керек. кабина экипажы / стюардессалар.	
1.8	ИУРПП 2- бөлүм, А Жалпы жоболор 4-бөлүм КРАЭ 6 КЭМЖ р.5.2.1	Кабинанын экипажынын/бортсериктердин саны жана курамы		Аба кемесинин ар бир түрү үчүн кабина экипажынын/учуучулардын минималдуу жана нормалдуу санына жана курамына байланыштуу түшүндүрмөлөр берилиши керек.	
1.9	КЭМЖ 1-бөл.13-б	Аба кемесинин бирден ашык түрүн же вариантын эксплуатациялоо		Эгерде кабина экипажынын мүчөлөрү (CCM)/борткоштоочу бирден ашык аба кемесинин тибинде же вариантында учууларды аткара турган болсо, анда аба кемесинин бардык түрлөрү жана/же варианттары тизмелениши керек.	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
1.10	КЭМЖ р.5.2.1	буйрук чынжыр		РКЭ милдеттерди бөлүштүрүүнүн диаграммасын жана экипаж мүчөлөрүнүн башкаруу чынжырын камтууга тийиш.	
1.11	ИУРПП 8-бөл. 8.3.13 КЭМЖ р.5.2.1	Командирдин милдеттери жана ыйгарым укуктары		Колдонмодо командирдин милдеттери жана ыйгарым укуктары, ошондой эле экипаждын башка мүчөлөрүнө ыйгарым укуктарды берүү жөнүндө маалымат каралат.	
1.12	IURPP 2-бөлүм, бөлүмчө КЭМЖ р.5.2.1	Экипаждын бош орундарын пайдалануунун тартиби		Колдонмо экипаждын бош орундарын пайдалануунун шарттарын жана тартибин аныктайт.	
1.13	КЭМЖ р.5.2.1	Башкы борткоштоочу (бригадирлер), стюардессанын инструкторлору жана кабина экипажынын мучелеру/		Нускамада улук кабина экипажынын мүчөлөрүнүн, борт коштоо боюнча инструкторлордун жана кабина экипажынын мүчөлөрүнүн милдеттери жана жоопкерчиликтери көрсөтүлөт/	
1.14	КЭМЖ р.5.2.1	Кабинанын экипажынын мүчөлөрүнө/башкы борткоштоочу (старший), борткоштоочу инструкторлоруна (курагы жана ден соолугунун абалы) минималдуу талаптар		Колдонмо ЭК/бортсерик мүчөлөрү үчүн минималдуу талаптарды аныктайт.	
1.15	КРАЭ 6 22-тиркеме ИУРПП 7-бөлүм	Учуу убактысы, нөөмөт убактысы, резерв жана эс алуу талаптары боюнча чектөөлөр		уйкунун нормалдуу режимин калыбына келтирүүнү эске алуу менен Колдонмодо көрсөтүлөт .	
1.16	ИУРПП 11-бөлүм КЭМЖ р.5.2.1	Окуялар жана кырсыктар жөнүндө эсеп		Кабинанын экипажынын нускамасы учуунун коопсуздугуна таасир этиши мүмкүн болгон ар кандай кырсыктар же инциденттер, ошондой эле авариялык-куткаруу жабдууларынын жана системаларынын эксплуатациясында аныкталган бузулуулар жана/же кемчиликтер жөнүндө командирге билдирүүнүн жол-жоболорун аныктайт.	
	ИУРПП Бөлүм 8.1.12	Жеткирүү документтери		Жүк ташуу документтерин бөлүштүрүүнүн эрежелери (жүргүнчүнүн манифести, багаж баракчасы, жүк баракчасы (жүк баракчасы) NOTOC ж.б.)	
1.17	ИУРПП 6-бөлүм КЭМЖ р.5.2.1	Экипаждын саламаттыгын камсыз кылуу боюнча чаралар		Колдонмо экипаждын ден соолугун сактоо чараларын толук чагылдырып, тиешелүү эрежелерди жана сунуштарды камтышы керек.	
1.18	ИУРПП 8-бөлүм. 2.2	Платформанын коопсуздугу		Колдонмо аба кемеси перрондо турганда коопсуздукту камсыз кылуунун жол-жоболору жөнүндө маалыматты камтышы керек.	
1.19	Кыргыз Республикасынын областтык	Система/сапатты камсыздоо		Колдонмо Кыргыз Республикасынын Облустук мамлекеттик администрациясы тарабынан бекитилген сапатты камсыздоо тутумунун бөлүгүндө Кыргыз Республикасынын аба кемелерин эксплуатанттарынын	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
	мамлекеттик администрациясынын сапат боюнча нускамасы			ишин сертификациялоонун жана көзөмөлдөөнүн жол-жоболору жөнүндө Нускаманын жоболоруна ылайык борткоштоочулардын милдеттерине карата сапатты контролдоо тутумунун эсепке алуусун баяндоону жана жүргүзүүнү камтыйт.	
1.20	КЭМЖ р.5.2.1 РВСЭ VT КР 29-б	Коммуникация тили		Колдонмодо экипаждын бардык мүчөлөрү жалпы тилде баарлаша ала турган талаптар көрсөтүлүшү керек. Оператор бардык оперативдүү персонал алардын милдеттерине жана жоопкерчиликтерине тиешелүү нускаманын бөлүктөрү жазылган тилди түшүнө алышына кепилдик бериши керек.	
1.21	ИУРПП Р 2-глава, А Жалпы жоболор 0-бөлүм КЭМЖ б.201	Терминдер жана аныктамалар		Колдонмо тиешелүү авиация терминологиясы, учуу теориясы, жүргүнчүлөрдү бөлүштүрүү, метеорология жана эксплуатациялоо чөйрөлөрү боюнча жалпы билимди, ошондой эле колдонмону колдонуу үчүн зарыл болгон терминдердин жана сөздөрдүн түшүндүрмөлөрүн жана аныктамаларын камтууга тийиш.	
1.22	КЭМЖ б. 5.2.1	Учуунун физиологиялык таасирлери		Колдонмодо учуунун физиологиялык таасирлери жөнүндө маалымат камтылууга тийиш, өзгөчө басым гипоксиянын, пайдалуу аң-сезимдин убактысынын, декомпрессиянын жана реактивдүүлүгү.	
2. Стандарт оперативдүү эрежелер					
2.1	КЭМЖ б 5.2.2.	Киришүү/Жалпы маалымат		Эксплуатант жердеги жана абадагы жумуштарга дайындалган же эксплуатациялык иштерге түздөн-түз катышкан бардык персоналдын тийиштүү даярдыктан өтүшүн, алардын конкреттүү милдеттерин аткарууга жөндөмдүүлүгүн көрсөтүшүн жана өз милдеттерин жана алардын милдеттеринин операциянын жалпы иш-аракеттери менен өз ара байланышын билишин камсыз кылууга тийиш. АПКР 6 эксплуатанттан учактын ар бир түрү үчүн жердеги персоналдын жана экипаж мүчөлөрүнүн жердеги жана учуу учурундагы операциялардын бардык түрлөрү боюнча милдеттерин камтыган жол-жоболорду жана нускамаларды белгилөөнү талап кылат. Эксплуатант АПКРдин бардык тиешелүү талаптарын экипаж мүчөлөрүн окутууга камтууга тийиш. Бул бөлүмдүн максаты оператор үчүн учактын коопсуз эксплуатациясын камсыз кылуу үчүн талап кылынуучу стандарттык операциялык процедураларды СЭП аныктоо/түзүү. Колдонмодогу кабинанын коопсуздугу элементи операциялардын масштабына жана көлөмүнө ылайыктуу түрдө ушул бөлүмдүн бардык бөлүмчөсүнө карашы керек. Ички байланыш системасын колдонуу менен учактын палубасына кирүүнү координациялоонун тартиби . СЭПти колдонуу боюнча учуу жана кабина экипаждарын инструкциялоо жана/же окутуу	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
2.1.1	КЭМЖ б 5.2.2.	Учактын ар бир түрү үчүн экипаж мүчөлөрүнүн жеке милдеттери		Аба кемесинин ар бир түрү жана варианты үчүн кабина экипажынын конкреттүү жеке милдеттери ачыкка чыгарылууга тийиш.	
2.2	КЭМЖ б. 5.2.2.	Байланыш жана координациялоо CALL OUT		Бардык экипаж мүчөлөрүнүн ортосунда натыйжалуу байланыш жана координациялоо жөнүндө маалымат.	
2.3	КЭМЖ б 5.2.2. ИУРПП 8-бөлүм, 8.1 бөлүмчө	Борткоштоочу үчүн учуу алдындагы коопсуздук боюнча инструктаж		Процедураларды белгилөө. Кабинанын экипажы үчүн учуу алдындагы брифингдин жол-жоболору жана алардын конкреттүү милдеттери боюнча зарыл болгон коопсуздук маалыматын берүү	
2.4	КЭМЖ б. 5.2.2	Учуу алдында коопсуздук техникасын текшерүү		Учула турган маршруттар боюнча учуу үчүн бортто алып жүрүүгө тийиш болгон куткаруучу жабдуулардын тизмеси, ошондой эле учуп кетердин алдында бул жабдуулардын ишке жарамдуулугун текшерүүнүн жол-жоболору. Куткаруучу жана авариялык жабдуулардын жайгашкан жери, болушу жана колдонулушу боюнча нускамалар, ошондой эле тиешелүү текшерүү баракчалары камтылууга тийиш.	
	ИУРПП 8-бөлүм, А бөлүмчөсүнүн 8.6	MELди стюардессаларга карата колдонуу		MEL жана MMEL негизги максаты ; Аба кемелерин эксплуатацияга киргизүүнүн шарттары; Жүргүнчүлөрдү тейлөө жана ыңгайлуулук үчүн арналган объекттердин жана жабдуулардын тизмеси.	
2.5	КЭМЖ б. 5.2.2 ИУРПП 8- бөлүм, 8.2.1-8.2.2 өлүмчөсү.	Жүргүнчүлөрдү отургузуу жана бөлүштүрүү		Кабинаны учууга даярдоо, учуу учурундагы талаптар, конууга даярдоо, кабина менен ашкананын коопсуздугун камсыз кылуу. Учактан авариялык эвакуация болгон учурда эң чоң жардам бере ала турган жүргүнчүлөрдү тандоо. Жүргүнчүлөрдү отургузууда жана түшүрүүдө сакталуучу жол-жоболор. Бортто жүргүнчүлөр менен май куюу же жүргүнчүлөрдү түшүрүү/түшүрүү тартиби. Бортто тамеки тартуу. Учактын салмагын жана балансын эске алуу менен орундарды туура бөлүштүрүү маанилүү. Мүмкүнчүлүгү чектелген жүргүнчүлөрдү жайгаштырууга өзгөчө көңүл буруу керек , ошондой эле ишке жарамдуу жүргүнчүлөрдү көзөмөлгө алынбаган чыгуулардын жанына коюу зарыл.	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
2.6	КЭМЖ б. 5.2.2 КРАЭ 6 21-тиркеме 2-б., 3-б., 4§13- бөлүм ИУРПП 8-глава, А бөлүмчөсүнүн б. 8.3.16	Жүргүнчүлөр үчүн брифинг		Колдонмо кадимки жана нормалдуу кырдаалдарда жүргүнчүлөрдүн коопсуздугу боюнча инструктаждарга талаптарды аныктайт. Жарыялар эксплуатацияланууучу аба кемесинин түрүн чагылдырууга тийиш, ал эми РКЭ жүргүнчүлөр үчүн төмөнкү инструктаждарды аныктайт: – Конуу – Учур алдында коопсуздук – Учкандан кийин – Турбуленттүүлүк – Конуу алдында – Конгондон кийин – Күйүүчү май куюу/төгүү	
	КЭМЖ б. 5.2.2	Коопсуздук жарык такталары		Коргоочу жарык такталары узак убакытка күйгүзүлгөндө бул коопсуздук жарык берүүчү такталардын талаптарын сактоо зарылчылыгы жөнүндө экипаждын жүргүнчүлөргө мезгил-мезгили менен маалымдоосу. Жүргүнчү коопсуздуктун жарык берүүчү такталарынын талаптарын аткарбаса, аба кемесинин командирине кабарлоо зарылчылыгы.	
2.7	КЭМЖ 5.2.2. ИУРПП 8- бөлүм, А бөлүмчөсүнүн б. 8.2.2	Авариялык эвакуациялоочу жабдуулар Кол менен жана автоматтык түрүндөгү эшиктердин абалы		Автоматтык түрдө жайгаштырылуучу авариялык эвакуациялоочу каражаттары жүрүү, учуп-конууга чейин жана коопсуз жана мүмкүн болгон учурларда иштетилишин камсыз кылуунун жол-жоболору.	
2.8	КЭМЖ б. 5.2.2.	Кабинаны жарыктандыруу		Кабинаны жарыктандыруунун түрлөрүн жана зарыл болсо, түнкү учуу жана конуу үчүн кабина жарыгынын күңүрт кылуу тартибин белгилеңиз	
2.9	КЭМЖ б. 5.2.2 ИУРПП 8- бөлүм, А бөлүмчөсүнүн б. 8.3.10 КРАЭ 6 1- бөлүм, 21-тиркеме 9-б., 10-б., 6-бөл. 25-§	Учуунун бардык этаптарында кабина экипажынын жумуш орундары.		Учуунун белгилүү этаптарында борткоштоочулардын өз иш станцияларында болушуна карата талаптар Колдонмодо көрсөтүлүүгө тийиш. Колдонмо ошондой эле экипаж мүчөлөрүнө учуунун айрым фазаларында коопсуздук курун колдонуу талаптарын да аныкташы керек.	
2.10	КЭМЖ б 5.2.2. ИУРПП 8- бөлүм, А бөлүмчөсүнүн б. 8.3.15	Жүрүү, учуу, учкандан кийин, конгонго чейин, конгондон кийин		Кабинанын экипажынын/учуучулардын милдеттеринин реквизиттери төмөнкүлөрдү камтууга тийиш: – Учуунун бул фазаларынын ар биринде стюардессалардын коопсуздукка байланыштуу милдеттерине тиешелүү жол-жоболор;	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
				– Таксиде жүрүү жол-жоболору стюардессалар өздөрүнүн жеке милдеттерин жана, атап айтканда, эвакуациялоо талаптарын аткаруу үчүн жумуш станциясына оңой жетүүгө жөндөмдүү болушу керек экендигин көрсөтүшү керек; – Стюардессаларга жумуш станцияларында жүргөндө такси, учуу жана конуу учурунда аба кемесинин ичиндеги же сыртындагы потенциалдуу кооптуу шарттарга өзгөчө сергек болуу боюнча нускамалар; жана – Стюардессалар үчүн анормалдуу/өзгөчө кырдаалдарда көрүлө турган иш-аракеттер боюнча көрсөтмө.	
2.11	КЭМЖ 5.2.2 ИУРПП 8-глава, А бөлүмчөсүнүн б. 8.3.16	Транзиттик пункт		Транзиттик аэропортто конуу учурунда борткоштоочулардын жол-жоболору, жүргүнчүлөрдү текшерүү, жүргүнчүлөргө кандайдыр бир чектөөлөр боюнча көрсөтмөлөр жана жүргүнчүлөрдүн ар кандай чектөөлөрдү жана көрсөтмөлөрдү аткаруусун көзөмөлдөө. Коопсуздук процедураларын ишке ашыруунун сүрөттөлүшү.	
2.12	КЭМЖ б. 5.2.2 КРАЭ 6 21-тиркеме 19-б	Экипаж үчүн суусундуктар/ тамак-аш		Учуу экипажынын мүчөлөрүнө суусундуктарды жана тамак-ашты берүү учурунда сакталуучу жол-жоболор жана сактык чаралары.	
2.13	КРАЭА 6 21-тиркеме 10-б., 11-б., 12-б КЭМЖ 5.2.2 ИУРПП 8.3.12	Учкуч кабинасына кирүү жана башкаруу		Учкуч кабинасына кирүүнү чектөө, уруксат берүү жана көзөмөлдөө жол-жоболору	
2.14	КРАЭ 6 4 § 20 ИУРПП 8.3.15 КЭМЖ 5.2.2	Борттогу жүргүнчүлөр менен май куюу		Борттогу жүргүнчүлөр менен кошо күйүүчү май куюу жол-жоболору, кабина экипажына/борт коштоочуларына карата Колдонмодо көрсөтүлөт.	
		Учакты музга каршы суюктук менен иштетүү		Учакты музга каршы суюктук менен иштетүүдө кабина экипажынын аракеттери	
		Унаа токтоочу жайда учактарды тазалоо		Учакты тазалоо учурунда кабина экипажынын жол-жоболору	
2.15	ИУРПП 8.3.15 КЭМЖ 5.2.2	Жүргүнчүлөрдү түшүрүү		Кабинанын экипажынын мүчөлөрү үчүн жол-жоболор учактан түшүрүү учурунда жүргүнчүлөрдү текшерүүнү, жүргүнчүлөргө ар кандай чектөөлөр жөнүндө маалымат берүүнү жана жүргүнчүлөрдүн ар кандай чектөөлөрдүн жана көрсөтмөлөрдүн аткарылышын көзөмөлдөөнү камтышы керек.	
2.16	ИУРПП 8.3.15 КЭМЖ 5.2.2	Жүргүнчүлөрдүн кабинасынын жана ашканасынын коопсуздугун камсыз кылуу		Борткоштоочулардын милдеттери жөнүндө толук маалымат төмөнкүлөрдү камтууга тийиш:	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
а	КРАЭ 6 21-тиркеме 4-б КЭМЖ 5.2.2 ИУРПП 8.3.11	Жүргүнчүлөрдүн коопсуздук куру		Жүргүнчүлөрдү чектөө системасынын (курнун) ар бир түрүн туура колдонуунун жол-жоболору;	
б	КЭМЖ 5.2.2	Бүктөлүүчү үстөлдөрдүн, отургучтардын, кол таянгычтардын, учактагы көңүл ачуучу жабдуулардын ж.б. жайгашуусу.		Жүргүнчүлөр үчүн үстөлдөрүн, отургучтарды, кол таянгычтарды, бут таянгычтарды, телевизор мониторлорун, учуу учурундагы жабдууларын жана учуу жана конуу учурунда жайгаштыруу жана бекитилүүгө тийиш болгон башка жабдууларды туура жайгаштыруу жана жайгаштыруу жол-жоболору;	
в	КЭМЖ 5.2.2	Жүк сөөктөрү		Үстүнкү текчеге салынган жүк көлөмүн текшерүүнүн жол-жоболору жана мындай буюмдар таксиде, учуп чыгууда жана конуу учурунда бекем кулпуланганын жана бекитилишин;	
г	КЭМЖ 5.2.2 КРАЭ 6 21-тиркеме 6-б., 7	Жүргүнчүлөрдүн жана экипаждын багажы/жүгү		Кол жүктү туура сактоону камсыз кылуунун жол-жоболору Жүктү жайгаштыруу, ошондой эле уруксат берилген кол жүктүн салмагы жана өлчөмү жөнүндө маалымат.	
д	КЭМЖ 6 1-бөлүк 159-б. 21-ти КРАЭ ркеме 6 жана 7 б КЭМЖ 5.2.2	Чыгуу жана качуу жолдору тоскоолдуктардан таза болушу керек.		Жүрүү, учуп чыгуу жана конуу учурунда чыгуулар, өтмөктөр жана кайчылаш өтмөктөр тоскоолдуктардан таза болушун камсыздоонун жол-жоболору	
f	КЭМЖ 5.2.2	Ашкана / Ашкана жабдуулары		Бардык ашкана жабдууларын бекем бекитүүнү, анын ичинде айрым буюмдарды бекитүү системаларынын туура иштешин камсыз кылуу процедуралары. Бул жагынан кабина экипажынын жекече милдеттери да деталдуу болушу керек	
г	КЭМЖ 5.2.2	Тамак -аш жеткирүүгө чейин / Коомдук тамактануу үчүн буюмдар		Бардык тамак-аш азыктарын жана буюмдарын туура жайгаштыруу боюнча нускамалар Колдонмодо каралууга тийиш.	
ч	КЭМЖ 5.2.2	Электрондук жабдуулар		Колдонмо электрондук колдонмолорду жайгаштыруунун жол-жоболорун сүрөттөп, бардык мындай түзүлүштөрдү коюудан мурун өчүрүү керек экендигин милдеттүү түрдө көрсөтүүсү керек.	
и	КЭМЖ 5.2.2	Дааратканa бөлмөлөрү		Учууга жана конууга чейин даараткана объектилеринин ачык-айкын жана коопсуз бекитилишин (кулпуланган) камсыз кылуунун жол-жоболору	
й	КЭМЖ 5.2.2	Кабинаны жана анын айрым текшерүүнүн тартиби		Кабинанын даярдыгын текшерүүнүн бүтүрүү жол-жоболору жана учуу экипажына отчет берүү процедурасын текшерүү	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
	КРАЭ 6 21-тиркеме 10-п., 11-п., 12-п.				
2.17	КЭМЖ 5.2.2	Жүргүнчүлөрдүн отургучтарын бөлүштүрүү / жүргүнчүлөрдү отургузууга чектөөлөр.		Жүргүнчүлөрдү туура отургузуунун жол-жоболору жөнүндө конкреттүү маалымат. Авариялык чыгуунун жанында отурбоо керек болгон жүргүнчүлөрдүн категориялары көрсөтүлүшү керек.	
2.18	КЭМЖ 5.2.2	Уруксатсыз ташуу		Учактын бортунда катталбаган жүргүнчүлөр же катылган багаж/жүк болбошу үчүн жол-жоболор.	
2.19	КРАЭ 20 б.2.10 КЭМЖ 5.2.2 ИУРПП 8.3.15	Жүргүнчүлөр учууга уруксат берилбей, учакка отургузуудан баш тартышкан		РКЭ кабыл алынгыс жүргүнчүлөрдү, анын ичинде алкоголдук же баңгизаттын мас абалындагы жүргүнчүлөрдү учакта ташууга жол бербөө үчүн жол-жоболорду камтууга тийиш. Мындай жүргүнчүлөрдү ташуудан баш тартуунун жол-жоболору такталууга тийиш.	
2.20	КРАЭ 6 1-бөлүк 21-тиркеме 1-б ИУРПП б.6	Алкоголь жана баңги заттардын жана психотроптук заттардын таасири		Колдонмодо мас абалындагы жана учуу учурунда өзүн агрессивдүү алып жүргөн жүргүнчүлөргө карата кабина экипажынын аракеттеринин деталдуу жол-жоболору камтылууга тийиш.	
2.21	КРАЭ17 бөлүк.12 ИУРПП б.8.3.15	Коопсуздук коркунучу		Аба кемесинин же анын ичиндегилердин коопсуздугуна коркунуч келтириши мүмкүн болгон жүрүм-туруму бар жүргүнчүлөр менен иштөөнүн жол-жоболору	
2.22	КРАЭ 20 бөлүк.4 ИУРПП б.8.3.15 КРАЭ 17 бөлүк.10	Жүргүнчүлөрдүн өзгөчө категорияларын ташуу		Жүргүнчүлөрдүн өзгөчө категорияларын ташуунун жол-жоболору, мисалы: – Балдар жана ымыркайлар; – Оорулуу жүргүнчүлөр: – Мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар, замбилдеги жүргүнчүлөр – Жашы жете элек балдар/ коштоосуз балдар – Камактагылар – Депортацияланган адамдар – Башка өзгөчө категориялар	
2.2 3		Жаракаттар жана өлүм (бортто)		Аба кемесинин бортунда жаракат алган же каза болгон учурда аткарылуучу жол-жоболор.	
2.2 4	КРАЭ 20 б.6.10 КРАЭ 18	Кооптуу жүктөр		Кооптуу жүктөрдү ташуунун жол-жоболору.	
2.2 5	КРАЭ 20. 5.7-б. жана 4.5-б	Жүргүнчүлөр кабинасындагы тирүү жаныбарлар		Тирүү жаныбарларды кабинада ташуу тартиби РКЕде көрсөтүлүүгө тийиш.	
2.2 6	КРАЭ 6	Портативдик электрондук түзмөктөр		Жүргүнчүлөргө бериле турган нускамалар менен бирге жүргүнчүлөрдүн электрондук жабдууларды колдонуусуна коюлган ар кандай чектөөлөрдүн сакталышын камсыз кылуунун жол-жоболору.	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
				Мындай процедуралар учуунун ар кандай фазаларына тиешелүү болушу керек.	
2.2 7	КРАЭ 17 бөлүк..9	Курал-жарактарды ташуу		Аба кемесинин бортунда курал-жарактарды жана ок-дарыларды ташууну чектөөнүн тартиби.	
2. 28	КЭМЖ б.5.2.2	Жалпы көзөмөл		Ички абалды мониторингдөө процедуралары, кеминде: – Туалеттер – Салон жана ашкана – Учкуч кабинасы – Жүк бөлүкчөлөр – Текшерүүнүн жыштыгы	
2. 29	КЭМЖ б.5.2.2	Өрттүн алдын алуу		Учуудагы өрттүн алдын алуу үчүн борткоштоочулар аткара турган жол-жоболор. Жогоруда саналып өткөн жалпы көзөмөлдөн тышкары, өрттүн алдын алуунун атайын жол-жоболору	
а	КЭМЖ р.5.2.2 КРАЭ 6 1-бөлүк г) 199-пункт	Тамеки тартууга чектөөлөр		Экипаж жана жүргүнчүлөр үчүн тамеки чегүүгө чектөөлөр	
б	КЭМЖ р.5.2.2	Учактын электр жабдуулары		Авиациянын электр жабдуулары (мисалы, мештер, автоматтык өчүргүчтөр ж.б.) арналышы боюнча гана колдонулат;	
в	КЭМЖ р.5.2.2	Өрт өчүрүү системасы		Өрт аныктоо тутумдары (мисалы, туалеттердеги түтүн детекторлору) иштен чыгарылган же бурмаланган эмес	
2.32	КРАЭ 6 21-тиркеме 2-б КЭМЖ р.5.2.2	Жүргүнчүлөр жана экипаж мүчөлөрү үчүн коопсуздук жабдуулары		Орундарды жана жүргүнчүлөрдү чектөө системаларын туура колдонуунун жол-жоболору жөнүндө маалымат, алар эң аз жана зарыл болгон учурларда төмөнкүлөрдү камтышы керек: – Жүргүнчүлөр орундуктары – Ымыркайларды жайгаштыруу жана жайгаштыруу – Ымыркайларды чектөөчү түзмөктөр – Коопсуздук курун узарткычтар – Борткоштоочулар коопсуздук куру – Учуу экипажынын коопсуздук куру (анын ичинде байкоочунун отургучтары)	
2.33	КРАЭ 6 21-тиркеме 4-б КЭМЖ р.5.2.2	Турбуленттик аймак		Аба турбуленттиги болгон учурда аткарылуучу жол-жоболор, эң аз дегенде төмөнкүлөрдү камтышы керек: – Абанын турбуленттүүлүгүнүн түрлөрү – Учуу экипажынын билдирүүсү	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
				– Байланыш, экипаждын жана жүргүнчүлөрдүн коопсуздугу, кабинадагы тейлөө боюнча стюардессалар тарабынан көрүлө турган иш-аракеттер	
2.34	КРАЭ 6 21-тиркеме 10-б., 11-б., 12-б., 13-бөлүм § 2 КЭМЖ б.	Учуу кабинасына кирүү тартиби		Учуу кабинасына кирүүгө укуктуулар: Учууну аткарып жаткан экипаж мүчөлөрү, (a) Эгерде алардын кызматтык милдеттерин аткаруу талап кылынса, аттестациялоо, лицензиялоо же текшерүү үчүн жооптуу органдын өкүлдөрү; (b) Учууну пайдалануу боюнча колдонмодо көрсөтүлгөн нускамаларга ылайык уруксат берилген башка адамдарга.	
	КРАЭ 6 21-тиркеме 15-16-б	Учуу кабинасына стерилдөө процедурасы		Учуу кабинасына стерилдүү мезгилдин башталышы жана аяктоосу жөнүндө экипаждын кабина экипажына билдирүүнүн тартиби.	
	КЭМЖ 5.2.2 21-тиркеме	Экипаждын өз ара аракеттенүүсү		Экипаждагы өз ара аракеттенүүнүн маанилүү ролу жөнүндө жалпы жоболор. Учуу жана кабина экипажы үчүн учуу алдындагы брифинг. Колдонмо учуудагы бузулууларды жана/же инциденттерди (механикалык, жүргүнчүлөргө байланыштуу жана башкалар) билдирүүнүн маанилүүлүгүн жана тартибин аныктайт. Кирүү эшиги жабылганга чейин багаждын туура жайгаштырылышын камсыз кылуу үчүн экипаждын өз ара аракеттенүү процедурасы Аба кемесинин (анын ичинде кабинанын) учуп же конууга жер үстүндө кыймылга даярдыгын камсыз кылуу үчүн экипаждын ичиндеги өз ара аракеттенүүнүн тартиби Чыгууларда жүргүнчүлөрдү отургузууда экипажда өз ара аракеттенүүнүн тартиби	
	КРАЭ 6 21-тиркеме 2-б., 3-б КЭМЖ р.5.2.2	Жүргүнчүлөр үчүн маалымат		Жүргүнчүлөрдү учууга чейин түшүндүрүү: (a) Көрсөтүлгөн белгилердин, эскертүүлөрдүн жана экипаждын нускамаларынын талаптарын сактоо. Коопсуздук курун колдонуу. -- Коопсуздук курун бекитүүнүн жана чечүүнүн демонстрациясы. - жүргүнчүлөр үчүн коопсуздук курун колдонуу боюнча маалыматтык такталардын көрсөтмөлөрүн жана экипаждын көрсөтмөлөрүн аткаруу боюнча ыйгарым укуктуу уюмдун талабы жөнүндө	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
				- Учактын бортунда тамеки тартууга тыюу салуу жөнүндө. Түтүн детекторлору учактын бортундагы ажаткана бөлмөлөрүнө орнотулган. Эл аралык мыйзам түтүн детекторлорунун бүтүндүгүн бузууга, иштен чыгарууга же сындырууга тыюу салат - Чыгуулардын жайгашкан жери жөнүндө - зарыл болгон сүзүүчү жабдууларды жайгаштыруу жана пайдалануу жөнүндө. Авариялык чыгуулардын жанында отурган жүргүнчүлөр үчүн коопсуздук картасы жөнүндө маалымат Жүргүнчүлөр төмөндөгүлөр жөнүндө билдирүүнү өтүнөт: (а) тандоо критерийлерине жооп бербейт, б) жашыруун оорулары бар, (с) физикалык кемчиликтери бар. (г) бул функцияларды аткарууну каалабайт Жардамга муктаж болгон жүргүнчүлөр үчүн индивидуалдык нускамалар жана коштоп жүрүүчүлөр үчүн нускамалар Жүргүнчүлөр учуп чыккандан кийин маалымат берүү: (а) Жүргүнчүлөр коопсуздук курун белгилөөчү белги өчүп калганда да тагылган бойдон калуусу керектиги жөнүндө маалымат (учкандан кийин жана коопсуздук куру белгиси өчкөнгө чейин же дароо өчкөндөн кийин берилет).	
	КРАЭ 6 1-бөлүк. 6 п12 п 13	Суу үстүндө аткарылган узак аралыкка учуу үчүн брифинг		Кыргыз Республикасынын Жарандык авиациясында учуу иштерин жүргүзүү эрежелеринин маалыматтарын камтыйт Куткаруучу жилетти кийүү жана үйлөтүүнү көрсөтүү Төмөнкүлөрдү жайгаштыруу жана пайдалануу боюнча көрсөтмөлөр: (а) Чоңдор үчүн куткаруучу жилеттер (б) Плотор, (с) Башка сүзүүчү кемелер.	
3. Авариялык жабдуулар					
3.1	КРАЭ 6 1-бөлүк 11-глава. § 5	Киришүү		Кабинанын экипажынын нускамасында учактын бортунда алып жүрүүчү коопсуздук жабдууларынын ар бир пунктунун жайгашкан жери, колдонулушу жана эксплуатациялоонун толук сыпаттамалары жана реквизиттери камтылууга тийиш, алар борткоштоочулар тарабынан башкарылууга тийиш. Аппараттын иллюстрациялары же схемалары менен	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
				бирге учуу алдында борткоштоочулардын иштөөсүн текшерүү зарыл болгон учурларда киргизилет. Өзгөчө кырдаалдарда куткаруу жабдуулары төмөнкүлөрдү камтышы мүмкүн:	
а	КРАЭ 6 1-бөлүк. 6 т12 4- бөлүм т12, 10-тиркеме	Өрт өчүргүчтөр			
б		Өзгөчө кырдаал балта			
в		Түтүнгө каршы капюшон (PBE)			
г		Түтүндөн коргоочу көз айнек			
д		Отко чыдамдуу мээлейлер			
е		Көчмө авариялык жарыктар			
е		Кычкылтек жабдуулары			
ж		Медициналык биринчи жардам аптечкалары			
з		Жашоо үчүн куткаруучу жабдуулар			
и		Пиротехника			
к		Маяктар/Тез жардам радиолору			
л		Суула сүзүү жабдуулары (балдар жана чоңдор үчүн курткалар, куткаруучу салдар жана бешиктер)			
м		Мегафондор			
п		Дааратканалардагы түтүн детекторлору			
о		Кошумча же атайын жабдуулар			
4. Өзгөчө кырдаалдардын процедуралары					
4.1	КРАЭ 6 1-бөлүк 39-б	Киришүү		Колдонмодо төмөнкү өзгөчө кырдаалдар/күтүлбөгөн жол-жоболор жөнүндө маалымат камтылышы керек:	
4.2	КРАЭ 6 1-бөлүк § 2. 2-тиркеме КЭМЖ р.5.2.4	Авариялык эвакуациялоо процедуралары		Экипаждын бардык мүчөлөрүнүн аба кемесин тез арада эвакуациялоо жана кургактыкка, арыктарга же башка өзгөчө кырдаалдарга мажбурлап конуу учурунда жүргүнчүлөрдү тейлөө боюнча милдеттери Жүргүнчүлөр үчүн шашылыш командалар.	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
4.3	КЭМЖ р.5.2.4	Авариялык эвакуациянын аныктамасы жана түрлөрү		Өзгөчө кырдаалдардын/өзгөчө кырдаалдардын конкреттүү түрлөрүнүн аныктамалары жана сүрөттөмөлөрү.	
4.4	КЭМЖ р.5.2.4	Өз ара аракеттенүү экипаж		Бардык өзгөчө кырдаалдарда бардык кабина экипажынын жана борткоштоочулардын ортосунда натыйжалуу координациялоо жана байланыш үчүн жол-жоболор.	
4.5	КЭМЖ р.5.2.4	Шашылыш билдирүү		Ар кандай өзгөчө кырдаалдардын бардык мүчөлөрүнө кабарлоо үчүн аткарыла турган жол-жоболор.	
		Авариялык жарыктандыруу			
		Эвакуация сигналдары (белгилери)			
4.6	КЭМЖ р.5.2.4	Баштоо (демилге) эвакуациялоо		Эвакуацияны баштоодо аткарылуучу жол-жоболор.	
4.7	КЭМЖ р.5.2.4	Жүргүнчүлөрдүн жардамчылары (АВР)		АВРни тандоо критерийлери, инструкциянын мазмуну жана ыкмасы, ошондой эле трансплантация боюнча конкреттүү инструкциялар жана АВРнин максималдуу эффективдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн атайын көрсөтмөлөр жөнүндө толук маалымат .	
4.8	КЭМЖ р.5.2.4	Коопсуз поза		Экипаждын да, жүргүнчүлөрдүн да соккусуна даярдануу үчүн туура позициянын деталдары, ошондой эле соккуга даярдануу үчүн команданын убактысы.	
4.9	КЭМЖ р.5.2.4	Паника көзөмөлү		Эвакуация учурунда жана андан кийин жүргүнчүлөрдү башкаруунун жол-жоболору (элди башкаруу ыкмалары)	
4.10	КЭМЖ р.5.2.4	Instructions Ву эвакуациялоо		Жүргүнчүлөргө бериле турган көрсөтмөлөр боюнча толук маалымат.	
4.11	КЭМЖ р.5.2.4	Ишке жарамсыз жүргүнчүлөр		Мүмкүнчүлүгү чектелген жүргүнчүлөрдү эвакуациялоонун тартибин аныктоо зарыл.	
4.12	КЭМЖ р.5.2.4	Туура эмес чыгаруу		жараксыз же шартта ылайыксыз болгон пайдаланылбаган чыгууларды аныктоо.	
4.13	КЭМЖ р.5.2.4	Система эскертмелер жүргүнчүлөр		Зарылчылыкка жараша пландуу да, пландан тышкаркы да авариялык эвакуациялардын бардык түрлөрү болгон учурда жүргүнчүлөргө ачык кайрылуулар жана инструкциялар.	
4.14	КЭМЖ р.5.2.4	Жерге жана сууга эвакуациялоо		Пландуу жана пландан тышкаркы өзгөчө кырдаалдарда иш-аракеттердин тартиби жана экипаж мүчөлөрүнүн жеке жоопкерчилиги.	
4.15	КЭМЖ р.5.2.4	Үзгүлтүккө учурады учуп чыгуу		Токтотулган учуу процедуралары	
4.16	КЭМЖ р.5.2.4	Жер үстүндөгү өзгөчө кырдаалдарга жооп берүү кызматтары		Аэродромдордо жер үстүндөгү авариялык-куткаруу кызматтарынын иштөө тартиби.	
4.17	КРАЭ 6, Ч.6 § 28 КЭМЖ р.5.2.4	Учкучтардын жана кабина экипажынын мучелерунун жарамсыздыгы		Учуп баратканда аракетке жөндөмсүз учкуч менен иштөөнүн жол-жоболору, анын ичинде: – Пилоттук отургуч механизмин колдонуу – Учкучтун коопсуздук курун бекитүү жана ачуу	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
				– Пилоттук кычкылтек жабдууларын колдонуу жана тиешелүү биринчи жардам көрсөтүү – Пилоттук текшерүү тизмесин колдонуу Кабинанын экипажынын мүчөсүнүн аракетке жарамсыздыгынын тартиби – Стюардессаны отургучта камсыз кылуу – Кычкылтек жабдууларын колдонуу жана стюардессага тиешелүү биринчи жардам көрсөтүү – Стюардессанын шашылыш тизмесин кайра бөлүштүрүү жана ишке жарамсыз стюардессанын милдеттерин кайра бөлүштүрүү	
4.18	КРАЭ 6, 21-тиркеме, 20-21-пункт, 4- бөлүм, § 28 КЭМЖ р.5.2.4	Герметизациянын бузулушу		Чоо-жайы: – Тез/жай декомпрессия (Толук сүрөттөмө) – Кычкылтек жана чектөөлөр үчүн стюардессалар талап кылган токтоосуз аракеттер – Ички байланыш жана кабарлоо системасын колдонуу (экипаж жана жүргүнчүлөр менен байланыш) – Жүргүнчүлөрдүн мониторинги – Депрессуризациядан кийин горизонталдык учуудагы аракеттер жана аракеттер – Жүргүнчүлөрдүн жана жүргүнчүлөрдүн кабинасынын коопсуздугун текшерүү – Керек болсо кычкылтек баллону менен камсыз кылуу	
4.19	КЭМЖ р.5.2.4	Өрт		Учуудагы өрттүн бардык түрү менен ийгиликтүү күрөшүү үчүн кабина экипажына/борт коштоочуларына зарыл болгон процедуралар жана жабдуулар:	
а	КЭМЖ р.5.2.4	Өрт жана түтүн теориясынын негиздери		Кабинанын экипажы/учуучуларынын өрттү өчүрүү принциптерин түшүнүүсүн камсыз кылуу үчүн Колдонмо күйүү принциптерин жана өрт жана түтүн түрлөрүн классификациялоону камтыган өрттүн негизги теориясын камтууга тийиш.	
б	КЭМЖ р.5.2.4	Өрттүн булагы		Көрсөтмө учактагы ар кандай өрттүн булагын аныктоонун жана өчүрүү маанилүүлүгүн баса белгилеши керек. Өрттүн потенциалдуу булактарын жана өрт чыгуу коркунучу жогору болгон аймактарды аныктоо керек.	
в	КЭМЖ р.5.2.4	Жалпы процедуралар		Учуудагы ар кандай өрт менен күрөшүүнүн негизги жол-жоболору жөнүндө маалымат. Булар эң аз дегенде төмөнкүлөрдү камтыйт: (i) өрттүн булагын дароо табуу жана аныктоо зарылчылыгы; (ii) өрткө каршы тийиштүү техникалар; (iii) Учуунун экипажы менен байланыш;	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
				(iv) стюардессалар менен байланыш жана координациялоо; жана (v) резервдик жабдууларды жана экипаж мүчөлөрүн камсыз кылуу.	
г	КЭМЖ р.5.2.4	Жүргүнчүлөрдү текшерүүсү		Учуу учурунда бортто өрт чыккан учурда жүргүнчүлөрдү башкаруунун, башкаруунун жана коопсуздугунун тартиби	
д	КЭМЖ р.5.2.4	Өрттүн түрлөрү		Аба кемесинин ар кандай аймактарында мүмкүн болгон өрт булактарынын өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен учуу учурунда өрттү өчүрүүнүн жол-жоболору. Булар төмөнкүлөрдү камтышы мүмкүн: – Ашкана-буфет, вестибюль – Полдун астындагы боштук – Даарат бөлмөсү – Духовкалар – Таштанды контейнерлери – Жүк сөөктөрү – Жүк бөлүкчөлөр – Кол жүгү / жүгү – Жүргүнчүлөр орундуктары – Электр жабдуулары – Кокпит – Лифт механизмдери (бар болсо) – Учуудагы көңүл ачуу системасы – Гардероб / Шкаф (бар болсо) – Коомдук тамактануу жабдуулары жана буюмдары	
f	КЭМЖ р.5.2.4	Өрт өчүрүүчү жабдуулар		Потенциалдуу өрт коркунучу бар аймактарды, анын ичинде туалеттерди жана түтүн детекторлорун, ошондой эле учактын бортундагы бардык өрткө каршы жабдууларды үзгүлтүксүз текшерүү, аларды сыноо жана колдонуу.	
г	КЭМЖ р.5.2.4	Түтүн жана буулану			
4.20	КЭМЖ р.5.2.4 КРАЭ 6 1-бөлүк Тиркеме 21 б. 2 жана б. 3	Кычкылтекти колдонуу		Учак 250 эшелонуна жеткенге чейин кабина экипажы кычкылтектин зарылдыгын түшүндүрүп, төмөндөгүлөрдү аткарышы керек: Кычкылтек жабдууларынын ордун көрсөтүңүз. Кислород жабдууларын колдонууну демонстрациялоо	
5. Аба кемесинин тибине тиешелүү системалар жана жабдуулар					
5.1	КЭМЖ р.5.2.5	Киришүү/Жалпы маалымат		***ар бир*** аба кемесинин тиби жана айырмачылыктар бар болсо, ар бир учактын нуска үчүн төмөнкү темалардын бардыгы боюнча толук маалыматты камтууга тийиш .	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
5.2	КЭМЖ р.5.2.5	Учактын сүрөттөлүшү		Учактын жалпы мүнөздөмөсү берилүүгө тийиш.	
5.3	КЭМЖ р.5.2.5	Учак конфигурациясы		Ар бир учактын варианты үчүн кабина конфигурациясынын толук сүрөттөлүшү. Колдонмодо ар бир стационардык жабдуунун колдонулушу жана эксплуатацияланышы боюнча толук маалымат камтылышы керек. Бул нерселер камтышы мүмкүн: – Авариялык куткаруу жабдуулары – Экипаждын жана жүргүнчүлөрдүн орундуктары – Сактоочу жайлар (шкафтар, бөлүкчөлөр, жүк салгычтар) – Дааратканалар – Ашкана жабдуулары, анын ичинде муздаткычтар, мештер, казандар, башкаруу панелдери – Суу менен камсыздоо системалары, раковиналар, дренаждар, сууну өчүрүүчү клапандар – Пардалар жана пардалар – Лифт механизмдери (бар болсо) – Экипаждын эс алуу жайлары	
5.4	КРАЭ 6 1-бөлүк 12-бөлүм, 434-б КЭМЖ	Борткоштоочунун милдеттери - жоопкерчиликтин конкреттүү багыттары,		Минималдуу жана стандарттык кабина экипажынын курамы. Кабинанын экипажынын милдеттерин аткаруунун стандарттуу иштөө тартиби. Бул жол-жоболор учактын ар бир түрү үчүн деталдуу болушу керек.	
5.5	КЭМЖ р.5.2.5	Авариялык жабдуулардын схемасы		Аба кемесинин ар бир түрү үчүн туруктуу жана көчмө коопсуздук жабдууларынын бардык элементтеринин жайгашкан жерин көрсөтүүчү диаграмма колдонулушу мүмкүн. Бул Колдонмодо көрсөтүлүшү керек. Учактын типине тиешелүү коопсуздук техникасы.	
5.6	КЭМЖ р.5.2.5	Электр системалары		Электр системаларынын жайгашкан жери, колдонулушу жана иштеши тууралуу толук маалымат берилүүгө тийиш. Булар төмөнкүлөрдү камтышы мүмкүн: – Кадимки жарыктандыруу системалары – Авариялык жарыктандыруу системалары – Ашкананын электр энергиясын өчүрүү системалары – Автоматтык өчүргүчтөр – Түтүн детекторунун системалары – Эвакуация сигнализациясы – Башка сигнализация системалары	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
5.7	КЭМЖ р.5.2.5	Кычкылтек системалары		Колдонмо аба кемесинин бортундагы кычкылтек системаларынын бардык түрлөрү жөнүндө маалыматты камтууга тийиш. Бул төмөнкүлөрдү камтышы керек: – Жүргүнчүлөр кабинасынын системасы жана анын жайгашкан жери, колдонулушу, иштеши жөнүндө маалымат – Учкуч кабинасынын системасы жана анын жайгашкан жери, колдонулушу, иштеши жөнүндө маалымат – Ар кандай кошумча кычкылтек системалары жана алардын жайгашкан жери, колдонулушу, иштеши жөнүндө маалымат – Учактын типине мүнөздүү декомпрессия учурунда борткоштоочунун милдеттери.	
5.8	КЭМЖ р.5.2.5	Байланыш системасы		Колдонмо аба кемесинин бортундагы байланыш системалары жөнүндө маалыматты камтууга тийиш. Бул төмөнкүлөрдүн жайгашкан жерин, колдонулушун жана иштешин камтышы керек: – Интерфондор – Жүргүнчүлөрдү эскертүү системасы – Экипажды чакыруу системалары – Жүргүнчүлөр үчүн маалымат белгилери – Жүргүнчүлөрдү чакыруу – Аудио/видео системалары – Учуудагы көңүл ачуу системасы (IFE).	
5.9	КЭМЖ р.5.2.5	Чыгуулар		Колдонмодо учактагы бардык чыгуулар жөнүндө толук маалымат камтылышы керек. Бул кабинадагы же кабинадан чыгуунун ар бир түрү үчүн төмөнкүлөрдү камтышы керек: – Толук сүрөттөмө – Жайгашкан жер – Учактын ичинен операция – Учактын сыртында иштөө – Куралдандыруу жана куралсыздандыруу системаларынын иштеши – эшик боолорду колдонуу – тепкичтерди колдонуу – Сал тепкичтерин колдонуу – аркандарды жана башка ар кандай көмөкчү түзүлүштөрдү колдонуу	
				Биринчи жардам	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
6.1	КРАЭ 6 1-бөлүк 10-тиркеме ИУРПП 6-бөлүм	Киришүү/Жалпы маалымат		Биринчи жардам көрсөтүү боюнча колдонмодо биринчи жардам көрсөтүүнүн максаттары жана милдеттери камтылууга тийиш жана төмөнкүдөй конкреттүү жол-жоболорду жана маалыматтарды камтууга тийиш: Документтерди толтуруу.	
6.2	ИУРПП 6-бөлүм	Учуу физиологиясы, анын ичинде кычкылтек муктаждыктары жана гипоксия			
6.3	КРАЭ 6 1-бөлүк 10-тиркеме ИУРПП 6-бөлүм	Авиациядагы медициналык өзгөчө кырдаалдар, анын ичинде:		– Асфиксия (муунуу) – Стресстик реакциялар жана аллергиялык реакциялар; – Гипервентиляция (тез дем алуу); – Тамак сиңирүү органдарынын бузулушу/ууланууу (ичеги-карын оорулары); – Аба оорусу (кыймыл оорусу) – Эпилепсия; – Миокард инфаркты (инфаркт); – Инсульт; – Шок; – Кант диабети; – Шашылыш төрөт (бортто төрөт) – Астма – Безгек	
6.4	КРАЭ 6 1-бөлүк 10-тиркеме ИУРПП 6-бөлүм	Негизги биринчи жардам жана аман калуу, анын ичинде кам көрүү:		– адамдын аң-сезимсиз абалы ; – күйүк; – жаралар; жана – Сыныктар жана жумшак ткандардын жаракаттары.	
6.5	КЭМЖ p.5.2.6	Жасалма дем алуу жана жүрөк-өпкө реанимациясы			
6.6	КРАЭ 6 1-бөлүк 10-тиркеме КЭМЖ p.5.2.5 5.2.6	Тиешелүү борттогу жабдууларды, анын ичинде биринчи жардам аптечкаларын жана кычкылтек баллондорун, автоматташтырылган тышкы дефибрилляторлорду колдонуу		Бортто универсалдуу профилактикалык аптечкаларды, аптечкаларды жана автоматтык тышкы дефибрилляторлорду колдонуу;	

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
6.7	КЭМЖ р.5.2.5 5.2.6 ИУРПП 6-бөлүм	Башка медициналык өзгөчө кырдаалдар		Жугуштуу ооруга шектелген жүргүнчү жөнүндө учкучтарга билдирүүнүн тартиби. Жүргүнчүдө ысытма жана башка белгилерди же симптомдорду байкап, баалаңыз.	
7. Аман калуу , издөө жана куткаруу					
7.1	КРАЭ 6 11-глава 5-§	Киришүү/Жалпы маалымат		РКЭ иштөө аймактарына ылайыктуу аман калуу процедуралары жөнүндө маалыматты камтышы керек. Мындай маалымат төмөнкүлөрдү камтышы керек: – Издөө жана куткаруу процедуралары – Жашоонун негизги принциптери – Коргоо, жайгашкан жери, суу, тамак-аш – Сууда жашоо – Полярдык шарттарда жашоо – Чөлдө аман калуу – Джунглиде аман калуу – Биринчи жардам жана жашоо үчүн гигиена – ЖЕР-АБА сигналдык белгилеринин тизмеси	
8. Коркунучтуу жүктөр					
8.1	КРАЭ 18 КРАЭ 6, 1-бөлүк, 14-бөлүм	Кабинанын экипажына карата жол-жоболор жана талаптар		Колдонмо КРАЭ 8 талаптарына ылайык борткоштоочуларга тиешелүү процедураларды жана талаптарды аныктайт.	
9. Авиация коопсуздук , анын ичинде басып алуу учак жана бомбалар					
9.1	КРАЭ 6 1-бөлүк 13-бөл	Киришүү/Жалпы маалымат		Нускамада оператордун коопсуздук Программасына ылайык бардык коопсуздук талаптары жана процедуралары чагылдырылышын камсыз кылууга тийиш. Колдонмодо төмөндөгүлөргө байланыштуу стюардессаларга тиешелүү коопсуздук боюнча конкреттүү маалымат камтылууга тийиш:	
9.2	КРАЭ 17	Авиациялык коопсуздугунун талаптары			
9.3	КРАЭ 6 1-бөлүк 13-бөл	Мыйзамсыз кийлигишүү актыларын билдирүү (басып алуу, бомбалар...)			

№	Талаптар	Суроолор	Шилтеме	Эскертүү	C/NC / NA
9.4	КРАЭ 17	Текшерүү баракчасы жана аба кемелерин текшерүү/издөө тартиби			
9.5	КРАЭ 6 1-бөлүк 13-бөл КРАЭ 17	Кокпиттин коопсуздугу		Жүргүнчүлөр кабинасында шектүү иш-аракеттер же коопсуздук бузулган учурда стюардессаларга аба кемесинин экипажына жашыруун маалымат берүү үчүн жол-жоболор	

Текшерүү үчүн текшерүү тизмеси, эмгекти уюштуруу, профессионалдык окуу жана кабина экипажынын учуу жана штаттык документтерин жүргүзүү

Оператордун аты-жөнү:		**Инспектордун толук аты-жөнү:**	**Инспектордун текшерүү аймагы:**
Жайгашкан жери:	**Дата (жыл/ай/күн):**		
Текшерүүнүн максаты:			
* Кыргыз Республикасынын аба транспортунун операторлорунун Учууларды пайдалануу боюнча колдонмосун бекитүү боюнча нускама (ИУРПП) * Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин экипаж мүчөлөрү жөнүндө жобо			

Жок.	Текшерилүүчү аспектилер	Облустук мамлекеттик администрациянын талаптары	МЕНЕН	N/S	Жок	Эскертүү
	1. Кабинанын түзүмдүк бөлүмүнүн ишин уюштуруу					
1	Борткоштоочулардын бөлүмүнун структурасы жөнүндө жобо	Кыргыз Республикасынын Эмгек кодекси, ст. 13, 20				
2	Кабина экипажынана даярдоо колдонмонун болушу	КРАЭ 6 1-бөлүк т 4 РЧКЭ п 4.24; 4.25				
	- бекитүү баракчасы	ИУРПП Ch 2, А. Жалпы жоболор, 0-бөлүм				
	- өзгөртүүлөр жана кайра карап чыгуулар системасы					
	- чыгарууга жооптуу адам(дар) жөнүндө маалыматтар жана толуктоолорду жана кайра карап чыгууларды киргизүү.					
	- өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө отчет киргизүү жана күчүнө кирүү даталарын көрсөтүү менен.					
	-өзгөртүүлөр жөнүндө жана кайра кароого дароо кийлигишүүнү талап кылган жагдайлар коопсуздуктун кызыкчылыгы үчүн түзөтүүлөр же кайра карап чыгуулар.					

	- баракчанын аннотация системасынын сыпаттамасы жана ал күчүнө кирген датасы.					
	- активдүү баракчалардын тизмеси.					
	- убактылуу өзгөрүүлөр.					
	- колдонмолорду бөлүштүрүү системасынын сүрөттөлүшү; түзөтүүлөр жана кайра карап чыгуулар.					
3	Борткоштоочулар кызматынын жетекчисинин кызматтык мүнөздөмөсү	ИУРПП б.1.3				
4	Кызматтын орун басарынын (борткоштоочуларды окутуу үчүн жооптуу) көрсөтмөлөрү (зарыл болсо)	ИУРПП б.1.3				
5	Борткоштоочу-инструктордун кызматтык мүнөздөмөсү	ИУРПП б.1.3				
6	Башкы борткоштоочунун (бригадирдин) кызматтык мүнөздөмөсү	ИУРПП б.1.3				
7	Жылдык план – экипажды даярдоонун, окутуунун жана текшерүүнүн графиги;	РЧКЭ б.1.8				
8	Кабинанын ишинин жана эс алуусунун айлык графиги	КРАЭ 6 Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 22-тиркемеси, ст. 211 РЧКЭ б.1.8				
9	Борткоштоочулардын иш планы	РЧКЭ б.39				
10	Борткоштоочу-инструктору үчүн жеке план	РЧКЭ б.43				
11	Борткоштоочулардын структуралык бөлүмү тарабынан аткарылган иштер жөнүндө отчеттор	РЧКЭ б.45-46				
12	Эмгекти коргоо жана коопсуздук техникасы боюнча нускама жана эмгекти коргоо жана коопсуздук техникасы боюнча нускама журналы. Эмгекти коргоо жана коопсуздук үчүн жооптуу адам	Кыргыз Республикасынын Эмгек кодекси, ст. 211				
13	Эс алуу (отпуск) графиги	Кыргыз Республикасынын Эмгек кодекси, ст. 127				

14	Кесиптик техникалык журналы	РЧКЭ п.4.20				
15	Колдонмо документтерди изилдөө журналы	Кыргыз Республикасынын Эмгек кодекси, ст. 211 РЧКЭ п.54				
16	Борткоштоочуларды алдын ала даярдоо журналы	РЧКЭ б.16				
17	Учуудан кийинки маалымат журналы	РЧКЭ б.31				
18	Борткоштоочулардын инструкторлору менен жолугушуулардын журналы	РЧКЭ б.31				
19	Башка кызматтардын өкүлдөрүнүн катышуусу менен борткоштоочулардын түзүмдүк бөлүмдөрүндөгү жалпы кароолордун (разбор) журналы	РЧКЭ п.31 APCR 6, 1-бөлүк				
20	Авиацияны изилдөөнү талдоо окуялар жана кырсыктарды каттоо жүргүзүү	КРАЭ 13 ch.8 РЧКЭ п.55				
21	Борткоштоочулардын ишине байланыштуу авиациялык окуялардын журналы	РЧКЭ п.55				
2. Кабинанын экипажынын мүчөлөрүнүн даярдыгы жана квалификациясы жөнүндө маалымат						
1.	Борткоштоочулардын өздүк ишинин болушу. Мазмуну. Толуктоону/жаңыртууну өз убагында жана контролдоо	РЧКЭ .57				
2.	Учуу китептеринин болушу	РЧКЭ б.53				
3.	Борткоштоочулардын квалификациялык талаптарга ылайык келишим.	РЧКЭ п.1.10				
4.	Өз убагында медициналык кароодон өткөрүү. Жарактуу медициналык справкалардын, отчеттордун болушу	РЧКЭ ч.2				
5.	Баштапкы окууну аяктагандыгы жөнүндө далилдердин болушу:	РЧКЭ б.4.4				
	1) борткоштоочу	РЧКЭ б.4.4				
	2) башкы борткоштоочу/бригадир	РЧКЭ б.4.8				
	3) борткоштоочу инструктору	РЧКЭ п.4.22				
	4) борткоштоочу - экзаменатор	РЧКЭ п.4.23				

6.	Аба кемесинин башка түрүн кайра даярдоону ырастоочу документтердин болушу	РЧКЭ б 4.10				
7	Эксплуатанттын окутуу программасы үчүн тастыктоочу документтердин болушу	РЧКЭ б 4.11				
8	Өзгөртүүлөрдү эске алуу менен окуу программасы үчүн колдоочу документтердин болушу.	РЧКЭ 4.12 б				
9	Квалификацияны жогорулатуу программасы үчүн тастыктоочу документтердин болушу.	РЧКЭ стр. 4.14, стр. 4.16				
10	Мезгили менен окуу программасы үчүн тастыктоочу документтердин болушу, ар бир 36 ай	РЧКЭ б 4.15				
11	Калыбына келтирүү боюнча тренингди аяктагандыгы жөнүндө далилдердин болушу Квалификациялар	РЧКЭ б 4.17				
12	Сейрек учууларды аткарган кабина экипажын даярдоо боюнча тастыктоочу документтердин болушу	РЧКЭ б 4.19				
13	Кесиптик (техникалык) окуу үчүн тастыктоочу документтердин болушу.	РЧКЭ б 4.20				
14	MEL колдонууга даярдоо боюнча далилдүү документтердин болушу	РЧКЭ б 4.21				
15	Кайра даярдоону аяктагандыгы жөнүндө тастыктоочу документтердин болушу:					
	1) адамдык факторлор (CRM) чөйрөсүндө жана адамдын мүмкүнчүлүктөрү	РЧКЭ б 4.8-4.8.3.				
	6) ден соолукту коргоо жана биринчи медициналык жардам көрсөтүү боюнча	РЧКЭ б. 156				
	7) кооптуу жүктөрдү ташуу үчүн	КРАЭ 18 р 10.2.1.				
	8) авиациялык коопсуздукту камсыз кылуунун жол-жоболору жөнүндө	КРАЭ 17 350 б				
	9) мамлекеттик тилде	РЧКЭ б. 4.6.				
	10) англис тилинде	РЧКЭ б. 4.7.				
16	Квалификацияны жогорулатууну аяктагандыгы тууралуу	РЧКЭ 10-б				

	тастыктоочу документтердин болушу стюардессанын инструктору					
7	Квалификацияны жогорулатууну аяктагандыгы тууралуу тастыктоочу документтердин болушу стюардессанын экзаменчиси	10-пункт. Бекитүү боюнча нускама кабинада текшерүүчүлөр дайындалды экипаж жана аларды көзөмөлдөө иш-чаралар. РЧКЭ 10-б				
8	Квалификациялык текшерүүлөр	РЧКЭ б.161.				
	Өз алдынча иштөөгө уруксат алгандан кийин алгачкы 12 айда 6 айда бир жолу	РЧКЭ б.161. 1-бет				
	Өз алдынча иштеген биринчи жылдан кийин 12 айда бир жолу	РЧКЭ б.161. 2-бет				

Эскертүүлөр

Тиешелүү	**Дал келбейт**	**Кыргыз Республикасынын областтык мамлекеттик администрациясынын инспекторунун фамилиясы жана колу**	**Такталган:** Кыргыз Республикасынын областтык мамлекеттик администрациясынын бөлүм башчысынын колу жана фамилиясы
☐	☐		
☐	☐		